

T.C.
SIİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇOCUK EDEBİYATI VE ÇOCUK EĞİTİMİ ÇERÇEVESİNDE ŞERİN
YAŞAR' IN ESERLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sonnur BAŞAR

Doç. Dr. Erhan AKIN

SIİRT-2021

İÇİNDEKİLER

SİİRT-2021	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR.....	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
ALANYAZIN İNCELEMESİ.....	3
1. Çocuk Edebiyatı	5
1.1. Çocuk Kavramı	5
1.2.Edebiyat Kavramı	6
1.3.Çocuk Edebiyatı Kavramı.....	7
1.4.Okuyucu Zümreleri Açısından Çocuk Edebiyatı.....	8
1.5.Çocuk Kitaplarında Olması Gereken Özellikler.....	10
1.5.1.Çocuk Kitaplarının İç Yapı Özellikleri	10
1.5.2. Çocuk Kitaplarının Dış Yapı Özellikleri	12
1.6. Çocuk Edebiyatı Türleri	15
1.6.1.Masal	15
1.6.1.2.Masalların Kaynakları	16
1.6.1.3.Masalların Dil ve Anlatım Özellikleri	16
1.6.1.4.Masalların Sınıflandırılması	17
1.6.1.5.Masalların Çocuk Eğitimindeki Önemi	17
1.6.1.6.Çocuk Masallarında Aranacak Özellikler.....	18
1.6.2.Hikâye ve Roman	19
1.6.2.1.Hikâye ve Romanın Tanımı ve Özellikleri.....	19
1.6.2.2.Hikâye ve Roman Türünün Temel Unsurları	19
1.6.2.3.Hikâye ve Roman Türleri	21
1.6.2.4.Hikâye ve Romanların Çocuklar İçin Önemi	22
1.6.2.5.Çocuk Hikâye ve Romanlarında Aranacak Özellikler	23

1.6.2.6.Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman	24
2. Çocuk Eğitimi.....	27
2.1. Çocuk Edebiyatında Eğitim	27
2.2. Değerler Eğitimi	28
2.2.1. Değer Kavramı Nedir? Diğer Bilimlerle İlişkisi Nelerdir?	28
2.2.2. Türkçe Eğitiminde Değerler	30
3.Şermin Yaşar'ın Hayatı ve Eserleri	31
İKİNCİ BÖLÜM	34
YÖNTEM	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	36
BULGULAR	36
1.Cebimdeki Mandalina Ağaçları.....	36
1.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	37
1.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	39
2. Cingo.....	42
2.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	43
2.2. Kitabın İçyapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	45
3. Dedemin Bakkalı	50
3.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	51
3.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	53
4. Dedemin Bakkalı Çırak	60
4.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları bakımından İncelenmesi.....	60
4.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	63
5. Oh Ne Ala Memleket.....	67
5.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	67
5.2. Kitabın İç Yapı unsurları Bakımından İncelenmesi	69
6. Bizimki.....	73
6.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	74
6.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	76
7. Kuş Masalları.....	77
7.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	79
7.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	81

8. Abartma Tozu	88
8.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları bakımından İncelenmesi.....	89
8.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	91
9. Babaannem Geri Döndü.....	96
9.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	97
9.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	99
10. Çok Hayal Kuran Çocuk	102
10.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	103
10.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	105
11. Cesaret Sandığı.....	107
11.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	108
11.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	110
12. Uyuyor Musun?	113
12.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	113
12.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	115
13. Garip Bir Kuyruk.....	117
13.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi.....	118
13.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi	120
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	122
KAYNAKÇA	129

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ**
ÇOCUK EDEBİYATI VE ÇOCUK EĞİTİMİ ÇERÇEVESİNDE ŞERMIN
YAŞAR'IN ESERLERİNİN İNCELENMESİ**Sonnur BAŞAR****Doç. Dr. Erhan AKIN****2021, Sayfa: IX+ 131****Jüri: Prof. Dr. Rezan KARAKAŞ****Doç. Dr. Erhan AKIN****Doç.Dr. Bünyamin SARIKAYA**

Çocuk edebiyatı alanının yaygınlık kazanmaya başlaması, çeşitli türlerde eserlerin meydana gelmesine olanak sağlamaktadır. Bu çalışmada; farklı türlerde nitelikli eserler kaleme alan, geniş kitlelere hitap eden yazar, Şermin Yaşar'ın çocuklara yönelik yazdığı eserleri, çocuk edebiyatının temel ilkeleri doğrultusunda incelenmiştir. Eserlerinin çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimindeki yeri ve önemi ortaya konmaya çalışılmıştır. Şermin Yaşar'ın 1 romanı, 4 masal kitabı ve 8 öyküsü çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı, Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarının, çocuk edebiyatının temel ilkeleri olan içyapı ve dış yapı unsurları bakımından uygun olup olmadığını belirlemektir. Betimsel tarama modelinin kullanıldığı çalışmada, veriler doküman incelemesi tekniği ile toplanmış, içerik analizi yöntemi ile de analiz edilmiştir.

Çalışmanın kuramsal çerçevesinde, çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi hakkında genel bilgilere, yazarın hayatına ve eserlerine yer verilmiştir. Bulgular kısmında Şermin Yaşar'ın eserleri içyapı ve dış yapı özellikleri bakımından incelenmiştir.

Çalışmanın sonuç kısmında ise yazarın eserlerinin genel olarak çocuk edebiyatı ilkelerine uygun olduğuna, anne- babalara, eğitimcilere ve akademisyenlere kaynak niteliğinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şermin Yaşar, çocuk edebiyatı, çocuk eğitimi

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****ÇOCUK EDEBİYATI VE ÇOCUK EĞİTİMİ ÇERÇEVESİNDE ŞERMİN
YAŞAR'IN ESERLERİNİN İNCELENMESİ****Sonnur BAŞAR****Doç. Dr. Erhan AKIN****2021, Page: IX+ 131****Jury: Prof. Dr. Rezan KARAKAŞ****Assoc. Doç. Dr. Erhan AKIN****Asst. Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA**

The fact that the field of children's literature has become widespread allows the creation of works in various genres. In this study; The works written for children by Şermin Yaşar, a writer who wrote qualified works in different genres and appealed to large masses, were examined in line with the basic principles of children's literature. The place and importance of his works in children's literature and children's education has been tried to be revealed. Şermin Yaşar's 1 novel, 4 fairy tale books and 8 stories constitute the sample of the study.

The aim of the research is to determine whether Şermin Yaşar's children's books are suitable in terms of internal structure and external structure elements, which are the basic principles of children's literature. In the study in which the descriptive scanning model was used, the data were collected with the document analysis technique and analyzed with the content analysis method.

In the theoretical framework of the study, general information about children's literature and children's education, the author's life and works are included. In the findings section, the works of Şermin Yaşar were examined in terms of their internal and external structure features.

In the conclusion part of the study, it was concluded that the works of the author are generally in accordance with the principles of children's literature and are a source for parents, educators and academicians.

Keywords: Şermin Yaşar, children's literature, children's education

KISALTMALAR

Akt. : Aktaran

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

vb. : ve benzeri

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ŞEKİLLER DİZİNİ

Resim 1: Cebimdeki Mandalina Ağaçları (Resimleyen: Meryem Tanrıkulu).....	37
Resim 2: Cingo (Resimleyen: Elif Balta Parks).....	45
Resim 3: Dedemin Bakkalı (Resimleyen: Mert Tugen).....	54
Resim 4: Dedemin Bakkalı Çırak (Resimleyen: Mert Tugen).....	63
Resim 5: Oh Ne Ala Memleket (Resimleyen: Mert Tugen).....	70
Resim 6: Bizimki (Resimleyen: Elif Balta Parks).....	76
Resim 7: Kuş Masalları (Resimleyen: Soner Hızarcı).....	82
Resim 8: Abartma Tozu (Resimleyen: Mert Tugen).....	92
Resim 9: Babaannem Geri Döndü (Resimleyen: Ezgi Keleş).....	100
Resim 10: Çok Hayal Kuran Çocuk (Resimleyen: Andere Andrea Petrlik).....	106
Resim 11: Cesaret Sandığı (Resimleyen: Oya Diker).....	111
Resim 12: Uyuyor musun? (Resimleyen: Oya Diker).....	117
Resim 13: Garip Bir Kuyruk (Resimleyen: Oya Diker).....	121

ÖNSÖZ

Çocuğu hayata hazırlamak, dilsel ve zihinsel gelişimine katkıda bulunmak için en büyük görevler kuşkusuz ki anne ve babalara düşmektedir. Aile içinde yeterince tatmin edilmiş birey, toplum içinde kendine yer edinmeyi başarabilen, kendine yetebilen, kendini rahatça ifade edebilen bireylere dönüşür. İşte bu süreçlerde anne ve babaların en büyük yardımcıları kuşkusuz ki çocuk edebiyatı eserleridir.

Şermin Yaşar'ın çocuk edebiyatı konulu eserlerinin kaleme alındığı bu çalışmada; anne-babalara, eğitimcilere, akademisyenlere birer kaynak oluşturmak amaçlanmış ve bu doğrultuda hareket edilmiştir.

Çalışmanın her aşamasında benden desteklerini esirgemeyen, her konuda fazlasıyla yardımcı olan değerli danışman hocam Doç. Dr. Erhan AKIN'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Sonsuz sabrından ve inceliğinden ötürü, her zaman ve her koşulda yanımda olan, bu çalışmayı yürütmemdeki en büyük destekçim değerli eşim Abdurrezak BAŞAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Yazara ait eserleri defalarca okumama vesile olan, çalışmanın her anında bir an olsun yanımdan ayrılmayan, kıymetli oğlum Berfhan BAŞAR'a da teşekkürü borç bilirim.

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın soruları, amacı, önemi, sınırlılıkları hakkında bilgilere yer verilecektir.

1. Problem Durumu

Çocuk edebiyatının gelişiminde her ne kadar yıllara göre dalgalanmalar yaşansa da günümüz koşullarında kat ettiği durumlara bakıldığında, kendine yer edindiği söylenebilir. Kendine yer edinmesini sağlayan durumlar ise hakkında yapılan çalışmalar, yazarların bu konular üzerine eğilmeleri ve bu konularla ilgili eserler meydana getirmeleridir. Bu bağlamda yazarların eserlerinin geniş kitlelere ulaştığını, çocuk edebiyatının yaygınlık kazanmasında bir ortam yaratıldığını söylemek doğru olmaz. Yazarların küresel anlamda tanınırlığını sağlamak, etkinlikler düzenlemek, bu gibi durumları birer eğitim politikası haline getirmek gereklidir.

Şermin Yaşar'ın eserleri bu bağlamda ele alınmış, eserlerinin bilim dünyası ve eğitim camialarınca tanınırlığını sağlamak amacıyla, çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi çerçevesinde kaleme aldığı metinler incelenmiştir.

Çocuğun, çocuk edebiyatının farklı disiplinlerle etkileşim halinde olduğu, bu etkileşimler doğrultusunda, farklı çalışma alanlarının oluşturulması çocuk edebiyatının önemini bir kat daha arttırmaktadır.

Yetişkinlerin çocuk edebiyatı ile ilgili olması, çocuk eğitimi ve çocuk iletişimi açısından önemli görülmektedir. Çocuk edebiyatı eserleri aile bireyleri ve çocuklar arasındaki iletişimin güçlenmesini sağlaması açısından önemli bir kaynak olarak görülebilir. Şermin Yaşar'ın çocuğu ve aile ilişkilerini konu aldığı eserleri önemli bir kaynak olarak gösterilebilir.

Çocuk edebiyatı alanında çok üretken yazarlardan biri olan Şermin Yaşar hakkında çalışmalara yer verilmemiş olması, eserlerinin çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi çerçevesinde değerlendirilmemiş oluşu çalışmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

2. Araştırma Soruları

Çalışmada temel olarak şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Şermin Yaşar'ın eserleri çocuklar için uygun mudur?
- Şermin Yaşar'ın eserlerinin dış yapı ve içyapı özellikleri nelerdir?
- Şermin Yaşar'ın eserlerinin dış yapı ve içyapı özellikleri çocukların seviyelerine uygun mudur?
- Şermin Yaşar'ın eserleri çocuk eğitime uygun mudur?

3. Amaç

Araştırmanın amacı Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarını çocuk edebiyatının temel ilkeleri doğrultusunda ortaya koymak ve çocuk eğitiminde kullanılabilirliğini belirlemektir.

4. Önem

Çocukların dil becerilerini geliştirecek, bilgi ve becerilerine katkıda bulunacak nitelikli yapıtların varlığı, çocukların zihinsel gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Toplam 19 eser kaleme alan ve bu eserlerinin 13 tanesi çocuk edebiyatı temalı olan yazar Şermin Yaşar'ın eserleri, içlerinde barındırdıkları eğitsel iletilerle, kullanılan sade dil yapısıyla, okuyucuya katkıda bulunacak karakter kadrosuyla önemli görülmektedir. Yazar ve çalışmalarıyla ilgili herhangi bir akademik çalışmanın yapılmamış olması bizleri bu çalışmayı yapmaya yönlendirmiştir. Çalışma çocukları, aileleri ve eğitimcileri nitelikli çocuk edebiyatı eserleri ile tanıştırmak amacıyla önem arz etmektedir.

5. Sınırlılıklar

Bu araştırma Şermin Yaşar'ın çocuklar için yazdığı 13 eseriyle sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ALANYAZIN İNCELEMESİ

Uzun yıllar tartışmalara konu olan çocuk edebiyatı kavramı çocuğun öneminin anlaşılma başlamasıyla yeniden gündeme gelmiş bir kavramdır. Çocuğun gündeme gelişi beraberinde farklı alanların doğmasına da olanak sağlamıştır. “Batı’da XVI. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmaya başlayan çocuk fikri ile çocuk ve çocukluk üzerine eğilme, çocuk edebiyatını da gündeme getirmiş oldu.” (Şirin, 2019: 23).

Can (2014), çocuğun toplumsal bir olgu içinde kabul edilmesinin başlangıcının 16. ve 17. Yüzyıllara rastladığını söylemektedir. Bu yüzyıllarda özellikle Batı’da çocuğun dünya düzenin bir parçası olduğunu ve yetişkinlerin dünyasından ayrılarak toplum içinde kendine ait özel bir yere ait olduğunu dile getirmektedir.

Çocuğun zihinsel ve bilişsel gelişiminin yetişkinlerden farklı olduğu söylenmektedir. Bu farklılıklara uygun davranmak, çocuğun fiziksel ve zihinsel özellikleri göz önünde bulundurularak davranışlar sergilemek önemli görülmektedir. Çocuğu hayata hazırlamak ona uygun bir eğitim verebilmeyi Enginün (2006), çocuğun ne kadar erken öğrenmeye başlarsa o kadar iyi olacağını, çünkü çocuğun hafızasının boş bir kayıt cihazına benzediğini ve ne kaydedilirse onların kalacağını dile getirmiştir.

Çocuk edebiyatıyla ilgili yapılan çalışmalara gelindiğinde ise hep aynı soruyla karşılaşılır. “Neden çocuk edebiyatı?”. Böyle bir ayrım yapmaya iten sebeplere bakıldığında edebi çerçevesinin yanında fiziki bir çerçeveye de ihtiyaç duyulmasındandır. Nasıl ki bir çocuğun fiziki özellikleri bazı becerileri yapmasına yetmiyorsa, çocuğun her kitabı okuyabilmesi anlamlandırabilmesi de beklenmemelidir. Çocuğa uygun eserlerin kaleme alınmasını Şirin (2019), şu şekilde ifade etmiştir: “Çocuk edebiyatının başat özelliği ise kaynağı da, sınırı da çocuk ve çocukluk olan, çocuğu ve çocukluğu anlayan, çocuk bakışı ‘çocuğa göre’lik ilkesi ve ‘çocuk gerçekliği’ne uygun yazılmış bir edebiyat olmasıdır.”

Genel edebiyatın yetişkinlere hitaben, öğrenme ve öğretme aracı olarak kullanılması, edebi doygunluğa ulaştırması hiçbir yaşam tecrübesi olmayan çocuklara indirgenmesi beklenmemeli. Yaşamı boyunca bir balonu görmeyen çocuğa balonu anlatmak, zihninde bir şekle yer vermek, onun yaşamının herhangi bir yerinde kullanmasını beklemek hayli güç bir uğraş olarak görülebilir. Somut işlemler evresinde

olan çocukların, bilgi ve becerilerini somut kavramlarla güçlendirmek çocuğu hayata hazırlamak konusunda önemli bir adım olarak görülmektedir. Akın (2019), çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğun bedensel ve davranışsal gelişimine paralel olarak olumlu etkiler uyandırmasının, çocuk edebiyatı eserlerinin bir rehberlik niteliği taşımasını ve çocuğun kendi kişiliğini tanıyıp değerli ve yetenekli bir varlık olduğunu hissedebilecek düzeyde olmasını dile getirmiştir.

Çocuğa göre bir edebiyat anlayışıyla yazılan eserlerde çocuğa bilgi ve becerileri vermenin yanı sıra; edebi öğretilerle, resim ve görsellerle, grafik ve çizimlerle zihninde bir şema oluşturmak önem arz etmektedir. İşte çocuk edebiyatının genel edebiyattan farkı. Çünkü çocuklar bilgi ve tecrübelerini; yaparak-yaşayarak, görerek, okuyarak temellendirir. Birey hayata hazırlanır, kelime haznesini geliştirir ve toplum içinde kendine yer edinir.

Çocuk edebiyatının varlığı, her ne kadar eskilere dayanıyor denilse de genel edebiyatın içinde kendine bir yer edinmesi uzun yıllara mal oluyor. Dünyada çok edebiyatının kendine yer edindiği tarihsel sürece bakıldığında 18. yüzyılla denk gelmektedir. 18. yüzyılda sanayi devriminin etkileri, çocuk edebiyatı alanında da durağanlığa sebep olur. Asıl yaygınlık kazanmaya başladığı dönem olarak 19. Yüzyıl gösterilebilir. Alpay (2012), Türk çocuk edebiyatının ilk ürünlerinin iktisadi ve siyasi bir dönüşümün başlangıcı olan Tanzimat (1839-1876) döneminde ortaya çıktığını söylemektedir. Türk Edebiyatında çocuk edebiyatından ilk bahseden ve farklı bir alan olarak ele alan kişi ise; İbrahim Alaaddin Gövsa'dır. Gövsa ile başlayan çocuk edebiyatı, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında yaygınlık kazanmaya devam ediyor.

Çocuk edebiyatı başlığı altında kendine yer edinen bu alan, biçim ve içerik özellikleri bakımından nasıl olması gerektiğine dair çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Edebiyat dünyasının yanı sıra pedagoji alanını da kapsayan bu durum farklı alanların işbirliği ile metinlerin ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır.

Dilidüzgün (2018), çocuk kitaplarının yazınsal değeri olan, çocuk gerçekliğine duyarlı, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak ve onların nitelikli birer okur olmasına olanak sağlayacak kitaplar olması gerektiğini söylemektedir.

Çocuk edebiyatının hak ettiği değeri bulduğunu düşündükleri cumhuriyet döneminde, radyo ve televizyonların yaygınlaşması, okuyucu kitlesi açısından olumsuz etkiler yaratmış, entelektüel çevreler tarafından yoğun eleştirilere maruz bırakılmıştır.

1. Çocuk Edebiyatı

1.1. Çocuk Kavramı

“Çocuk” kelime itibariyle de içinde bir nahiflik bir hassasiyet barındırın yegâne şeylerden biridir. Hal böyle olunca bu hassasiyete uygun davranışlar sergilemek, gelişimine destekte bulunmak ve ilerleyen yaşları için hazırlıklar yapmak yetişkinlerin en temel görevleri arasındadır.

Çocuk kavramı özelden genele doğru sıralanacak olursa; bunun bir ailenin, bir toplumun ve bir medeniyetin devamlılığını sağlamaktaki en önemli kavramlardan biri olduğu söylenebilir. Çünkü toplumun temellerini sağlam bireyler üzerinde kurması, bu bireylerin gelişimine katkıda bulunması, toplumun devamlılığını sağlamaktaki en önemli unsurlar olarak görülebilir.

Çocuk kavramının veya çocukluğun, tarihsel süreçte yer edindiği durumlara bakıldığında, çocuğun dönemsel olarak da kültürel olarak da farklı bilim dallarına konu olduğu görülebilir. Çocuk kavramı öncelikli olarak psikolojiyle ilgilenen bilim insanlarının dikkatini çekmiştir. Hatta çocukluk dönemini belli evrelere ayırarak bu durumun önemini gözler önüne sermişlerdir. ”Çocukluk dönemini kendi içinde sınıflandıracak olursak; 0-2 yaşlar arası ‘bebeklik dönemi’, 2-6 yaşlar arası ‘okul öncesi çocukluk dönemi’, 6 ila 11-13 yaşları arası dönemi ise ‘okul çağı çocukluk dönemi’ olarak adlandırabiliriz.”(Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 1).

Çocuk kavramının geçmişinin çok eskilere dayandığı bilinen bir gerçektir. Çocuk kavramına literatürde çeşitli tanımlar yapılmıştır. Oğuzkan (2013: 2) insan ömrünün genellikle 2-14 yaşları arasında geçen gelişme dönemine “çocukluk çağı” adı verildiğini söylemektedir. Yalçın ve Aytaş (2017: 13) çocuğun, iki yaşlarından ergenlik dönemine kadar geçen süre zarfında göstermiş olduğu gelişimi temel olarak alıyor.

1.2.Edebiyat Kavramı

Yaratıcılığın temelde olduğu edebiyat kavramı; duygu ve düşüncelerin özgün bir şekilde ortaya çıkmasını sağlayan, insanlarda farklı izlenimler yaratan yegâne sanat dallarından biridir.

Yazın dünyasında edebiyat terimi ile ilgili yıllarca farklı farklı tanımlar yapılmıştır. “Edebiyat kelimesi Fransızca ‘litterature’ sözcüğünün Türkçedeki karşılığı olarak düşünülmüş ve kullanılmıştır.” (Turan, 2017: 92). TDK ‘nin sözlüğünde ise; edebiyat terimi şu şekilde ifade edilmiştir: “ Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla estetik bir şekilde ifade etme sanatıdır.” (TDK, 2005: 600).

- “ - Edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir.
- Edebiyat ruha canlılık verir, yaşama gücünü artırır.
- Edebiyat hayatı keşfe yardım eder.
- Edebiyat bir rehberlik kaynağıdır.
- Edebiyat yaratıcı etkinlikleri teşvik eder.
- Edebiyat güzel bir dil demektir.” (Akt. Oğuzkan, 2013:6,7)

İletişimin olduğu her yerde edebiyatın varlığından söz edilebilir. Çünkü insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli unsur konuşabilme yetisidir. Konuşulan her cümle düşüncelerin birer yansıması olarak çıkar. Belli bir düzen çerçevesinde oluşan bu cümlelerle edebiyatın ortaya çıktığı da söylenebilir.

Edebiyatın tarihsel süreçte yer edindiği durumlara bakıldığında ise varlığının çok eskilere dayandığına, kültürel etkileşimlerden, medeniyetlerden ve en önemlisi de zamandan etkilendiği söylenebilir. Çünkü toplumların gelişimi, insan nüfusunun artışı ve çağın getirileriyle, edebiyatın kültürel ortamda kendine farklı kulvarlar oluşturmaları ve en ücra yerleşim yerlerinde bulunan medeniyetlere ulaşması edebiyatın ne kadar yaygın olduğunun da bir göstergesidir.

Edebiyat farklı kültürlerin birbirleriyle iletişim halinde olmasını, birbirlerinden etkilenmesini sağlayan en önemli sanat dallarındandır. Edebiyat; aynı zamanda bütün sanat dallarını bünyesinde barındıran, bir nevi yeni sanat türlerinin ortaya çıkmasını

sağlayan, onlara ilham veren sanat dallarının başında gelir. Resim, müzik, heykel, minyatür vb. birçok sanat dalında edebiyattan izler bulmak mümkündür.

Edebiyat kendi içinde bir dünya barındıran, farklı türlere ev sahipliği yapan ve insanları derinden etkileyen, psikolojik ve sosyolojik açıdan farklı duygulara bürünmelerini sağlayan çok etkili bir sanat dalıdır. İnsanların farklı duygulara bürünmesine, farklı bakış açıları kazanmasına olanak sağlamaktadır.

1.3.Çocuk Edebiyatı Kavramı

Çocuk ve edebiyat kavramları uzun yıllar birlikte anılmamış Türk edebiyatında da dünya edebiyatında da kendine yer edinememiş bir türdür. Hal böyle olunca çocuk edebiyatın varlığından söz etmek, çocuklar için yazılmış eserlerden bahsetmek çok da eskilere dayanmamaktadır.

Çocuk edebiyatı kavramıyla ilgili yapılan tanımlara bakıldığında, olmazsa olmaz denilen en önemli unsurların başında iletişim ve konuşma becerilerindeki güzelliklerle karşılaşmaktadır. Çocuk edebiyatı kavramı için alanyazında şu tanımlar yer almaktadır: “Çocuğun hayal dünyasına hitap eden, üstün nitelikleri olan, estetik bir boyut taşıyan, kelime haznesine uygun, anadilini geliştirebilecek özellikte, ulusal ve evrensel değerleri içeren, psiko-sosyal gelişimine katkı sağlayan, severek dinlediği/okuduğu, zevk aldığı yazılı ve sözlü edebiyat mahsullerini ‘çocuk edebiyatı’ içerisinde değerlendiriyoruz.”(Temizyürek, Şahbaz ve Gürel 2016: 18).

“Çocuk edebiyatı, iki yaştan başlayarak ergenlik dönemine kadar geçen süreçte çocukların hayat tecrübeleri, ilgi, ihtiyaç, gelişim ve algılama düzeylerine uygun olan bütün nitelikli (estetik ve edebi) metinleri kapsar.” (Sınar, 2006: 175).

Çocuk edebiyatına genel bir açıdan bakıldığında ise böyle bir alan yaratmanın temelinde yatan sebeplerin neler olduğu, ne tür ihtiyaçlar doğrultusunda ayrıştırıldığı ve hangi sorunlar doğrultusunda doğduğu merak konusu olmuştur. Çocuk edebiyatı farklı bir alan olarak edebiyat dünyasında yer edinmeye başladığında çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Genel edebiyattan bağımsız, çocuklara özgü bir edebiyat yaratmanın, çocukları dışlamak olduğunu, onları ayrıştırdığını düşünen geniş bir kesim bulunmaktadır. Fakat tüm bunlara rağmen “çocuğa görelilik” ilkesinden hareketle çocuk edebiyatı genel edebiyat içinde kendine yer edinmeyi başarmıştır.

Çocuğu özel kılan ve çocuğa has bir edebiyat dünyası kurulmasındaki sebeplere bakıldığında ise; sadece edebi açıdan değil psikolojik, sosyolojik ve kültürel açılardan da kendine yer edindiği görülebilir. Çocuk edebiyatını bu denli özel kılan, üzerinde araştırmalar yapılmasını sağlayan en önemli sebep ise başrolde bulunan karakterin çocuk olmasından gelmektedir.

Geleceğini sağlam temeller üzerine kurmak isteyen bir toplumun ilk yapması gereken şeylerden biri de kuşkusuz ki iyi bir nesil yetiştirmekten geçer. Bu neslin iyi bir geleceğe ve iyi bir topluma sahip olması isteniyorsa bu da o neslin iyi bir eğitim almış olmasından geçer. Çocuğun edebi eserlerde yer edinmesi her ne kadar çok eskilere dayansa da çocuğa görelilik bakış açısıyla ele alınan eserlerin varlığı Türk Edebiyatında Tanzimat Dönemiyle başlamaktadır. Aslen gelişmeye başladığı dönem ise Cumhuriyet Dönemi olarak bilinmektedir.

Çocuk edebiyatının başlı başına bir alan olarak ele alınması, çeşitli sorunlara da sebebiyet vermiştir. Çocuğun başkalaştırılması var olan edebiyatın içinde yer verilmemesi bu tartışmaları güçlendirmiştir. Çocuk psikolojisinden hareketle çocuğun; dil gelişimine, beden gelişimine ve zihin gelişimine uygun bir edebiyat yaratmanın daha uygun olacağına kanaat getirilmiş olacak ki; yepyeni bir alan olarak kendine yer edinmiştir.

1.4.Okuyucu Zümreleri Açısından Çocuk Edebiyatı

Sağlıklı bireyler yetiştirmenin yollarına bakıldığında, en önemli etkenin iyi bir eğitim almış olmaktan geçtiği söylenebilir. Bahsi geçen eğitimin anne karnından tutun da yaşam boyu devam ettiği varsayılırsa, ne denli büyük bir etkiye sahip olduğu anlaşılabilir. Bir çocuğun ilk eğitimini anneden aldığı göz önünde bulundurulduğunda anne karnından tutun da hayatının her anında eğitimin devam ettiği ve dil gelişiminin çok küçük dönemlerde başladığı açıkça görülebilir.

Çocukların yaş gruplarından yani bir şeyleri algılayabilme durumlarından dolayı çocukluk dönemi belli gruplara ayrılmıştır. “ Bu seviyelerin belirlenmesinde dikkat edilen temel noktalar çocuğun gözlem, sınıf ve grup içi algı ve davranış durumları ile anlama ve algılama düzeylerini gösteren dört temel dil becerilerindeki gelişmişlik düzeyleridir.” (Yalçın ve Aytaş, 2017: 60).

Yalçın ve Aytaş (2017) çocuk edebiyatını dört başlık halinde ele almışlardır. Bunlar sırasıyla:

1. **0-5 Yaş Grubu (Okul Öncesi):** Bu grupta bulunan çocuklar için; kelimeleri seçerken çocukların anlamını bilmediği kelimelere yer verilmemesi gerektiğine ve kelime sayısının kırk kelimeyi geçmemesi, mecazlı anlatımlara yer verilmemesi, birleşik zamanlı fiillere yer verilmemesi ve çocukların anlayabileceği tasvirlerle yer verilmesi gerektiğine değinmişlerdir.
2. **6-8 Yaş Grubu (1. Kademe 1. Devre):** Üç beş kelimelik cümlelerin kurulması gerektiği, düz bir anlatımın olması, çocukların ilgi alanına uygun benzetmelerin yapılması, yoruma yer verilmemesi ve eserlerde çocukların anlamını bilmediği kelimelere yer verilmemesine ve aktif olarak kullandıkları yüz kelimeyi geçmemesine değinmişlerdir.
3. **9-12 Yaş Grubu (1. Kademe 2. Devre):** Maceranın ve hayal dünyasına ait unsurların çocukların hayal dünyasını geliştireceğini, tarih, uzay, sonsuzluk gibi kavramların çocukların ilgisini çekebileceğini, gizemin ilgilerini çekebileceğini, eserler çocukların anlamını bildiği ve aktif olarak kullandığı üç yüz kelimeyi geçmemesi gerektiğine değinmişlerdir.
4. **13-15 Yaş Grubu (İlk Gençlik Çağı):** Bu yaş grubundaki çocukları ergen grubunda değerlendirdikleri için fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerine ayrıca değinmişlerdir. Eserlerde cümlelerin yedi ile on kelime arasında değişebileceğine, metinlerin aktif olarak kullandıkları yedi yüz kelime civarında olması gerektiğini, sade bir dille eserlerin yazılması, dikkat ve konsantrasyonlarını arttıracaklarını düşündüklerinden polisiye tarzı eserlere yer verebileceklerine değinmişlerdir.

Çocuğu, çocukluğu yetişkinlerden ayıran en önemli özelliklerinden biri somut işlemler döneminde olması, yetişkinler gibi bazı durumları algılayabilecek seviyeye erişmemiş olmasıdır. Somut işlemler evresinde olan birey görselliğe önem verir. Onun için gözle görülür elle tutulur her şey önem arz eder. Çocuk edebiyatının temel ilkelerinde bu farklılıklar göz önünde bulundurulmuştur. Çocuğu farklı kılan bu özellikler, kendine has bir edebiyatın ve bu edebiyatın içinde kendine has özellikleri olan eserlerin meydana gelmesini sağlamıştır.

1.5.Çocuk Kitaplarında Olması Gereken Özellikler

Çocuk kitaplarının belli başlı özellikleri bulunmaktadır. Bunlar iki ana başlık halinde ele alınacak olursa: Çocuk kitaplarının içyapı özellikleri ve çocuk kitaplarının dış yapı özellikleri.

1.5.1.Çocuk Kitaplarının İç Yapı Özellikleri

Çocuk kitaplarının içyapı özellikleri; tür, tema, ana fikir, konu, plan, çevre ve zaman, ileti, karakter, dil ve anlatımdan oluşmaktadır.

a.)Tema: Yazarın özellikle üzerinde durduğu, okuyucuya asıl vermek istediği mesajın anlatıldığı bölüm. “ Ana fikir (tema) bir metnin asıl anlatılmak istenen ve metnin ruhunu oluşturan duygu, değer ve davranış biçiminin özüdür.” (Yalçın ve Aytaş 2017: 85).

Yazılan her metnin belli bir amacı bulunmaktadır. Hele ki bu bir çocuğun yaşamını etkileyecekse, verilmek istenen temanın önemi üzerinde ayrıca durulmalıdır. Okuyucu kitlesi göz önünde bulundurularak temaya karar verilmelidir. Ele alınacak bu tema yaş grubuna göre okuyucunun direkt anlayabileceği yalın yapıda da olabilir okuyucunun hayal gücünü, anlama kabiliyetini ön plana çıkaracak gizlilikte de olabilir. Çocuk kitaplarında bulunması öngörülen temalar bulunmaktadır. Okuyucu kitlesi açısından çocuğun gelişimine katkıda bulunacak temel konular alınmalıdır. Bunlar öncelikli olarak; iyilik, dürüstlük, vatanseverlik, sevgi, saygı, hoşgörü...

b.)Konu: Yazarın eserde anlatmak istediği kısacası ele alınan genel durum. Çocuk kitaplarının yaş gruplarına göre ayrıldığı göz önünde bulundurulursa, konunun önemi daha net bir şekilde görülebilir. Ele alınan konu çocukların yaş gruplarına uygun nitelikte olmalıdır. Yazar eserde ele aldığı konunun çocuklar tarafından tam olarak algılandığından emin olmalıdır ki çocuk konudan hareketle temanın ne olduğunu bulabilmelidir.

Ele alınan konunun en önemli özelliklerinden biri de eğitici yönüdür. Çocuk kitaplarının eğitici olması, çocukların üzerinde olumlu etkiler bırakması önem arz etmektedir. Çocuklar için kitap seçerken neden seçici olmamız gerektiğini de Oğuzkan (2013), şu şekilde ifade etmektedir: “ çocukların evrensel nitelik taşıyan ruhsal özellikleri yanında, onların dünyasına aykırı bir renk ve kişilik kazandıran ulusal kültür

değerlerinin, içinde yaşadıkları toplumun benimsediği ahlak kurallarının, gelenek ve göreneklerinin de göz önünde tutulması gerekir.”

c.)Plan: Metinde ele alınan tema, konu ve karakterlerin belli bir düzen içerisinde verilmesidir. “Plan, bir eserin yapısını ve iç düzenini önceden tasarlamayı sağlayan ve yazma işini bir disipline bağlayan araçtır.” (Oğuzkan, 2013: 372). Planı düzenli bir şekilde yapılmış olan eser, okuyucu tarafından daha iyi bir şekilde algılanabilir. Eserde olay ve zaman belli bir plan çerçevesinde verilmelidir ki okuyucu olay akışını kaçırmassın. Okuyucu kitlesinin çocuk olduğu unutulmamalıdır ki hazırlanacak plan çocukların ilgisini çekebilecek, onları düşünmeye sevk edecek sadelikte olmalıdır. Plandan hareketle giriş gelişme ve sonuç bölümleri yaş grupları göz önünde bulundurularak ayarlanmalıdır.

d.)İleti: Metinde verilmek istenen asıl fikir olarak tanımlanır. Verilen ileti yine okuyucu kitlesi göz önünde bulundurularak verilmelidir. Çocuk kitaplarının başlıca özelliği olan eğitcilik ilkesinden uzak olmamalıdır. Hedef kitle verilen iletiden bir ders çıkarmalı ve bu ileti hayatının belli noktalarına etki etmelidir.

e.)Karakterler: Eserde bulunan; kişi, hayvan veya bir nesne olarak tanımlanır. Şahıs kadrosu olarak da bilinmektedir. Yazar karakter kalabalığından uzak durmalı okuyucunun kafasını karıştıracak, metnin anlamlandırılmasını zorlaştıracak ayrıntılardan kaçmalıdır. Her eserde olduğu gibi çocuk kitaplarında da ana karakterler bulunur. Diğer karakterler ise yan karakter veya yardımcı karakter olarak geçmektedir. Eser ana karakterler üzerinden yürütülür. Ana karakter geniş bir şekilde ele alınmalıdır.

Çocuk kitaplarında seçilen ana karakterlerin çok dikkatli bir şekilde seçilmesi gerekiyor. Zira okuyucu kitlesi çocuk olduğundan etkilenme olasılığı göz önünde bulundurularak iyi örnek teşkil edecek karakterler olmalıdır. Karakterler seçilirken abartıdan kaçınılmalıdır. İyiler çok iyi kötüler çok kötü gibi zıtlıklardan uzak durulmalı çocukları kötü etkileyecek çatışmalara yer verilmemeli.

f.)Dil ve Anlatım: Çocuk kitaplarının kuşkusuz ki en önemli unsurlarından biri de eserin dil ve anlatımıdır. “Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran belki de en önemli özellik, anlatımın hedef kitlenin anlayacağı biçimde sunulmasıdır.” (Yalçın ve Aytaş, 2017: 92).

Okuyucu kitlesinin çocuk olması eserde kullanılan dilin sade ve anlaşılır olmasını gerektirir. Çocukların anlamayacağı sözcük ve benzetmelere yer verilmemelidir. Metnin anlatımı, verilmek istenen mesajın daha iyi bir şekilde algılanmasını sağlamalıdır. Çocuk edebiyatında yazılan eserler çocuklara örnek teşkil edeceğinden kullanılan her ifadenin özenle seçilmesi gerekmektedir. “Çocukların kitapları yazım kurallarına ve ana dili kaidelerine sıkı sıkıya bağlı olmalıdır.” (Yalçın ve Aytaş, 2017: 93).

1.5.2. Çocuk Kitaplarının Dış Yapı Özellikleri

Dış yapı özellikleri çocuk kitaplarının en önemli özelliklerinden biridir. Çocuk kitaplarını yetişkin kitaplarından ayıran en önemli özelliği dış yapı unsurlarıdır. Dış yapıda bulunan unsurların çocukların ilgisini çekebilecek canlılıkta ve özellikte olması kitapların çekiciliğini arttırmaktadır. Yetişkinlerin genellikle üzerinde durdukları ve önemli gördükleri kısımlar her ne kadar içyapı unsurlarında bulunsun da çocukların asıl ilgilendiği kısım çoğunlukla dış yapı özellikleridir. Kitabın ilgi çekici görselleri çocuğu kendine çekebilmektedir. Hal böyle olunca çocuk kitaplarını önemli kılan noktalardan biri de dış yapı özellikleri olarak görülebilir. Çocuk kitaplarında bulunan dış yapı unsurları; kitabın boyutu, kitabın ağırlığı, kapak ve cilt, harfler, sayfa düzeni, kâğıt özellikleri, yazım noktalama ve imla, resimler bölümlerinden oluşmaktadır.

a.) Kitabın Boyutları: Çocuk kitaplarındaki en önemli ayrıntılardan biri kitabın boyutlarıdır. “ Kitapların hacim ve ağırlık bakımından kolayca taşınmaya ve kullanmaya elverişli biçimde olmaları gerekir.” (Oğuzkan, 2013: 367). Kitap boyutları ilk çocukluk döneminden son çocukluk dönemine doğru küçülmekte ve belli standartlara ulaşmaktadır.” Çocuk kitaplarının 16 x 23 cm. büyüklüğünde olması normal sayılır.” (Oğuzkan, 2013: 368).

Kitabın boyutlarının fiziksel avantajlarının yanında görsel avantajları da bulunmaktadır. ”Kitabın büyük olması, ressama konuyu istediği gibi aktarma ve resimleme olanağı verir.” (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 27).

b.) Kitabın Ağırlığı: Okuyucu kitlesinin çocuk olmasından dolayı, kitapların çocukların fiziksel durumu göz önünde bulundurularak hazırlanması gerekmektedir. Özellikle okul öncesi grubunda bulunan çocukların kitapları taşıyabilmeleri ve kitaplara rahat bir şekilde erişebilmeleri önem arz etmektedir.

c.)Kapak ve Cilt: Dış yapı unsurlarının belki de en önemli unsuru diyebileceğimiz kısmı kapak ve cilttir. Çünkü bir çocuğun kitaba duyduğu görsel beğeni onda okuma isteği uyandırabilir. Görsel yapısı canlı, göz alıcı olan kitaplar okuyucu kitlesini kendine çekebilmektedir. Kapağın görsel çekiciliğinin yanında kitabın konusuna yer verecek ayrıntılar da bulunmalıdır.

Çocuk kitaplarında bulunan görsellerin çocuğun hayal dünyasına etki edeceğini göz önünde bulundurup iyi seçilmelidir. Aynı kitabın çocuklar tarafından defalarca okunacağı düşünülürse, bu da kitabın çok iyi bir şekilde ciltlenmesi gerektiğini gösterir. ”Sağlam ve çocuğun hoşuna giden çekici bir kapak veya cilt eserin okunma ve uzun süre saklanma şansını çoğaltır.” (Oğuzkan, 2013: 370).

d.)Harfler: Çocuk kitaplarında, harfler yaş gruplarına göre belli puntolarla yazılır. Küçük yaştaki çocukların harfleri iyi ayırt edebilmeleri için genellikle büyük puntolarla yazılır. Çocuğun yaşı ilerledikçe punto da küçülür. Sınıf düzeylerine göre punto sayıları:

“Birinci sınıf çocuklar için 20-24, ikinci sınıf çocukları için 18, üçüncü sınıf çocukları için 16, dördüncü ve beşinci sınıf çocukları için 12 punto olmasında yarar görülür.” (Akt. Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 32).

e.)Sayfa Düzeni (Mizanpaj): Dış yapı unsurlarının genelini içinde barındıran sayfa düzeni; kitapta bulunan resimlerin, harflerin, sayıların belli bir düzen çerçevesinde verilmesidir. “ Sayfa düzeni, resimlerin yerleştirilişi, satır boşluklarının, satır başlarının, sayfa alt ve üst boşluklarının ayarlanması gibi özellikleri kapsamaktadır.” (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 29).

f.)Kâğıt Özellikleri: Çocuk kitaplarında görselliği en iyi yansıtan ve çocukların kitaplara ilgi duymasını sağlayan unsurlardan biri de kullanılan kâğıdın kalitesidir. Hem dayanıklılığı arttırması açısından hem de görselliği açısından iyi malzemeden üretilmiş kaliteli kâğıtlar kullanılmalıdır. “Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın mat, yani parlak olmayan cinsten bir kâğıt olması, bunun yanında dayanıklı ve kaliteli (en az ikinci hamur) olması gerekir.” (Oğuzkan, 2013: 368).

g.)Yazım, Noktalama ve İmla: Üzerinde durulması gereken en önemli konulardan biri de yazım, noktalama ve imla kurallarıdır. Kitap okuma alışkanlığı edinmiş çocuklar ileriki yıllarda okuma alışkanlığının en büyük faydalarından biri olan dilbilgisi kurallarına uymayı alışkanlık haline getirebilirler. Bu da yazarların eserlerini kaleme alırken çok daha özenli davranmaları gerektiğini gösteriyor.

“Yazarların dilbilgisi bakımından aksak ve yanlış yönleri bulunmamalı, yazımda kesinlikle birlik sağlanmalıdır. Noktalama işaretlerinin kullanılışında da kurallara uyulmalıdır.” (Oğuzkan, 2013: 368). Çocuklar yetişkinlere oranla, gördüklerini, duyduklarını ve okuduklarını hayata uyarlama konusunda daha başarılıdırlar. Çocukları yanlış yönlendirmemek adına hiçbir yazım ve imla hatasına mahal verilmemelidir.

h.)Resimler: Çocuk kitaplarının olmazsa olmazı resimlerdir. Çocuk kitaplarının içeriği, verdiği mesaj ne kadar önemliyse, resimlerde aynı derecede önem arz etmektedir. Çünkü çocuklar, özellikle okul öncesi grubundakiler, tamamen resmin ön planda olduğu kitaplardan hoşlanırlar. Kitabın kapağında bulunan resim en can alıcı noktadır. Çünkü kapakta bulunan resim genellikle içerikle bağlantılı olur.

“Çocuk yayınlarında resimlerin sade, açık ve konuya uygun olmaları şartı aranır. Kitap veya dergilerde çıkan resimler eğlendirici, neşe verici, güldürücü ve her şeyden önce sevimli olmalıdır.” (Oğuzkan, 2013: 368). Okul öncesi grubunda bulunan çocuk kitaplarının resim ağırlıklı olması, hayal dünyalarını geliştirmesi açısından da önem arz etmektedir. Kitaplarda bulunan resimlerde çocukların yaşı ilerledikçe bir azalma meydana gelir. Kitaplarda bulunan görseller sayfayla uyumlu olmalı ve kesinlikle konudan bağımsız olmamalıdır. Konudan bağımsız olan resimler metnin anlamlandırılmasında güçlükler yaşanmasına sebebiyet verir.

Çocuğun hayal dünyasına hitap eden, dil becerilerini geliştiren, kelime haznesine katkıda bulunan başlıca türler bulunmaktadır. Bu türler her ne kadar genel edebiyat içerisinde değerlendirilse de çocuğa görelilik ilkesiyle hareket edildiğinde, sade bir dilin, yalın bir anlatımın, çocuk aklını karmaşaya sürüklemeyecek türlerin çocuk edebiyatında başat türler olarak değerlendirildiği söylenebilir.

1.6. Çocuk Edebiyatı Türleri

Çocuk edebiyatı geniş kapsamlı bir alan olup içinde birçok türü barındıran; hele ki okuyucu zümreleri açısından değerlendirildiğinde yeni türlerin meydana gelmesini sağlayan bir edebiyat koludur. Çocuk edebiyatı türlerinden masal, hikâye ve roman türleri Şermin Yaşar'ın eserlerinden yola çıkılarak değerlendirilecektir.

1.6.1.Masal

1.6.1.1.Masalın Tanımı ve Özellikleri

Çocuk eğitimi denilince akla ilk gelen türlerden biri olan masal; “ Habeşçe <mesl>, Aramice <maslâ> ve İbranicedeki <mâsâl>dan, Araplara <mesel, mâsal> şekli ile mukayese ve karşılaştırma mânâsıyla geçtikten sonra Türkçeye mal olmuştur.” (Elçin, 2010: 368) dillerinden türemiştir.

Masallar; çocukların hayal dünyası, dil gelişimi, zekâ gelişimi ve iletişim becerileri gibi birçok alanda etkili olan en önemli türlerdendir.

Masallar hakkında alan yazında çeşitli tanımlar yapılmıştır: Oğuzkan (2013)'a göre genellikle olağanüstü kişilere, olaylara, serüvenlere yer verilen ve ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa anlatılarak geçen hayal ürünü hikâyelere denir. Elçin (2010)'e göre masal; bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikâyesidir.

Masalların genel özelliklerine bakıldığında; en önemli özelliklerinden biri olağanüstü oluşlarıdır. Hayal dünyasının geniş olduğu okul öncesi ve ilkokulun birinci kademesinde bulunan çocuklar için masallar vazgeçilemez kaynaklardır. Masalların bir diğer önemli özelliği de anonim oluşlarıdır. Masalların anonim oluşları, uzun yıllar dilden dile aktararak gelmelerine, orijinalliğinden uzaklaşmasına ve üstünde eklemeler ve çıkarmalar yapılmasına sebebiyet vermektedir. Masalların söyleyenin belli olmaması ona evrensel nitelikler kazandırmaktadır. Masallarda kalıplaşmış ifadeler, tekerlemeler sıkça kullanılır ”Masallar genellikle bir tekerleme ile başlar. Burada amaç dinleyicinin dikkatini masal üzerine çekmektir.”(Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 41).

Masallarda geçen zaman ve yer kavramları genellikle belirsizdir. Masallarda geçen klişeleşmiş ifadeler her masalın olmazsa olmazıdır. Zaman kavramı için genellikle” evvel zaman içinde, kalbur saman içinde” ifadelerine yer verilir. Burada

geçen evvel zamanın hangi zaman dilimini kapsadığı bilinmemektedir. Yer kavramı ise; gerçekte var olmayan olağanüstü özellikler taşıyan” Kâf Dağı, uzak ülkelerin birinde” gibi ifadelerdir.

Masalların konuları ise geniştir “Çocukların karşılaştığı güçlükler, üvey ana kıskançlıkları, aile üyelerinin birbirlerine karşı gösterdikleri özveriler, kardeşler içinde en küçük ve saf olanın başarısı”(Oğuzkan, 2013: 21).Olağanüstü kahramanlara ve ” cin, peri, gulyabani vb.” gerçek hayatta olabilecek kişilere de yer verilir.

Masallarda zıtlıklarda ön planda olmuştur” Masallarda bazı ahlaki kavramlar, karşıtlarıyla birlikte ele alınır: iyilik-kötülük, güzellik-çirkinlik, zenginlik yoksulluk vb.”(Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 40).

1.6.1.2.Masalların Kaynakları

Masalların anonim oluşları, masal kaynaklarına ulaşımı zorlaştırmaktadır. Bu durum masalların hangi zaman diliminde yazıldığını ve kökeninin neresi olduğu gibi konuların araştırılmasını da zorlaştırmaktadır. Bu belirsizliklerle farklı farklı görüşler meydana gelmiş ve çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Yapılan bu araştırmalarla masalların kaynakları konusunda ortak olan üç kaynaktan söz edilebilir:

1. Mitoloji Okulu
2. Hindoloji Okulu
3. Antropoloji Okulu

Oğuzkan (2013)’ın masal kaynakları hakkındaki görüşü ise şöyledir; masalların her ne kadar evrensel özellikleriyle ön plana çıktığı savunulsa da, her toplumun bu masallara kurgu ve anlatım bakımından kendi ahlâk ve din anlayışı ile insan ilişkilerindeki tutumuna, eğitim ve zevk anlayışıyla ulusal nitelikler kazandırdığını söylemektedir.

1.6.1.3.Masalların Dil ve Anlatım Özellikleri

Okuyucu kitlesinin genel olarak çocuk olduğu masalların dil ve anlatımı büyük önem arz etmektedir. Kendilerine anlatılanlarla ve okuduklarıyla farklı dünyalara yelken açan çocukların, masallar aracılığıyla dil gelişimlerine, beden ve zihin gelişimine önemli katkılarda bulunduğu görülebilir.

Masalların diğer halk edebiyatı türlerine kıyasla kendine has bir dili bulunmaktadır. Masal denilince çoğunluğun aklına “mış” dili gelebilmektedir. Masallarda kullanılan “Bir varmış bir yokmuş” sık kullanılan kalıplaşmış ifadelerdendir. Masallar çocukların ilk eğitim yuvalarıdır. Masallar aracılığıyla çocuklar anadillerine daha iyi hâkim olurlar. Çocuklar masallar aracılığıyla bulundukları yörenin ağız özelliklerini öğrenebilmektedirler.

1.6.1.4.Masalların Sınıflandırılması

Masalların sınıflandırılması konusunda farklı farklı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan hareketle farklı görüşler ileri sürülmüştür. Yalçın ve Aytaş (2017)’in masallar ile ilgili tasnifi ise şu şekildedir:

1.Hayvan Masalları: Hayvan masallarının konusunu fabllardan aldığı ve Hindistan’dan dünyaya yayıldığını fakat toplumların kendi istek, ihtiyaç ve değerlerinin bu masalları şekillendirdiğini ileri sürmüşlerdir.

2.Olağanüstü Yaratık Masalları: Bu tür masallarda güçlü ve korkunç yaratıklar karşısında insanların çaresizliğini ve onları kurtaran kahraman etrafında şekillenen olayların anlatıldığını belirtmişlerdir.

3.Saf İnsan Masalları: Bu tür masallarda, saf gibi görünen fakat yaptığı sıra dışı hareketlerle birçok gerçeğin açığa çıkmasını sağlayan olayların anlatıldığını ileri sürmüşlerdir.

4.Sihir, Büyü ve Olağanüstülüklerden Söz Eden Masallar: Masalları diğer türlerden ayıran olağanüstülüklerin, sihir ve büyü ile kötü insanların yaptıkları güç gösterilerinden meydana geldiğini belirtmektedirler. Yine bu tür masallarda insanların dileğini yerine getiren cinlere ve perilere de yer verdiklerini belirtmektedirler.

1.6.1.5.Masalların Çocuk Eğitimindeki Önemi

Çocuk eğitimindeki en önemli malzemelerden biri de kuşkusuz ki masallardır. Çocukların hayal dünyasını geliştirmek, çocuklara farklı bakış açıları kazandırmak, iletişim becerilerini güçlendirmek için masallar vazgeçilmez ürünler arasında gösterilebilir. Masallar yetişkinler ile çocuklar arasında köprü görevi kuran, yetişkinleri çocukluk anılarına götüren, çocuklarla iletişimlerini güçlendiren türlerden biridir.

Son yıllarda çıkarılan çocuk masalları görsellikleriyle de epey dikkat çekmektedir. Çocukların kitaplara olan ilgisini de arttırmaktadırlar. Çocukların kendilerini masal kahramanlarıyla özdeşleştirmeleri ise iyiyi, doğruyu, yanlış masallar aracılığıyla görmeleri açısından önem arz etmektedir. Masallar aynı zamanda çocukların farklı kültürleri, farklı medeniyetleri tanımalarını sağlayan yegâne türlerden de biridir.

Özellikle okul öncesi dönemde bulunan çocuklara okunan masalların anadili eğitimine katkıda bulunması, çocukların kelime haznelerini geliştirmesi açısından da büyük önem taşımaktadır. Çocukların ilk kitapları masallardır. Masallarla yapılan günlük ritüeller çocukların ileriki yıllarda kitap alışkanlığı kazanmasına, sorumluluk sahibi, bilinçli birer nesil olmasına katkı sağlamaktadır.

Dört temel dil becerisinin (okuma, yazma, dinleme, konuşma) masallar aracılığıyla verilmesi, çocukların dilbilgisi kurallarına hâkimiyeti konusunda da önemli katkılar sağlayabilir.

1.6.1.6.Çocuk Masallarında Aranacak Özellikler

Çocuk masallarının belli kriterlere dayanması ve özellikle üzerinde durulması gereken ayrıntılara yer verilmesi masalların en önemli özelliklerindendir. Çocukların üzerinde derin etkiler bıraktığının söylendiği masalların, detaylıca işlenmesi ve en ince ayrıntısına kadar dikkat edilmesi gerekir.

Masalların hitap ettiği kitle genellikle çocuklar olduğu için eğitici yönü ağır basan, olumlu yönde etkileşimler yaşanmasını sağlayan türlere ağırlık verilmesi masalların olmazsa olmazıdır.

Oğuzkan (2013), çocuk masallarında olması gereken özellikleri şu şekilde belirtmiştir:

- Masalların canlı ve hareketli olması gerektiğine,
- Masalın dilinin sade ve anlaşılır olmasına,
- Masalarda olayların beklenmedik şekilde sonuçlanması gerektiğine,
- Masalların çocukları neşelendirmesi, güldürmesi ve eğlendirmesi gerektiğine,

- Masalların konularının çocukları korkutmaktan ve üzmekten uzak olması gerektiğine,
- Masalların çocukları kaderciliğe yönlendirmemesi gerektiğine değinmiştir.

1.6.2.Hikâye ve Roman

1.6.2.1.Hikâye ve Romanın Tanımı ve Özellikleri

Hikâye (öykü); yaşanmış veya yaşanması muhtemel olayların, okuyucuya haz verecek şekilde, yer, zaman ve mekân çerçevesinde gelişen kısa anlatılar olarak bilinmektedir. “Belli bir zaman ve yerde birkaç kişinin başından geçen gerçeğe uygun bir olayı anlatan veya birtakım kimselerin karakterlerini çizen ve çoğu kez ancak birkaç sayfa tutan kısa yazılara hikâye denir.” (Oğuzkan, 2013: 98).

Roman; yaşanmış veya yaşanması mümkün olayların yer, zaman, mekân ve kişiler çerçevesinde geniş bir şekilde ele alınan anlatılar olduğu görülür. Romanı hikâyeden farklı kılan, daha uzun olması, zaman, mekân ve kişiler bakımından da ayrıntılarla verilmesidir. Çocuklara yönelik yazılan hikâye ve romanlar; çocukların masal dünyasından yani hayali dünyalarından ayrılıp, gerçeğin, ciddiyetin olduğu bir âleme adım atmalarındaki en büyük araçlardır. Çocuklar hikâye ve romanlar aracılığıyla kendi hayatlarından, yakın çevrelerinin hayatlarından izler bulur.

Hikâye ve romanları birbirlerinden ayıran en belirgin özellik romanların hacimce hikâyelerden daha uzun olmasıdır. Roman ve hikâyelerin ana malzemeleri aynı fakat zaman, mekân ve kişiler bağlamında romanlar daha geniştir.

1.6.2.2.Hikâye ve Roman Türünün Temel Unsurları

1.Vaka (Olay): “ Hikâye ve romanlarda olay ya da olaylar dizisinin zamana bağlı olarak neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde sunulmasıdır.” (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 95). Romanlarda ise 1çeşitli olaylara yer verilir. Olayın uzunluğu yazarın isteğine bağlıdır. Fakat olayların zaman, mekân ve kişi kadrosuyla uyum içinde olması ve belli bir düzen çerçevesinde verilmesi gerekmektedir. Hikâyelerde ise olaylar çok uzun değildir.

Hikâyelerde olay serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşmaktadır. Serim bölümü hikâyenin giriş bölümüdür. Burada, hikâyede ele alınacak kişiler ve çevreleri tanıtılır. Düğüm bölümü, bu bölüme gelişme bölümü de denilebilir. Burada olay tüm

ayrıntılıyla anlatılır. Hikâyenin en uzun bölümüdür. Çözüm bölümü, hikâyenin sonuç bölümüdür. Burada olaylar bir sonuca bağlanır.

Çocuklar için uygun olan hikâye ve romanlarda olayın akışı iyi bir plan çerçevesinde verilmelidir. Olaylar plan doğrultusunda verildiğinde okuyucunun olaya hâkimiyeti de kaybolmamış olur. Zira olayları iyi bağlanmamış eserler okuyucuda gerginliğe yol açıp okuma isteğini zedeleyebilir.

2.Kişiler (Karakterler): Hikâye veya romanda olayın içinde olan veya olayı yaratan kişiler/karakterler. Hikâyelerde kişi sayısı sınırlıdır. Fakat romanlarda kişi sayısı daha geniştir. Diğer edebi metinlerde olduğu gibi hikâye ve romanlarda da asıl kişi (kahraman) ve yardımcı kişiler bulunur. Olaylar çoğunlukla asıl kişinin üzerinden yürütülür. Yani çatışmaları yaratan, bir olaya sebebiyet veren karakterlerdir.

Okuyucu kitlesinin çocuk olduğu göz önünde bulundurularak gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalıdır. “ Çocuklar için seçilecek eserlerde kişiler mümkün olduğunca az olmalıdır. Başkişi belirgin, yardımcı kişilerin başkişiyle ilişkisi açık olmalıdır. Çocuklar kişiler arasındaki karmaşık ilişkileri anlamakta güçlük çekecektir.”(Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 97).

3.Mekân (Çevre): kişilerin yaşadığı yerler veya olayın geçtiği yer (mekân). Çevre genellikle olayla birlikte betimlenerek okuyucuya sunulur. Çevrenin iyi betimlenmesi okuyucunun olayı ve kişileri anlamasında önem arz etmektedir. Romanlarda çevre hikâyelere oranla daha geniştir. Hikâyelerde çevre sınırlı tutulur.

4.Zaman: “ Hikaye ve romanlarda, kişilerin yaşadıkları olayların anlatıldığı zaman”(Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 97). Masalların aksine hikâye ve romanlarda belli bir zaman diliminden bahsedilir. Özellikle romanlarda geriye dönüş tekniklerine de yer verilir. Geriye dönüş tekniklerinin yer verildiği romanlar genelde ileri yaş grubundaki çocuklar için uygun görülür. Zaman kavramı çocukların iyi algılayabilmesi için kronolojik bir biçimde verilmelidir.

5.Bakış Açısı- Anlatıcı: Hikâye ve roman türlerinde iki farklı bakış açısıyla karşılaşılmaktadır. Birinci tekil kişinin hâkim olduğu bakış açısı ve üçüncü tekil kişinin hâkim olduğu bakış açısı. Birinci tekil kişi anlatıcı (kahraman bakış açısı) olayı anlatan ve aynı zamanda olayı yaşayan kişilerden biridir. Çocuk kitaplarında bu anlatım tarzının kullanılması, asıl kahramanın çocuk olduğu kitaplarda çocukların kendilerini kahramanların yerine koymalarına ve kitabı severek okumalarına vesile olur. Üçüncü tekil kişi anlatıcı (hâkim bakış açısı) tanrısal bakış açısı olarak da bilinmektedir. Çünkü anlatıcı her şeyi bilen ve gören kişi konumundadır.

1.6.2.3.Hikâye ve Roman Türleri

Hikâye türleri; olay ve durum hikâyesi olmak üzere ikiye ayrılır. Roman türleri daha geniş kapsamlı olup; tarihi roman, macera romanı, sosyal roman, psikolojik roman, otobiyografik roman, biyografik roman, fantastik roman ve egzotik roman olmak üzere sekiz başlık halinde incelenmektedir.

A. Hikâye Türleri

a.)Olay Hikâyesi: Adından da anlaşılacağı üzere hikâye olay ağırlıklıdır. Okuyucuda merak duygusu uyandırdığı için, gözleme önem verilir. Serim, düğüm ve çözüm bölümleri olaya uygun bir şekilde verilir. Bu türün ilk örneklerini Guy De Mouppassant verdiği için “Mouppassant Hikâye” diye de bilinir. Türk edebiyatındaki en güzel örneklerini ise Ömer Seyfettin vermiştir.

b.)Durum Hikâyesi: Olay hikâyesinin aksine, olayın tamamını değil bir kesitini ele alıp anlatır. Bu tür hikâyelerde kişiler, olay, mekân pek önem arz etmez. Asıl ilgilendikleri ele aldıkları durumdur. Olay hikâyesindeki gibi düzenli bir planı bulunmaz. Bu türün ilk örneklerini Anton Çehov verdiği için “Çehov tarzı “ diye de bilinir. Türk Edebiyatındaki en güzel örneklerini Sait Faik Abasıyanık vermiştir.

B. Roman Türleri

a.)Tarihi Roman: Tarihteki olay ya da kişileri konu alan romanlardır. Bu türde Namık Kemal’in ‘Cezmi’, Mithat Cemal Kuntay’ın ‘Üç İstanbul’ u gösterilebilir.

b.)Macera Romanı: Her an rastlanmayan, sürükleyici, merak uyandırıcı romanlardır. Alexandre Dumas Pere'in 'Üç Silahşörler' i bu türün en iyi örneklerindendir. C.

c.)Sosyal Roman: İnsan yaşamının sınırsız kültür birikimi içinde yer alan ve insanı derinden etkileyen toplumsal, siyasi olaylar, inançlar, gelenek ve görenekleri anlatan romanlardır. Yaşar Kemal'in 'İnce Memed' i bu türün en iyi örneklerindendir.

d.)Psikolojik Roman (Tahlil Romanı): Kahramanların iç dünyasını ele alan romanlardır. Mehmet Rauf'un 'Eylül' romanı bu türün en iyi örneklerindendir.

e.)Otobiyografik Roman: Yazarın kendi hayatını anlattığı romanlardır. Peyami Safa'nın 'Dokuzuncu Hariciye Koğuşu', Necip Fazıl'ın 'Kafa Kâğıdı' bu türde yazılmış romanlardır.

f.)Biyografik Roman: Ünlü bir kişinin hayatını anlatan romanlardır. Oğuz Atay'ın 'Bir Bilim Adamının Romanı' bu türe örnek gösterilebilir.

g.)Fantastik Roman: Hayal gücüne dayanan romanlardır. Nazlı Eray'ın 'Arzu Sapağında İnecek Var' bu türe örnek gösterilebilir.

h.)Egzotik Roman: Uzak, yabancı ülkeleri tanıtmak gayesiyle yazılan romanlardır. Refik Halit Karay'ın 'Nilgün' romanı bu türe örnek gösterilebilir.

1.6.2.4.Hikâye ve Romanların Çocuklar İçin Önemi

Masallarla kitapların dünyasına adım atan çocukların sonraki durakları kuşkusuz ki hikâye ve romanlardır. Masalların hayal dünyasından gerçek dünyaya bir nevi geçiş yapan çocukların hikâyelere farklı bir ilgileri bulunmaktadır. Özellikle okul öncesi ve ilkokulun birinci kademesinde bulunan çocukların hikâyelere olan ilgisi, kendi hayatlarından, yakın çevrelerinden ve aile bireylerinden tanıdık izler bulmalarındandır. Çünkü bu yaş grubunda bulunan çocuklar ya yakın çevrelerinde bulunan birine ya da aile bireylerinden birine hayranlık beslemekte ve kendilerine rol model seçmektedirler.

Masallarda bulunan tekerlemelerin etkisi hikâyelerde de deyim ve atasözleriyle, şiirlerle varlığını sürdürmekte, çocukların dil ve konuşma becerilerine katkı sağlamaktadırlar.

Hikâyeler her ne kadar gerçekçi unsurlar barındırsa da olağanüstü özellikler de barındırmaktadırlar. Bu da çocukların hayal dünyasına önemli katkılar sağlamaktadır. Çocukların kelime haznelerinin yetişkinlerinki kadar gelişmemiş olması, okuduklarını anlamalarında güçlük yaşamalarına sebep olmaktadır. Bu sebepten dolayı hikâyelerin dilinin sade olması, yalın ve anlaşılır bir yapıda olması çocukların hikâyelere olan ilgisini arttırmaktadır.

Hikâyeler çocukların iyi birer okuyucu olmasında, sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştirilmesindeki en önemli araçlar arasında da gösterilebilir.

Anne, baba ve öğretmenlerin çocuklara okudukları hikâyeler aracılığıyla çocuklarla güçlü iletişimler sağladıkları da söylenebilir. Çocuklar büyüklerinden duydukları bu hikâyeleri ileride arkadaşlarına, kardeşlerine, çocuklarına okuyarak bir zincirin en önemli halkasına da katkıda bulunmuş olurlar.

1.6.2.5.Çocuk Hikâye ve Romanlarında Aranacak Özellikler

Çocuk hikâye ve romanlarında olması gereken özellikler alanyazında şu şekilde verilmiştir:

- Çocukların ilgilerine uygun konu seçimlerine yer verilmesi gerektiğine,
- Sade ve gerçekçi planların yapılmasına,
- Hikâyenin içeriğine bağlı olarak çizilen resimler, konuyu öğrenciye hissettirmeli, estetik yönü ağır, renkli ve çocuğun iç dünyasına seslenen nitelikte olmalıdır
- Mantıklı sonuçlarla biten, çocuğun dikkatini çeken hareketli olaylara yer verilmesi gerektiğine
- Hikâyeler kurgusuyla, uzunluğuyla, hedef kitleye hitap etmeli
- Kısa cümle ve paragraflar ile kısa, bol ve canlı konuşmalara dayalı sürükleyici bir anlatım
- Çocukların seviyesine uygun basit ruh çözümlemeleri
- Gerçeklikten uzak olmayacak kişilere (şahıslar, Kahramanlar) yer verilmeli
- Küçük ayrıntılara karşı sürekli bir ilginin uyandırılmış olması

- Her durumun heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi
- Metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler. (Temizyürek, Şahbaz, Gürel, 2016; Oğuzkan,2013).

1.6.2.6.Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman

Hikâye ve roman türlerinin Türk edebiyatındaki tarihsel süreçlerine bakıldığında, Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı'nın ortaya çıktığı dönemle varlık kazandığı söylenebilir. Özellikle roman türünün Türk edebiyatında yeni yeni görülmeye başlanması, bu türle ilgili yazarların eserler meydana getirmesi, devrim niteliğinde yeniliklere örnek teşkil eder.

“Değişen dünya şartlarına bağlı olarak Osmanlıların batıya yönelmesi sonucu XIX. Yüzyılın ikinci yarısında diğer edebi türlerde olduğu gibi modern hikâye ve roman alanında da ilk denemeler başlar.(...)Bunlar arasında Muhayyelat-ı Aziz Efendi, Müsamere-name ve Ermeni harfleriyle basılmış birkaç hikâyeyi sayabiliriz.” (Korkmaz, 2009: 60).

Tanzimat Döneminde romana kıyasla hikâye(öykü) türünün yaygın olarak varlığını sürdürmesiyle, geniş bir konu yelpazesinde eserlerin meydana getirildiği söylenebilir. Tanzimat Dönemiyle başlayıp sırasıyla öykü ve roman türlerinde yazılan eserlere değinilirse; Tanzimat Döneminde öykü ve roman türlerinde yazılan ilk çeviri eser Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon'dan çevirdiği Telemak adlı romanıdır. Teodor Kasap'ın Alexandre Dumas Pere'den çevirdiği Monte Cristo Conte adlı romanı ve Münif Paşa'nın Victor Hugo'dan çevirdiği Hikâye-i Mağdurin (Sefiller) adlı romanı vb. eserler gösterilebilir.

Tanzimat Döneminde yazılmaya başlanan yerli eserlere bakıldığında ise; Namık Kemal'in İntibah (ilk edebi roman) ve Cezmi (ilk tarihi roman) romanları türünün ilk örnekleri olarak verilebilir. Yine bu dönemde çokça eser kaleme alan Ahmet Mithat Efendi'nin Hasan Mellah (ilk macera romanı), Hüseyin Fellah ve Felatun Bey ile Rakım Efendi (yanlış batılılaşma) romanları yine Tanzimat Döneminde yazılmış ünlü romanlar olarak verilebilir. Ahmet Mithat'ın yine öykü türüne yazdığı çokça eser bulunmaktadır. Bunlardan birkaçına değinilirse; Kıssadan Hisse (Aisopos'tan çeviri), Letaif-i Rivayat (ilk öykü) gibi eserleri gösterilebilir. Yine bu dönemde yazılmış bir diğer sanatçıya

değinilirse; Şemsettin Sami'nin Taaşuk-ı Talat ve Fitnat (ilk yerli roman) adlı romanı örnek verilebilir.

Tanzimat'ın ikinci döneminde yazılan eserlere bakıldığında ise; Recaizade Mahmut Ekrem'in Araba Sevdası (ilk realist roman) adlı romanı, Muhsin Bey ve Şemsa adlı öyküleri, Samipaşazade Sezai'nin Küçük Şeyler (batılı anlamda ilk öykü) adlı öyküsü, Sergüzeşt romanı örnek verilebilir.

Servetifünun dönemine gelindiğinde ise; bu dönemde yazılan eserlerin edebi açıdan daha güçlü eserler oldukları söylenebilir. Dönemin en güçlü isimlerinden olan Halit Ziya Uşaklıgil'in eserlerine bakıldığında, roman türünde yazdığı eserlerin edebiyat dünyasında yankılar uyandırdığı söylenebilir. Mai ve Siyah (ilk nesil romanı) adlı romanı, Aşk-ı Memnu (batılı anlamda ilk başarılı roman) adlı romanı, Deli, Bu muydu? adlı öyküleri örnek gösterilebilir. Mehmet Rauf da yine bu dönemde önemli eserler kaleme almış bir sanatçıdır. Eylül (ilk psikolojik roman) romanı bu dönemde yazılmış önemli eserlerdendir.

Milli Edebiyat Döneminde hikâye ve roman denildi mi kuşkusuz ki akla ilk gelen isimlerden biri Ömer Seyfettin'dir. Nitelikli hikâye kitapları hala okullarda ilk tercih edilenler arasında yerini korumaktadır. Milli Edebiyat Döneminde yazdığı romanlara değinilirse; Ashab-ı Kehfimiz, Efruz Bey ve Yalnız Efe örnek verilebilir. Hikâye kitaplarına değinilirse; Ant, Beyaz Lale, Bomba, Diyet, Falaka, Forsa, Kaşığı ve Pembe İncili Kaftan bu dönemde yazılan en iyi hikâye kitaplarına örnek olarak verilebilir. Yine bu dönemde özellikle roman türünde yazdığı eserlerle ön plana çıkan Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Kiralık Konak, Nur Baba, Hüküm Gecesi roman türüne, Bir Serencam, Rahmet, Milli Savaş Hikayeleri'de hikâye türüne örnek olarak verilebilir. Halide Edip Adıvar'da bu dönemde eserler kaleme alan önemli yazarlar arasında gösterilebilir. Ateşten gömlek, Sinekli Bakkal, Yeni Turan eserleri roman türüne, Dağa Çıkan Kurt, Harap Mabetler, Kubbede Kalan Hoş Sada eserleri de hikâye türüne örnek verilebilir.

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının ilk yıllarına bakıldığında ağırlıklı olarak şiir türünde eserler yazıldığı söylenebilir.

Cumhuriyet Dönemi hikâye ve romancılığına bakıldığında; Saf Şiir anlayışıyla eserlerini kaleme alan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın eserleri örnek verilebilir, Huzur,

Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Mahur Beste roman türünde, Abdullah Efendi'nin Rüyalari, Yaz Yağmuru eserleri de hikâye türüne örnek gösterilebilir. Yine bu dönemin bağımsız sanatçılarından Sabahattin Kudret Aksal'ın kendi çocukluk anılarını anlattığı, Gazoz Ağacı hikâyesi örnek verilebilir. Necati Cumalı Cumhuriyet Döneminde farklı türlerde eserler kaleme alan sanatçılar arasında bulunmaktadır. Tütün Zamanı, Acı Tütün, Viran Dağlar roman türünde yazdığı eserlere, Yalnız Kadın, Dila Hanım, Sussuz Yaz eserleri de hikâye türüne örnek gösterilebilir.

Cumhuriyet Döneminde Toplumcu Gerçekçi Anlayışla eserler kaleme alan yazarlara bakıldığında roman ve hikâye türlerinde nitelikli eserler kaleme alan yazarlarla karşılaşmaktadır. Sadri Ertem'in; Çıkrıklar Durunca, Bir Varmış Bir Yokmuş romanları, Silindir Şapka Giyen Köylü, Bacayı İndir Bacayı Kaldır, Bay Virgül eserleri de hikâye türüne örnek gösterilebilir. Yine bu dönemin önemli yazarlarından Sabahattin Ali'nin eserlerine bakıldığında; Kuyucaklı Yusuf, Kürk Mantolu Madonna, İçimizdeki Şeytan eserleri roman türüne, Kağrı, Sırça Köşk, Ses, Değirmen, Yeni Dünya eserleri de hikâye türünde yazılmış önemli eserleri olarak verilebilir.

Romancılığıyla ön plana çıkan yazarlara bakıldığında ise; Kemal Tahir'in eserleriyle ses getiren yazarlarımız arasında olduğu söylenebilir. Sağirdere, Körduman, Rahmet Yolları Kesti, Devlet Ana, Esir Şehrin İnsanları, Yorgun Savaşçı, Kelleci Mehmet roman türünde yazdığı eserleri arasında gösterilebilir. Göl İnsanları isimli bir hikâye kitabı da bulunmaktadır. Yine bu dönemde önemli eserler kaleme alan Orhan Kemal'in; Baba Evi, Avare Yıllar, Cemile, Bereketli Topraklar Üzerinde, Murtaza eserleri roman türüne, Ekmek Kavgası, Çamaşırcının Kızı, 72. Koğuş, Grev, Önce Ekmek eserleri de hikâye türüne örnek gösterilebilir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının kuşkusuz ki en önemli yazarlarından biri de Yaşar Kemal'dir. Romancılığıyla ön plana çıkan Yaşar Kemal'in eserlerine bakıldığında; Teneke, İnce Memed, Yılanı Öldürseler, Orta Direk, Bir Ada Hikâyesi (dört kitaplık seri), Demirciler Çarşısı Cinayeti önemli romanları arasında gösterilebilir. Sarı Sıcak isimli bir de hikâye kitabı bulunmaktadır. Yine bu dönemin önemli hikâye ve romancıları arasında; Talip Apaydın, Necati Cumalı, Aziz Nesin, Sevgi Sosyal, Bekir Yıldız, Abbas Sayar gibi isimler gösterilebilir. Bu dönemde dikkat çeken yazarlardan

biri de çocuk edebiyatı başlığıyla kaleme aldığı eserleriyle Rıfat Ilgaz olur. Hikâye ve romanlarının yanı sıra çocuklar için kaleme aldığı eserleri dikkat çekicidir. Bacaksız Kamyon Sürücüsü, Bacaksız Okulda, Bacaksız Tatil Köyünde, Bacaksız Sigara Kaçakçısı, Öksüz Cıvciv adlı eserleri çocuk edebiyatı başlığı altında ele alınabilir.

1970-80 yıllarına doğru çocuk edebiyatı başlığı altında, çocuğa görelilik ilkesiyle hareket edilip yazılan eserler yaygınlık kazanmaya başlar. 1990 yıllarına gelindiğinde ise radyo ve televizyonların yaygınlık kazanması, edebiyatı olumsuz etkilemiş, hele ki çocuk programlarının yaygınlığı çocuk edebiyatını olumsuz etkilemiş, çocukların kitaplara olan ilgisini kısıtlamıştır.

2000’li yıllardan sonra eğitim seviyesinde artışlar yaşanması edebiyat dünyasına katkı sağlamasının yanı sıra bazı türlere eğilimin artmasına da sebep olmuştur.

2. Çocuk Eğitimi

2.1. Çocuk Edebiyatında Eğitim

Çocuk edebiyatını bu denli önemli kılan, onu genel edebiyattan ayrı bir yerde tutmamızı sağlayan en önemli unsur, başrolünde bulunan kahramanın çocuk olmasından gelmektedir dedik. Çünkü çocuğun bilgi birikimi, okuduğunu anlama ve anlamlandırma seviyesi, onun farklılığını ortaya koyan en büyük etken. Çocuğun toplum içinde yer edindiği durum, öneminin anlaşılması ve hakkında çeşitli araştırmalar yapılması, hak ettiği değeri bulmasına ve toplum için önemli bir yer edinmesine olanak sağlamaktadır.

Çocuk edebiyatında eğlendiriciliğin, hoş vakit geçirmenin esas olduğu fakat aynı zamanda öğreticiliğin göz ardı edilmemesi gerektiği unutulmamalıdır. Çocuk kitaplar aracılığıyla hayatı öğrenir, hayatın içinden karakterleri tanıma fırsatı yakalar.

Nitelikli bir çocuk edebiyatı eseri; çocuk edebiyatı ilkelerine uygun olmalı, çocukların hayatını olumsuz etkileyecek kavram ve niteliklerle dolu olmamalıdır. Çocuğu hayata hazırlayacak değerler ve iletilerin titizlikle verilmesi, çocuğun bundan olumlu etkileneceği unutulmamalı ve bu doğrultuda eserler kaleme alınmalıdır.

2.2.Değerler Eğitimi

2.2.1. Değer Kavramı Nedir? Diğer Bilimlerle İlişkisi Nelerdir?

İnsanın zihinsel süreçleri ve davranışları karmaşık ve dinamik bir yapıdadır. İlkçağdan itibaren merak edilen bu yapılar 19. Yüzyılın sonlarına doğru modern psikolojinin gelişmesiyle zihinsel süreçler ve davranışlar bilimsel yaklaşımlarla ele alınmaya başlanmıştır. İnsan yaşamına yön veren temel ilkeler olarak tanımlanan değerler, kişisel ve sosyal etkileşimler üzerinde etkili olabilmektedirler.

İnsan; psiko sosyal bir varlık olarak öznel algılarıyla dünyayı tanımlar, yorumlar ve yargılar. Bu öznel algıları şekillendiren, bir insanın algısını diğerinden ayıran en önemli etmenler değerlerdir. İnsan yaşadığı sosyal çevrede kabul edilen değerler, normlar, gelenekler, inançlar, beklentiler vb. sosyal bileşenleri gelişirken öğrenebilmektedir.

Değerler geliştiği kültürlerde ele alınmakla birlikte, değerler bir kültürün üyelerinin neyin iyi veya kötü, neyin istenen veya istenmeyen, neyin güzel veya çirkin olduğunun belirtilmesidir.

Değerler, insanın zihinsel dünyasında temel belirleyici unsurlar olarak kabul edilmektedir. Hayatımızda ne tür değerler var ve bu değerler nasıl faaliyet gösteriyorlar? Sorusuna bilim insanları çeşitli açıklamalar getirmektedirler.

“Maslow’a göre insan ihtiyaçların dışında bir değerler hiyerarşisine sahip olmalıdır; çünkü insan önceliklerini değerlerine göre belirler, bir insan her şeye aynı oranda değer verseydi tüm davranışları felç olurdu, ne yapacağını bilemezdi.” (Akt. Çalışkur, 2010).

“Rokeach değeri; ‘Kişisel veya toplumsal olarak zıt ya da farklı bir yaklaşım biçimi veya yaşam amacına karşı tercih edilen, belirli bir davranış biçimi veya yaşam amacı şeklindeki süregiden bir inançtır.’ biçiminde tanımlamıştır.” (Akt. Çalışkur, 2010).

Rokeach’ın görüşünden hareketle; değerler inanç olarak sadece fikir niteliği taşımazlar, duygularla bağlantılıdır. Değerler bireylerin amaçlarıyla ve amaca ulaşmak için yararlandığı davranışlarla ilişkilendirilebilir. Değerler; davranışların, insanların, olayların seçilmesi, değiştirilmesi, yönlendirilmesinde rol oynarlar. Bu

tanımlardan hareketle; değerlerin kişiye göre farklı önem sırasında olduğu ve değerlerin davranış tarzı biçiminde çevreye yansıdığı söylenebilir.

Değerle İlgili Kavramlar

Değerler, bireylerin olaylara bakış açıları, değerlendirme biçimleri, inançları, tutumları, algı ve duygularını ve toplumun norm ve beklentileriyle birleşerek veya iç içe hareket ederek bir bütün halinde işlenebilmektedir.

Birçok araştırmacı değer kavramıyla bağlantılı olarak inanç, tutum, norm, ihtiyaç ve güdü kavramlarını ele almışlardır. Araştırmacılardan bazıları değerleri bir tür inanç olarak değerlendirirken bazıları ise inanç ve değeri birbirine yakın kavramlar olarak kabul etmişlerdir.

Normlar değerlere dayanır, değerler ise durumlar ötesidir. Normlar kurallar ve beklentiler bir kültüre ait üyelerin davranışlarına kılavuzluk ederler. Normlar neyin yapılmaması gerektiği, neyin yapılması gerektiğini ya da istenilen ve beklenen davranışları bildirmektedir.

Değer, ihtiyaç ve güdülenme kavramları birbirleriyle ilişkili ve benzer özelliklere sahiptir. “Maslow’a göre; insanın farklı ihtiyaçları onun farklı değerleri öğrenmesine ve yaşamında uygulamasına yöneltir.” (Akt. Çalışkur, 2010).

Örneğin özsaygı bir ihtiyaçtır ve bu ihtiyaç insanı hayatta başarılı kılacak güçler üzerinde düşünmeye ve kendisine olan saygısını kazanmayı öğrenmesini sağlar. İhtiyaçlar herkeste görülen ve davranışa yönelten temel bir kavramdır. Değerlerin görevi ihtiyaçları öncelik sırasına göre düzenlemek ve insanın ihtiyaçlarını karşılamak üzerine güdülemektir.

Değerler; inanç, tutum, güdü, ihtiyaç toplumsal normlarla etkileşim halinde olan bireyin kendine özgü sentezini şekillendirmede önemli rol oynamaktadır. İnsan nasıl doğru davranması gerektiğine değerler ışığında karar verebilmektedir. Böylece farklı düşünen, hisseden, farklı davranan insanların görülmesi olağandır.

Değerle Ahlak İlişkisi’ ne değinilirse; “İnsanın gelişim sürecinde değerlerin gelişimi, ahlakın gelişiminden soyutlanamaz; ancak kapsam bakımından ahlak, kişisel yönü değer gibi herkesin kendine özgü bir bileşimden oluşmasına karşın daha ziyade sosyal ve normatif bir kavramdır. Değer ise bugünkü ele alınış biçimine bakıldığında,

sosyal yanı bulunmakla birlikte, kişiye özgü bileşimi, herkesin kendine has yanı daha ağır basan bir kavramdır.” (Çalışkur, 2010).

Değerler bir toplumun tüm üyeleri tarafından paylaşılır ve değerler tutum ve davranışlar üzerinde etkilidir. Değer ve ahlak, birbirini bütünleyen iyi-kötü, doğru-yanlış vb. değerlendirmeleriyle davranışı oluşturmaya rehberlik eden unsurlardır. Elbette davranışı yönlendiren başka etmenlerde bulunmaktadır, ancak insanın genellikle değer, kişilik ve ahlaki özellikleriyle davranışa yöneldiğini söylemek mümkündür.

2.2.2. Türkçe Eğitiminde Değerler

Değer kavramı, her geçen gün önemini yitiren, kafalarda çeşitli soru işaretleri bırakan ve üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmasına sebebiyet veren bir kavram olarak görülmektedir.

Toplumları ayakta tutan, gelişmelerini sağlayan, kültürel öğelerinin nesilden nesle aktarılmasını sağlayan unsurlara bakıldığında değerlerin başlıca unsur olduğu görülebilir. Birçok ilkeyi bünyesinde barındıran bu unsur, aileyle varlığını gösterip toplumun birçok keskinde yaygınlık gösterebilmektedir.

Yüzyıllarca varlığını sürdüren değer kavramı; teknolojinin ileri boyutlara ulaşması, modernizmin etkisi, çağın değişimler yaşaması, değer kavramının yitirilmesi ve değerlerden üstte tutulan kavramların yaygınlık kazanması, insanların ahlaki bir çöküşe sürüklenmesine yol açmıştır. Bu ahlaki çöküşten kurtulmanın yollarını da yine değer kavramının gücünde aramaya başlamışlardır.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde değer kavramı okullarda bir ders olarak veriliyorken, ülkemizde bu uygulama henüz yaygınlık kazanmış değildir. Değerler eğitimi bir eğitim politikası olarak verilme de son yıllarda değerler konusunda yapılan çalışmalar, durumun dikkate değer bir yol almasına olanak sağlamıştır.

İlk eğitimin ailede alınmasının önemi üzerinde durulduğunda, bahsi geçen eğitime değerlerin de dâhil edilmesi gerekebilmektedir. Bireyin ahlaki kavramları, değerleri, aile içinde almaya başlaması, bireyin toplum içinde yer edinebilmesini arttırmak ve onu hayata hazırlamak konularında da önem arz etmektedir. Bireyin aile içinde kazandığı bu değerler, iyi bir birey, iyi bir öğrenci, iyi bir vatandaş, iyi bir eş, iyi bir anne/baba olma yolunda da atılan önemli adımlardır.

Bireyin dil gelişimini kazanmaya başlamasından itibaren aile içinde ve dışında almaya başladığı değerlere bakıldığında; sevgi ve saygıya önem veren, hoşgörülü, çalışkan, üretken, yardımsever, duyarlı, temiz, gelenek ve göreneklerine bağlı, sorumluluk sahibi, vatansever, bağımsız bireylerdir.

3.Şermin Yaşar'ın Hayatı ve Eserleri

“İnsan geçmişini özetleyebilir mi yahu? Tam 34 muhteşem yıl yaşamışım. Her anını anlatsam, anlatırım. Nasıl tek sayfaya sığdırayım? Hayat bu... Benim hayatım... Hayat, güzel ve güzel olduğu kadar tuhaf da... Dünyaya gözlerini nerede açıyorsun, o gözlerle daha sonra nelere, kimlere, nerelere bakıyorsun? Mesela ben Şermin Yaşar yani, bu kitabın yazarı... 1982 yılında Berlin’de doğdum. Orada mı devam etti? Hayır canım ne alaka... Gözümü bir açıp kapatıyorum, hoop Bilecik Kınık Köyü’ndeyim. Orada bakmaya devam ediyorum hayata. Gördüklerimi unutmam mümkün değil, muhtemel ki düşünce, hayal ve duygu dünyamı şekillendiren olayların zeminini o köyde izlediklerimle, Anadolu insanının saf zekâsı ile dolduruyorum. Gözümü yıllar sonra bir kez daha açıp kapatıyorum, Isparta’da Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün koridorlarında buluyorum kendimi. Sonra tekrar açıp kapatıyorum, yüksek lisans için Ankara’dayım. Hayata bir edebiyat öğrencisi gözüyle bakıyor, kelimeleri düşünüyorum. Kelimeler beni reklam ajanslarına sürüklüyor, aaaaa reklam yazarıyım. Ohoooo işler büyüyor, bir ajansın yaratıcı grup başkanayım. Sonra anne oluyorum, yıl 2011. Dünyaya Tuna ve Mete’nin annesi olarak, bir annenin gözünden bakıyorum. Bu bakış açısını seviyorum ve 2012’de Name katılıyor aramıza. Gördüğüm, hissettiğim, endişelendiğim, sevdiğim tüm annelik deneyimlerimi “Başlarım Şimdi Anneliğe” ismiyle kaleme alıyorum.

Bundan sonra artık olaylara, hayata, sözcüklere, her şeye çocuk gözüyle bakmanın zamanı... Oyunlar oynuyorum, bu oyunları not ediyorum, yazıyorum, fotoğraflıyorum ve sosyal medyada “Oyucu Anne” ismiyle paylaşıyorum. Binlerce insanla birlikte çocuklarımızı oyun oynayarak, onlara gerçek birer çocukluk deneyimi yaşatmaya çalışarak büyütüyoruz. Çocuklarla birlikte oynadığımız oyunları Oyuncu Anne kitabıyla kayıt altına alıyorum, yıllar sonra “sen bizimle oyun oynadın mı anne?” diye sorarlarsa, “buyurun buradan okuyun evladım” demek için. Çocukların gözünden öyle net, öyle berrak, öyle tatlı görünüyor ki hayat, bu kez bir çocuk edebiyatı yazarı olarak

bakıyorum bilgisayarımın ekranına... “Çok Hayal Kuran Çocuk” kitabımı yazıyorum. Aynı yıl, çocuklarla daha rahat oynayalım diye bir “Oyun Takvimi” hazırlıyorum.

Ve çocuklarıma iyi bir anne olmaya çalışırken, kadınlığımı, insanlığımı unutmamak için kendimi beslemeye, kendime bakmaya, hayatıma sıkı sıkı tutunup kürekleri çekmeye devam ediyorum. “Ev Yapımı Sihirli Değnek” işte bu yolculuğun kitabı... Son 34 yıl duyduğum, gördüğüm, düşündüğüm, hissettiğim bütün iyi şeylerin dökümü.

Klasik anlatımları sevmem, Klişeden uzak dururum ama bilirim göz gene de her yerde alıştığını arar. Öyleyse şöyle diyelim: Şermin Yaşar 1982 Berlin doğumlu olup Türk Dili Edebiyatı mezunudur. 3 çocuk annesi olan yazarın Elma Yayınevinden yayımlanmış Başlarım Şimdi Anneliğe, Oyuncu Anne, Çok Hayal Kuran Çocuk, Kötü Alışkanlıklara İyi Öneriler, Tilki Masalları serisi ve Oyun Takvimi adlı eserleri bulunmaktadır.”

Yazarın “Ev Yapımı Sihirli Değnek” kitabının önsözünde yazdığı otobiyografisi bu şekildedir. Bu kitaptan sonra kaleme aldığı birçok eseri daha bulunmaktadır. Çocuk edebiyatını kapsayan eserleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çocuk edebiyatı dışında kalan eserlerine de kısaca değinilmiştir.

Eserleri

Kendine has bir sanat anlayışı olan, genel edebiyat içinde de çocuk edebiyatı içerisinde de kendine yer edinmeyi başaran, toplamda 19 kitap kaleme alan Şermin Yaşar’ın eserleri şunlardır:

- **Başlarım Şimdi Anneliğe:** Yazarın 2012 yılında kendi annelik deneyiminden yola çıkar, annelere tavsiye edici bilgiler verdiği bir kitaptır.
- **Oyuncu Anne:** Çocuklarıyla oynadığı oyunları not edip, başka çocuklara da faydalı olurum düşüncesi ile kitaplaştırdığı eseri.
- **Çok Hayal Kuran Çocuk:** 2017 yılında öykü türünde yazdığı bir kitaptır.
- **Oyun Takvimi:** Çocuklarla daha rahat oynayabilme düşüncesiyle hazırladığı bir etkinlik kitabıdır.

- **Ev Yapımı Sihirli Değnek:** Yazarın başından geçenleri küçük bölümler halinde anlattığı kitabıdır.
- **Kötü Alışkanlıklara İyi Öneriler:** Hemen hemen her çocuğun yaşadığı benzer problemler için anne ve babalara önerilerde bulunduğu bir kitaptır.
- **Tilki Masalları:** Üç farklı masaldan oluşan bir seridir.
- **Dedemin Bakkalı:** Yazarın anılarından oluşan bir öykü kitabıdır. Yazarın bakkal dedesinin yanında çıraklık yaptığı zamanları anlatıyor.
- **Dedemin Bakkalı Çırak:** Dedemin Bakkalı kitabının devamı niteliğindedir. Bu kitapta yazarın çıraklık anılarından oluşuyor. Kitapta bolca etkinlik bulunmaktadır.
- **Bizimki:** Okul öncesine hitap eden bir öykü kitabıdır.
- **Tarihi Hoşça kal Lokantası:** Kısa kısa öykülerden oluşan bir kitaptır.
- **Göçüp Gidenler Koleksiyoncusu:** Kısa kısa öykülerden oluşan bir kitaptır.
- **Gelirken Ekmek Al:** Kısa kısa öykülerden oluşan bir kitaptır.
- **Kuş Masalları:** Yedi farklı masalın anlatıldığı bir kitaptır.
- **Oh Ne Ala Memleket:** Okulu sevmeyen bir grup öğrencinin başından geçen olayların anlatıldığı bir kitaptır.
- **Cebimdeki Mandalina Ağaçları:** Okul öncesine hitap eden bir öykü kitabıdır.
- **Cingo:** Bir köpeğin başından geçen olayların anlatıldığı bir roman.
- **Abartma Tozu:** Abartma tozu yüzünden bir kasabanın salgına yakalanması ve her şeyi abartmalarının konu alındığı bir kitaptır.
- **Babaannem Geri Döndü:** Çocukların ve aileleriyle güçlü iletişim kurmasını anlatan bir öykü kitabıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

1. Araştırmanın Modeli

Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarını çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda incelemeyi amaç edinen bu tezde, nitel araştırma metotlarından betimsel tarama “verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamak.” (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019: 24) modeli kullanılmıştır.

Betimsel tarama yöntemiyle elde edilen veriler, önceden belirlenen ilkeler doğrultusunda yorumlanıp, çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda belli bir çerçevede halinde düzenlenir. Hedef kitlenin konuya hâkimiyetini sağlamak amacıyla özet kısmına yer verilir. Bu bilgiler doğrultusunda doküman inceleme (belgesel tarama) “araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyaller”(Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217) yapılmış, elde edilen veriler yorumlanarak sonuçlandırılmıştır.

2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemi Şermin Yaşar'ın çocuk kitapları oluşturmaktadır. İncelemeye alınan çocuk kitapları şunlardır:

- Cebimdeki Mandalina Ağaçları
- Cingo
- Dedemin Bakkalı
- Dedemin Bakkalı Çıracık
- Oh Ne Ala Memleket
- Bizimki
- Kuş Masalları
- Abartma Tozu

- Çok Hayal Kuran Çocuk
- Babaannem Geri Döndü
- Cesaret Sandığı
- Uyuyor Musun?
- Garip Bir Kuyruk

3. Verilerin Toplanması

Çalışmaya katkı sağlayacağı düşünülen veriler, doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır. Çalışmada çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi ile ilgili kaynaklar, süreli yayınlar, makaleler, yayınevleri vasıtasıyla toplanmış, konu kapsamına giren dokümanlar ayrıştırılarak incelemeye alınmıştır.

Şermin Yaşar'ın incelemeye alınacak eserleri ise çeşitli yayın evleri vasıtasıyla temin edilmiştir. Yazarın eserleri dört farklı yayınevi (Elma Yayınevi, Doğan Kitap, Taze Kitap ve Doğan Egmont) nde basılmıştır. Kitaplar yayın evinden istendikten sonra, çocuk edebiyatı konulu kitaplar ayrıştırılarak incelemeye tabii tutulmuştur. Kitaplar incelendikten sonra alt başlıklar belirlenmiş ve çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda ele alınmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular bir form haline getirilip sonuçlandırılmıştır.

4. Verilerin Analizi

Çalışmanın bu bölümünde verilerin analizinde “içerik analizi” metodundan faydalanılmıştır. “İçerik analizi özellikle sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan en önemli tekniklerden biridir. İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır.” (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019: 259). İçerik analizi bağlamında metinler; dış yapı ve içyapı özellikleri açısından değerlendirilip, dış yapıda; sayfa sayısı, kapak ve cilt, kitabın ağırlığı ve boyutları, harfler ve sayfa düzeni, resimler gibi kavramlar içyapıda; kitabın türü, tema, konu, karakterler, çevre ve zaman, iletiler, dil ve anlatım gibi kavramlar genel olarak değerlendirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Şermin Yaşar'ın kitapları çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda incelenecektir. Ele alınan kitaplar özetlendikten sonra kitapların tanıtımı yapıp, kitaplar dış yapı ve içyapı unsurları bakımından ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir. Her kitabın sonunda kitapla ilgili genel bir değerlendirme yapıp, çocuk edebiyatı ilkelerine uygunluğu tartışılmıştır.

1.Cebimdeki Mandalina Ağaçları

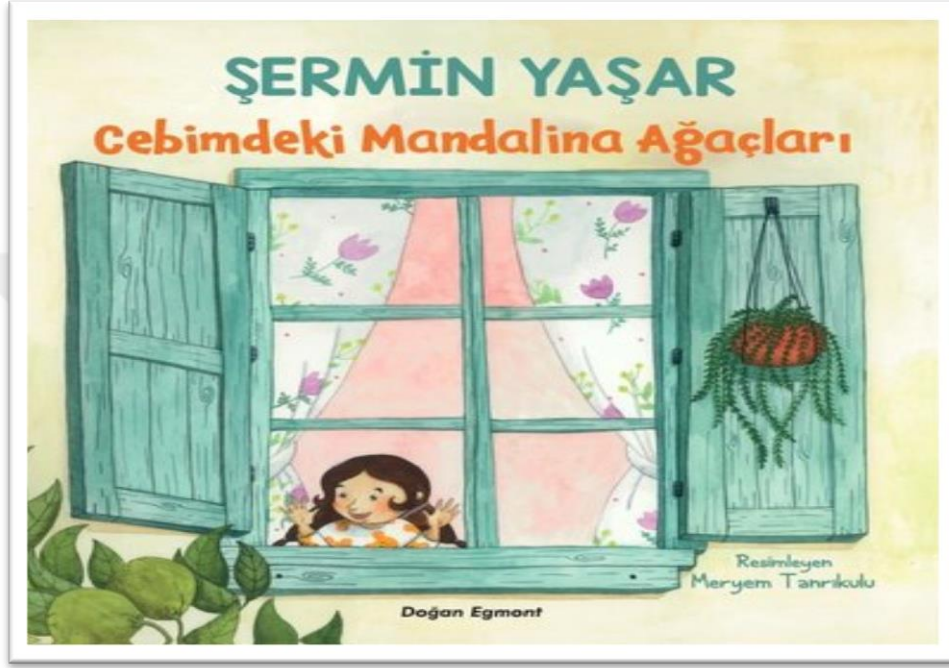
Özet

Ada; anne, baba, abla, büyükanne ve büyükbabasıyla yaşayan küçük bir kız. Evde bulunan her bireyin kendine uygun bir işle ilgilenmesi Ada'nın gün içinde çok sıkılmasına sebep olur. Ada evdeki diğer bireylere yardımcı olmak ister fakat yaşının küçük olması ve işleri beceremeyeceğini düşündüklerinden Ada'nın yardım teklifini kimse kabul etmez. Ada son olarak alışverişten dönen dedesine yardım etmek ister fakat dedesi de Ada'nın yardım teklifini kabul etmez ve kendisine yemesi için iki mandalina verir. Ada mandalinaları yedikten sonra elindeki mandalina çekirdeklerini atacağı sırada annesi seslenir ve tam o sırada Ada çekirdekleri cebine atıp eve gider. Cemindeki bu çekirdekler Ada'nın can sıkıntısının çaresi olur. Günler sonra aynı kıyafetleri tekrar giyindiğinde cebindeki küçük fideleri fark eder ve onları evlerinin bahçesine diker. Ada artık tüm zamanını bahçeye ektiği küçük ağaçlarıyla geçirir. Bir süre sonra Ada'nın küçük ağacı meyveye durur. Ada bunların mandalina olduğunu görünce sevinç çığlıkları atar. Bütün ev halkı bahçeye çıkıp hep birlikte mandalina yemeye başlar. Tam çekirdekleri atacakları sırada Ada onların sadece birer çekirdek olmadığını onların içinde kocaman ağaçların saklı olduğu söyler.

1.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitabın Künyesi: Doğan Egmont yayınevi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda belirtilmiştir.

Yaşar, Ş. (2020). Cebimdeki Mandalina Ağaçları, İstanbul, Doğan Egmont

Resim 1: Cebimdeki Mandalina Ağaçları (Resimleyen: Meryem Tanrıkulu)

Sayfa Sayısı

Hedef kitlenin okul öncesi olduğu kitapta sayfaların numaralandırılmamış olması kitabın olumsuz bir yanı olarak verilebilir. Okuma yazmaya yeni başlayacak olan çocukların gözünden kaçmayacak bir detaydır. Kitap ortalama 30 sayfa civarındadır.

Kitabın Ağırlığı ve Boyutları

Kitabın boyutları 25x25 cm'dir. Çocukların rahat taşıyabileceği boyutlardadır. Kalın bir kitap olmadı için çocukların taşıyabileceği ağırlıktadır. Okul öncesi ve ilkokulun birinci kademesinde bulunan çocukların zorlanmadan taşıyabileceği kapasitededir.

Kapak ve Cilt

Hikâye kitabı olduğu için çocukların ilgisini çekebilecek renk ve parlaklıkta bir kapak tasarlanmıştır. Yazarın ve eserin adı, kitabın kapağında dikkat çekici büyüklükte yazılmıştır. Kapağın alt kısmında da yayın evinin ve resimleyen sanatçının adı bulunmaktadır. Kitabı resimleyen Meryem Tanrıkulu'dur. Kitabın kapağında bulunan resim hikâyeye uyumlu olduğundan eser-kapak ilişkisi bakımından iyi planlanmıştır. Kitabın arka kapağında hikâyeden kesitlerin resmedildiği üç farklı resim bulunmaktadır. Aynı zamanda hikâyenin giriş kısmından bir paragrafla birlikte yazarın çocuk edebiyatına olan ilgisinden de bir kesite yer verilmiştir.

Kitabın sayfaları tutkalla birleştirilip kalın karton kapakla ciltlenmiştir. Kitabın dayanıklılığını arttırmak için kalın sayfalara yer verilmiştir. Kitap bu haliyle çoklu okumalara olanak sağlayacak dayanıklılıktadır.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitapta kullanılan yazı stili "Times New Roman" dır. Karakteristik yapıya sahip bir yazı stiline yer verilmemiştir. Kitabın tamamı aynı yazı stili ile yazılmıştır. Kitabın yazı boyutu 22 puntodur.

Kitabın tamamında resimler ön planda olduğu için, sayfa düzeni resimler göz önüne alınarak planlanmıştır. Kitabın her sayfasında resimler bulunmaktadır. Resimler sayfaların tamamını kaplayacak büyüklüktedir. Kitapta yer alan yazılar resimleri kapatmayıp düzenli bir şekilde yerleştirilmiştir. Yazılarda kullanılan renk koyu olduğu ve resimler yazıya oranla daha açık renkli olduğu için kolay okuma sağlıyor. Satır araları bir karakter uzunluğundadır. Kitabın sayfa düzeni de kriterlere uygundur.

Kitabın kapağında karton kapak kullanılmıştır. Sayfalarda ise 1. hamur kağıt kullanılmıştır. Kitap genel olarak sağlam bir yapıdadır. Küçük yaş grubundaki çocukların kullanımına uygundur.

Yazım ve Noktalama

Kitapta yazım ve noktalama hatalarına rastlanmamıştır. Herhangi bir yazım hatası da bulunmamaktadır.

Resimler

Çocuk kitaplarının en önemli unsurlarından olan resimler, kitapta bolca yer edinmektedir. Kitapta toplamda 37 resim bulunmaktadır. Kimi sayfada birkaç resim bir arada bulunmaktadır. Hikâyenin asıl kahramanının başından geçen olaylar ayrıntılarıyla resmedilmiştir. Kitapta bulunan resimler Meryem Tanrıkulu tarafından çok canlı renklerle resmedilmiştir. Kitabın kapağında da konuyla ve konunun asıl kahramanı ile alakalı bir resim bulunmaktadır. Yani kitabın içeriği ve kapağı uyum içerisinde. Yazılar resimleri kapatmayacak şekilde sayfa içerisine yerleştirilmiştir. Kitapta bulunan resimler sayfanın tamamını kaplayacak şekilde düzenlenmiştir. Resimler çocukların hayal dünyasını tetikleyecek, hikâyenin içeriğiyle anlamlandırabilecekleri şekildedir.

1.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Kitabın türü hikâye (öykü) dir.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Sabrın sonu selamettir.’ Hikâyenin teması ise sabır ve emek üzerine kurulmuştur. Tema hikâyede açık bir şekilde verilmiştir. Sabırlı olmanın, emek vermenin sonuçsuz kalmayacağına değinilmiştir. Tema tüm yaş grubundaki çocukların anlayabileceği şekilde açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiştir.

Konu

Kitapta Ada isimli küçük bir kızın aile bireyleriyle başından geçen diyaloglar anlatılmıştır. Ailesinden beklediği ilgiyi göremeyen Ada’nın kendini oyalayacak küçük bir mucizenin cebinde yeşermiş olmasıyla gerçekleşen olaylar anlatılmıştır. Konu- tema ilişkisi bakımından güçlü bir eserdir. Olağanüstü olaylara ve kavramlara yer verilmemiştir.

Plan

Çocukların ilgisini çekebilecek basitlikte bir plan kurgulanmıştır. Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri belirgin bir şekilde verilmiştir. Tema, konu ve karakterler plana

uygun bir şekilde verilmiştir. Kitapta zaman kavramı çok iyi bir plan çerçevesinde verilmiştir. Söz sanatlarına, betimlemelere ve tamlamalara çok fazla yer verilmemiştir. Çevre tasviri yapıldığı zaman betimlemeler çocukların anlayabileceği sadelikte yapılmıştır.

Çevre ve Zaman

Kitapta sınırlı bir çevre var. Ada'nın evinde ve bahçesinde geçiyor olaylar. Zaman kavramı ise açık bir şekilde verilmemiştir. Ada'nın başından geçen herhangi bir gün anlatıldıktan sonra mandalinaya baktığı zaman dilimi şu şekilde ifade edilmiştir:

”Mevsimler geçti üzerinden, uzun günler ve geceler...”

“Ada'nın fidanı yağmurlarda ıslandı, rüzgarlarda sallandı, kar taneleri kondu üzerine, güneşle canlandı.” (Yaşar, 2020).

Karakterler

Kitap insan karakterler üzerinde kurgulanmıştır. Kafa karışıklığına sebebiyet verecek uzunlukta bir karakter kadrosuna sahip değildir. Bahsi geçen karakterler günlük hayatta sık karşılaşılabilen karakterlerden oluşmaktadır. Ana karakter küçük bir kız çocuğudur.

Ada: Hikâyenin ana kahramanıdır. Fiziksel ve kişisel özelliklerine pek yer verilmemiştir. Anne, baba, büyükbaba, büyükanne ve ablasıyla yaşamaktadır. Tüm gün evde çok sıkıldığı için yapacak bir şey bulamamaktan yakınmaktadır. Aile bireylerine ev işleri konusunda yardım etmek ister fakat kimse yardım teklifini kabul etmez. Cebinde yeşeren küçük mandalina fidanı tüm zamanının ona bakmakla geçirmesine ve en önemlisi de artık sıkılmamasına sebep olur.

Anne: Hikâyede hakkında çok fazla bilgi verilmemiş. Evi süpürdüğü sırada Ada'nın ona yardım etmek istemesiyle hikâyeye dâhil oluyor.

Baba: Fiziksel ve kişilik özellikleri hakkında bilgi verilmemiştir. Ayakkabılarını boyarken Ada kendisine yardım etmek ister.

Büyükanne: Fiziksel ve kişisel özellikleri hakkında bilgi verilmemiştir. Evi işleriyle meşgul olurken Ada kendisine de yardımcı olmak ister fakat büyükannesi tarafından da geri çevrilir.

Abla: Ev işlerine yardımcı olan bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Ada'nın yardım teklifini kabul etmez.

Büyükbaba: Fiziksel ve kişisel özellikleri hakkında bilgi verilmemiştir. Alışverişten dönerken Ada kendisine yardımcı olmak ister. Büyükbaba Ada'nın yardım isteğini geri çevirir. Ada'yı tüm sıkıntılarından kurtaracak mandalinaları kendisine verir.

İletiler ve Değerler

Hikâyenin ana fikrini de oluşturan sabırlı olmak ve emek vermek en dikkat çekici iletilerdir. İnsan sabredip emek verdiği sürece, hayatın küçük mucizelerinin hep var olacağını, hiç beklenmeyen bir anda küçücük sevinçlerin cebimizde filizleneceğini göstermektedir. Ayrıca kitapta küçük büyük fark etmeksizin her insanın elinden bir işin gelebileceği, bu işleri yapmak için elimizde olanların farkında olmamız gerektiğine de değinilmiştir. Hikâyede verilen bir diğer ileti de çocukların, büyüklerin işlerine olan merakı ve büyüklerinde fırsat vermeden çocukların bu işleri yapamayacağını düşünmeleridir.

Hikâyenin ana temasıyla ilişkili olan değer kavramı emektir. Yılmadan, üşenmeden emek verildiği sürece karşılığının mutlaka alınacağıdır.

Dil ve Anlatım

Hikâyede anlatıcı üçüncü kişidir. Hâkim bakış açısıyla yazılmış bir kitaptır. Hikâyede sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Nesir şeklinde yazılan bu hikâyede devrik cümlelerin sıkça kullanılmasıyla şiirsel bir hava hâkim olmuştur. Geniş zamanın kullanıldığı ifadeler sıkça yer edinmiştir. Basit cümlelerle çocukların çok kolay anlayabileceği ve sonuçlandırabileceği bir dil kullanılmıştır. Yabancı sözcük ve tamlamalardan uzak, somut ifadelerin hâkim olduğu bir hikâye. Kalıplaşmış ifadelerin kullanılmadığı, eylem cümlelerinin ağırlıkta olduğu bir anlatım bulunmaktadır. Çocukları olumsuz yönde etkileyecek sözcük ve davranışlar bulunmamaktadır. Soru cümlelerine de sıkça yer verilmiştir:

“Ne ağacıydı acaba? Ne olacaktı sonunda?”

“Çiçek mi açacaktı, meyveye mi duracaktı?”

“Dallarına acaba kuşlar mı konacaktı?” (Yaşar, 2020).

Genel Değerlendirme

Kitap genel anlamda çocuk edebiyatı ilkelerine uygun olarak kaleme alınmıştır. Dış yapı unsurları bakımından değerlendirilirse; kullanılan resimler, yazı boyutları, harfeler vs. çocuk edebiyatı ilkelerine uygundur. Fakat kitabın sayfalarının numaralandırılmamış olması göze çarpan birkaç olumsuz özellikten biri olarak görülebilir. İçyapı unsurları bakımından değerlendirilirse; kitapta verilen iletilerin daha açık ve anlaşılır olması çocukların kitaba hâkimiyeti açısından önem arz etmektedir. Dil ve anlatım açısından değerlendirildiğinde ise; devrik cümlelerin sık kullanılması okuma yazmayı yeni öğrenmiş küçük yaş grubundaki çocukların dil bilgisi hâkimiyetine olumsuz etkilerde bulunacağı söylenebilir.

2. Cingo

Özet

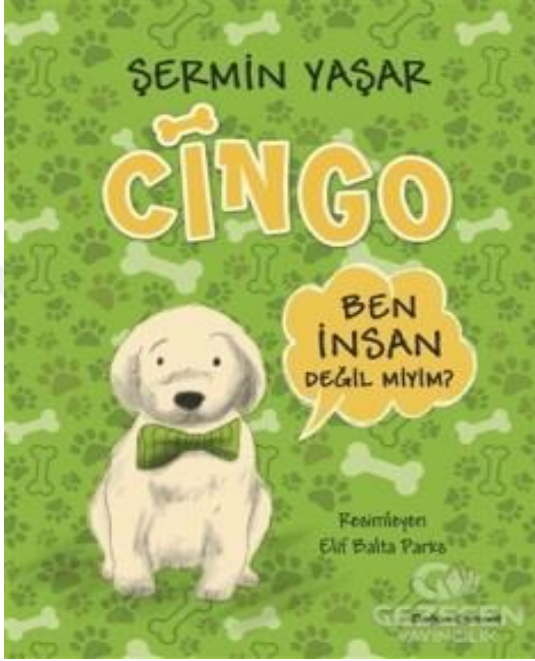
Kitap Can'ın anne ve babasından kardeş istemesiyle başlıyor. Can'ın bu isteği karşısında çaresiz kalan aile, rehber öğretmeninin de önerisi doğrultusunda barınaktan golden retriever cinsi bir köpek alıyorlar. Yedi kardeşin en cingöz olanını seçen Binnur Hanım (Can'ın annesi) köpeğin adı Cingo olmasını ister. Cingo'yu eve getirirler. Fakat bilmedikleri bir şey var. Cingo sıradan bir köpek değil. Zeki, komik ve bir o kadar da şapşal bir köpek. Çünkü Cingo kendini insan sanıyor ve bir insanmış gibi davranıyor.

Kitabın her bölümünde aile bireyleri tarafından Cingo'nun hikâyesi anlatılıyor ve aynı zamanda Cingo tarafından da bir değerlendirme yapılıyor. Bir köpeğin gözünden insanlar ve hayvanlar arasındaki ilişki, hayvanların gözünden dünyanın, insanların nasıl görüldüğüne dair bilgiler en net haliyle karşılıyor bizleri. Mizahın, eğlencenin ve aklın harmanlandığı sürükleyici ve bir o kadar da düşündürücü bir yapıt.

2.1.Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitap Künyesi: Doğan Egmont yayınevi tarafından çıkarılan eserin künyesi aşağıda belirtilmiştir.

Yaşar, Ş. (2020). Cingo, İstanbul: Doğan Egmont

Resim 2: Cingo (Resimleyen: Elif Balta Parks)

Sayfa Sayısı

Kitap toplamda 184 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın Ağırlığı ve Boyutları:

Kitabın boyutları 22x14 cm'dir. Kitap okul öncesi dâhil tüm yaş gruplarının taşıyabileceği ağırlık ve ebatlardadır. Kitabın sayfalarında saman kâğıdı kullanıldığı için kitap hafif bir yapıdadır.

Kapak ve Cilt

Tüm yaş gruplarına hitap eden bir roman olduğu için gayet eğlenceli bir kapak tasarlanmıştır. Kitabın ön kapağında, yeşil bir zemin üzerine roman kahramanına (köpek) ve pati izlerine yer verilmiştir. Kitabın en üst kısmında yazarın adı, hemen

altında eğlenceli ve karakteristik özelliklere sahip kitabın adı, resimleyen çizerin adı ve en alt kısımda da yayın evinin adına yer verilmiştir. Kitap ve yazar isminin kabartmalı bir şekilde verilmiş olması önemli bir ayrıntıdır. Kitapta sıkça okunacak olan “Ben insan değil miyim?” cümlesine kitabın kapağında da yer verilmiştir. Kitabın kahramanı olan golden retriever cinsi köpeğin bir resmine de yer verilmiştir. Yani kitap eser-kapak ilişkisi açısından iyi planlanmıştır. Kitabın arka kapağında, kahramanı kısaca tanıtan bir özet bulunmaktadır:

“Sana, “Cingo yaramaz bir köpektir,” diyecekler,

Sana, “Cingo iflah olmaz bir serseridir,” diyecekler,

Sana, “Cingo kuyruklu bir beladır,” diyecekler... İNANMA! (Yaşar, 2020)

Kitabın kapağını resimleyen Elif Balta Parks’tır. Kitap görsellik açısından okuyucuları kendine çekebilecek renk ve canlılıktadır.

Kitap ciltli bir kitaptır. Kalın karton bir kapak kullanılmış. Sayfalar saman kağıdı görünümünde fakat sağlam bir yapıdadır. Sayfalar dikilerek birleştirilmiş daha sonra tutkalla kapağa yapıştırılmış. Dayanıklılık açısından standartlara uygundur.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitapta kullanılan yazı stili Times New Roman’dır. Önemli görülen başlıkların olduğu kısımlarda karakteristik özelliklere sahip bir yazı stiline yer verilmiştir. Yazarın özellikle üzerinde durmak istediği kısımlar bold karakterler kullanılarak yazılmıştır. Kitabın yazı boyutu da 14 puntodur.

Kitabın sayfa düzeni plana uygun bir şekilde tasarlanmıştır. Resimlere sıkça yer verilmiştir. Kitabın kahramanı ile yardımcı karakterlerin konuşmalarına yer verilmeden önce sayfanın üst kısmında karakterlerin resmine yer verilmiştir. Satır araları bir karakter uzunluğu kadardır. Resimler ve yazıların üst üste binmemiştir. Sayfa düzeni resimler dikkate alınarak planlanmıştır.

Kitabın sayfalarında 1. hamur kâğıt kullanılmıştır. Kitap genel olarak sağlam bir yapıdadır. Çocukların kullanımına uygundur.

Yazım ve Noktalama

Kitabın genelinde yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur. Herhangi bir yazım hatasına rastlanmamıştır.

Resimler

Çocuk kitaplarının olmazsa olmaz unsurlarından biri olan resimlere bu kitapta da bolca yer verilmiştir. Mizahi unsurların bolca yer edindiği kitap Elif Balta Parks'ın çizimleriyle çok daha eğlenceli bir hal almıştır. Kitapta toplam 90 resim bulunmaktadır. Resimler konu ve planla uyumlu bir şekilde kitap içerisinde yerleştirilmiştir. Ağırlıklı olarak asıl kahramanın resimlerine yer verilmiştir. Resimler hepsi açıklayıcı ve yorumlayıcı niteliktedir. Resimlerde siyah ve turuncu renklerin ağırlıkta olduğu çizimlere yer verilmiştir.

2.2. Kitabın İçyapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür:

Kitabın türü romandır.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri 'Hayvanların gözünden insanlar ve dünya.'. Kitabın teması dostluk, iyi niyet ve sabır üzerinedir. Tema açık bir şekilde verilmiştir. Cingo'nun aile bireyleriyle kurduğu dostluk, iyi niyetli olması kendince aile bireylerine yardımcı olmak istemesi ve son olarak da yaptığı haylazlıklarla aile bireylerinin sabrını taşıması çok açık bir şekilde verilmiştir.

Konu

Cingo adlı köpeğin ve onu sahiplenen ailenin yaşadıkları anlatılıyor. Cingo'nun Gocukoğlu ailesinin hayatına girdikten sonra neleri değiştirdiğini, insanlarla diyalogu, yanlış anlaşılmaları... Cingo bir köpeğin gözünden insan ilişkilerinin nasıl olduğunu gösteriyor bizlere. Onlarında duygularının olabileceği, sevebileceği, üzülebileceği, sıkılabileceği en net haliyle Cingo'nun gözlerinden görülebiliyor.

Konu-tema ilişkisi iyi sağlanmıştır. Yazar eğlenceli bir konuya değinerek, eğlendirirken düşünmeyi amaç edinmiş, farklı bir bakış açısıyla yaklaşmayı benimsemiştir.

Plan

Plan, konu ve tema ilişkisi iyi kurulmuştur. Plan doğrultusunda giriş, gelişme ve sonuç bölümleri belirgin bir şekilde verilmiştir. Çocukların anlayabileceği sadelikte ve yalınlıkta bir plan kurgulanmıştır. Geriye dönüş tekniklerine yer verilmiştir. Fakat bu kitabın akışına gölge düşürmemiştir.

Çevre ve Zaman

Kitabın uzunluğu göz önünde bulundurulursa olayın farklı çevrelerde geçmiş olması da olağandır. Çevre olarak net bir yer isimi verilmemiştir. Cingo'nun barınaktan alınmasıyla ve yeni yuvasına getirilmesi, zamanının çoğunu Gocukoğlu ailesinin evinde geçirmesi, evde baş edilemeyince evin babası Taner Bey'le iş yerine gitmesi ve eğitilmesi için de bir okula verilmesi en belirgin yerlerdir.

Kitapta anlatılan olayların hangi zaman diliminde geçtiği net olarak bilinmemektedir. Cingo'nun aileye dâhil olduğu zaman olarak Can'ın 11. yaş günü olduğu söylenebilir. Cingo Taner Bey'le işe gittiği zamanları ise şöyle ifade ediyor:

“Gündüzleri ofise gidiyorum. Resmen bir iş köpeğiyim. Sabah dokuz akşam beş çalışıyorum.” (Yaşar, 2020: 47).

Karakterler

Kitapta kafa karışıklığına sebebiyet verecek karakter sayısı bulunmamaktadır. Kitapta bulunan karakterlerin yapısı gerçek hayatta sık karşılaşılabilen karakterlerden oluşuyor.

Cingo: Kitabın ana kahramanı golden retriever cinsi bir köpek. Yavruyken ailesinden ayrılp Gocukoğlu ailesine katılıyor. Yeni yuvasına gidişini Cingo şu sözlerle belirtiyor:

“Eskiden bir ailem vardı. Yedi kardeşlik, annem ve babamla birlikte barınakta yaşıyorduk. Bütün günümü onlarla samanların arasında yuvarlanarak geçiriyordum. Annem her gün bize,

günün birinde ayrılacağımızı, hepimizi başka bir ailenin evlat edineceğini ve hayatımızın sonuna kadar mutlu yaşayacağımızı anlatıyordu.” (Yaşar, 2020: 23).

Cingo yavruyken alınıyor. Aileye uyum sağlaması epey zaman alıyor. Hatta uyum sağlayabilmesi için eğitimlere bile gönderiliyor. Cingo ailenin tek çocuğu Can’ın isteği doğrultusunda sahiplendiriliyor. Anne ve babası bu duruma her ne kadar karşı çıksa da Can’ın bu isteğine daha fazla direnemiyorlar. Cingo haylazlığıyla aile bireylerinden Binnur Hanım’a çok sıkıntı çıkarıyor.

Can Gocukoğlu (Nam-ı Diğer:Cango): Can, 12 yaşında olduğu biliniyor. Fiziksel özellikleri hakkında pek bir bilgi yok. Fakat karakter özelliklerine değinilecek olunursa çok sıkıldığını ve can sıkıntısından kardeş diye tutturduğunu, kardeşi olmayacağını söylediklerinde de köpek sahiplenmek için her yolu denediği söylenebilir.

Köpek diye tutturmasından Cingo’nun en iyi arkadaşının Can olduğunu söylenebilir. Cingo’nun gözünden Can şu sözlerle tanıtılıyor:

“Dünya tatlısı bir oğlan. Ben gelmesem sıkıntıdan patlayacakmış bu evde. Eskiden bütün gün tabletle oynuyor, ödev yapıyor, boş zamanlarında da televizyon izliyormuş. Ben geldim de kendine geldi. Yüzü gözü açıldı, yanaklarına kan geldi çocuğun.” (Yaşar, 2020: 24).

Taner Gocukoğlu (Nam-ı Diğer: Tango): Can’ın babası. Fiziksel ve karakter özelliklerine yer verilmemiştir. Daha önce çalıştığı iş yerine uykusuz gittiği için iki defa işinden kovulmuş. Kendi şirketini kurmuş. Cingo’nun gözünden Taner şu sözlerle tanıtılıyor:

“Cango’nun babası. Kendisi bilgisayar mühendisi ve bir yazılım şirketi var. Sakin bir adam. Bilgisayar gibi. Tuşlarına basınca çalışan biri. Tuşlarına basmadığın sürece kapalı duruyor. Koltuğunda oturuyor. Benim bu eve gelmemle birlikte tangoya resmen format atıldı.” (Yaşar, 2020: 26).

Binnur Gocukoğlu (Nam-ı Diğer: Bingo): Can’ın annesi. Fiziksel ve karakter özelliklerine pek yer verilmemiştir. Resim öğretmeni olduğu biliniyor. Haftanın belli günlerinde okula gittiği için Cingo’nun bakımını kendisi yapıyor. Evde evcil hayvan beslemeye karşı. Fakat oğlunun ısrarına dayanamayıp kabul eder. Cingo’nun bakımından sorumlu olduğu için uzunca bir süre Cingo’ya alışamadı. Cingo’nun

eğitiminden sonraki halini sevmeye başlar ve araları düzelir. Fakat Cingo Bingo'nun onu bir türlü sevmediğini düşünür:

“Benim Cingo'yu hiç sevmediğimi, hatta ondan nefret ettiğimi düşünüyorlar. Oysa öyle değil. Cingo'yu seviyorum, sadece bazı kurallara uyması gerektiğini düşünüyorum. Onun bizimle yaşamasına karşıydım çünkü ailesiyle yaşamasının daha daha doğru olduğunu düşünüyordum. Apartmanda sıkıldığından emindim, o yüzden en azından bahçeli bir evde yaşaması gerektiğine inanıyordum.” (Yaşar, 2020: 85).

Cingo'nun gözünden ise Bingo şu şekilde tanıtılıyor:

“Cango'nun annesi. Güzel ama asabi bir kadın. Herkese güler yüzlü, herkes çok seviyor onu. Ama bana gelince kaşları hemen çatılıyor. Bu durum biraz ağrıma gitse de takmamaya gayret ediyorum.” (Yaşar, 2020: 25,26).

İletiler ve Değerler

Eserin büyük bir bölümünde çocukları, yetişkinleri farklı açılardan düşünmeye sevk eden önemli iletilere yer verilmiştir. Cingo'nun gözünden hayvanlarla insanlar arasında nasıl bir iletişimin olduğu veya nasıl bir iletişimin olması gerektiği en net haliyle görülür. Yazarın ehemmiyetle üzerinde durduğu ve özellikle dikkat çekmeye çalıştığı bu iletiler farklı bir yazı stili ve tonda yazılmıştır. Bu iletilere sırayla değinilirse:

“Mutluluk sahiden bulaşıcıydı. Sen mutluysan annen babanda mutlu oluyor, annen baban mutluysa sen de mutlu oluyorsun.” (Yaşar, 2020: 22).

Normal hayatta da çevremizde de bu tür durumların yaşanabileceğine değinilmiştir. İnsanların sevdikleri mutlu olunca doğal olarak kendilerinin de mutlu olduğuna değinilmiştir.

“Çünkü gözlemlediğim kadarıyla insanlar hep böyle yapıyor. Genelde başka şeylere sinirleniyorlar ama sinirlerini çocuklarından çıkartıyorlar.” (Yaşar, 2020: 46).

Yazar burada çok hassas bir noktaya değiniyor aslında. Kimin gücü kime yeterse anlayışıyla davranan ebeveynlere dem vuruyor. Baba iş yerinde patrona güç yetiremez eşinden çıkarır hincını, anne eşine güç yetiremez çocuğundan çıkarır hincını.

“İnsanlarla bazı ortak yönlerimiz var. Onlarda böyleler. İki kişiyi kavga ederken gördüklerinde, onları ayırıp meseleyi çözmek gelmiyor akıllarına. Ya olay yerinden uzaklaşıyorlar ya da sebebini anlamadan kavgaya karışıyorlar.” (Yaşar, 2020: 100).

Çözüm yolu bulmanın daha doğrusu başkalarının problemlerine kafa yormanın kimsenin işine gelmediğine değinilmiştir. Çünkü sadece menfaatlerimizi düşünür ve menfaatlerimiz doğrultusunda hareket eden bir topluma dönüşmekteyiz. Oysaki bizi hiç ilgilendirmeyen konularda dahi bir başkasının omuzuna koyacağımız bir el birçok sorunun çözüm noktası olabilir. Yetişkinler böyle el etek çektikçe çocuklara çözüm odaklı olmalarını söylemek, onlardan duyarlı davranışlar sergilemelerini beklemek çok gerçekçi bir tutum olmaz.

“Etraf ne için çıktığı anlaşılmayan kavgalarla, anlamsız küslüklerle, bitmiş dostluklarla doluydu. Oysa üç kemiklik dünya yahu...” (Yaşar, 2020: 103).

Yazar burada zamanın kıymetini bilip onu boş küslüklerle heba etmemek için önerilerde bulunmuş. Tabi bunu Cingo'nun ağzından esprili bir dille anlatarak, işe eğlence katmış.

“Farklı düşünen, farklı davranan, sıra dışı insanları kabullenemediğiniz gibi sıra dışı köpekleri de kabullenemediniz.” (Yaşar, 2020: 109).

Kitabın özeti mahiyetindeki bir cümledir. Zaten kitabı farklı kılan, okunur kılan Cingo'nun farklılığı değil miydi? Burada yine Cingo'nun bakış açısıyla olaya yaklaşılmış.

“İnsanların çoğu böyle. Güzel şeyleri görmemekte ısrar ediyorlar. Sanırsın dünyada hiç güzel bir şey yok, her şey çok kötü. Oysa etrafta çok güzel şeyler var. Mesela ben!” (Yaşar, 2020: 135). Hayattan, yaşanan çevreden, doğadan, gönül isterse gidilen yoldan bile çıkar bir güzellik. Yeter ki onu görmek isteyen gözler olsun.

“Böyledir; insanlar birbirlerinin kalplerine bakmayı akıl etmezler. Dış görünüşlerine bakarlar ve çokça yanırlılar.” (Yaşar, 2020: 155).

İnsanları dış görünüşleriyle yargılamayı, herkesi olduğu gibi kabul etmeyi ve asıl güzel olan şeyin insanların kalplerinde gizli olduğuna değinilmiştir.

Ana kahramanının sevimli bir köpeğin olduğu romanda; hayvan sevgisinin, dostluğun ve arkadaşlığın olduğu değer kavramalarına yer verilmiştir.

Dil ve Anlatım

Kitap birinci tekil kişi *kahraman bakış açısı* ile anlatılmıştır. Kitabın sade, anlaşılır ve yalın bir dili var fakat devrik cümlelerin sıkça kullanılması okuma yazmayı yeni öğrenmiş çocukların dil gelişimlerine olumsuz etkileri olacaktır. Kullanılan kelimeler çocukların seviyelerine ve yaş gruplarına uygun olarak seçilmiştir. Çocukları olumsuz yönde etkileyecek sözcük ve davranışlarda bulunulmamıştır. Kısa cümleler kurularak, okuyucunun kolay anlayabileceği cümle yapılarıyla anlatılmıştır.

Söz sanatlarına, betimlemelere ve tamlamalara pek fazla yer verilmemiştir. Çevre tasvirleri yapılırken hedef kitle göz önünde bulundurularak, somut ifadelerle basit bir betimleme yapılmıştır. Diyaloglarda konuşma çizgisine yer verilmemiştir. Geniş zaman ve şimdiki zamanın hâkim olduğu cümle yapıları kullanılmıştır.

Genel Değerlendirme

Kitap genel anlamda çocuk edebiyatı ilkelerine uygun olarak yazılmıştır. Özellikle verilen iletilerin çocukların hayatına önemli katkıları olacağı düşünülürse her yaş grubuna tavsiye edilebilir. Çocukların dili doğru kullanmalarına katkı sağlaması açısından, biraz daha edebi bir dilin kullanılması yerinde olacaktır. Yazarın diğer kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da devrik cümleler bolca yer edinmiştir(Bu da yazarın tarzı olarak görülebilir.).

3. Dedemin Bakkalı

Özet

Yazar Şermin Yaşar'ın çocukluğunu anlattığı kitapta, herkesin çok sık sorduğu ama kimsenin nedense tam anlamıyla cevap veremediği “Büyüyünce ne olacaksın?” sorusuyla başlıyor. İşte kitabımızın asıl kahramanı Şermin bu sorunun cevabını vermek ve bir nevi kendine uygun bir meslek seçmek için girdiği türlü türlü halleri anlatıyor. Çevresinde bulunan yetişkinlerin mesleklerini, çalışma koşullarını belirleyen ve ne kadar gelir elde ettiklerini belirten bir tablo oluşturuyor. Kendine uygun meslek olarak

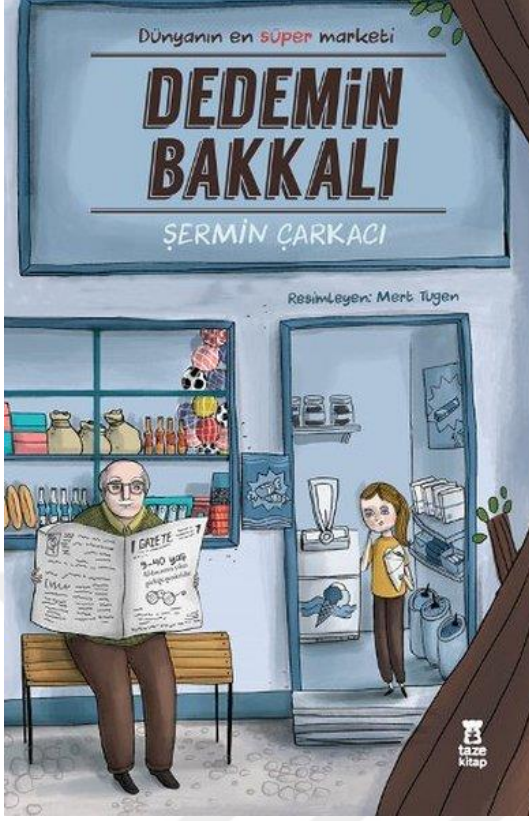
bakkalcılığı seçiyor. Çünkü bu meslekte istediği her şeyi istediği zaman yapabileceğini düşünüyor. Bakkal Dedesine yanında çalışmak istediğini söylüyor ve çırak olarak işe başlıyor.

Bakkalda hiçbir şey Şermin'in hayal ettiği gibi gerçekleşmiyor. Kısa yoldan zengin olmayı hayal eden Şermin, yaratıcı fikirlerinin kurbanı oluyor ve her defasında dedesinden azarı işitiyor. İşte böyle durumlarda sığındığı bir durağı var Şermin'in oda kahveci Dedesi. Bakkala çok yakın olan kahve dükkânına bakkal Dedesinden azar işitti mi gider kahveci Dedesinin ısmarladığı oraleti içer sakinleşip bakkal çıraklığına geri dönerdi. Şermin'in içini döktüğü bir sığınağı daha vardı o da “Çocukların Yetişkinlerle İletişimde Dikkat Etmesi Gereken Hassas Konular” başlıklı defteri. Yetişkinlere anlam veremediği veya uzlaşamadığı konuları bu defterine maddeler halinde yazıyordu. Bu şekilde başlayan çıraklık macerası tam yirmi yaz sürmüştü. Kitaba hayallerini gerçekleştirmiş bir yazar olarak da son veriyor.

3.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitap Künyesi: Taze Kitap yayınevi tarafından basılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş.(2020). Dedemin Bakkalı, Ankara: Taze Kitap

Resim 3: Dedemin Bakkalı (Resimleyen: Mert Tugen)

Sayfa Sayısı

Kitap toplam 200 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın Boyutu ve Ağırlığı

Kitabın boyutları 22x14 cm'dir. Kitabın sayfalarında saman kâğıdı kullanıldığı için hafif bir kitaptır. Kitap, çocukların taşıyabileceği ağırlık ve boyutlardadır.

Kapak ve Cilt

Mert Tugen'in resmettiği kitabın ön kapağında asıl kahramanın ve bakkal dedesinin bakkalın önünde durdukları bir resim var. Kapak-eser ilişkisi iyi kurgulanmış. Çocukların ilgisini çekebilecek renk ve parlaklıkta bir kapak tasarlanmıştır. Kitabın ön kapağında en üstte "Dünyanın en süper marketi" adlı bir yazı ve hemen altında kitabın ismi, yazarın adı ve resimleyen çizerin adı yer alıyor. Kitabın ve yazarın isminin kabartılı bir şekilde verilmiş olması güzel bir ayrıntıdır. Sağ alt köşede ise yayın evinin ismine yer verilmiştir. Kitabın arka kapağında Şermin'in bakkalda yaşadığı olaylardan

birkaç kesit yer alıyor. Okuyucuda merak uyandıran kısımlara yer verilmiş tanıtım yazısında.

Kitabın sağlam bir cildi var. Sayfalar dikilerek birleştirilmiş daha sonra tutkalla kapağa yapıştırılmış.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitapta kullanılan yazı sitili Times New Roman'dır. Önemli görülen yerler farklı bir puntoyla bold karakterler kullanılarak yazılmıştır. Kitabın punto sayısı ise 14'tür. Çocuklar için uygun bir yazı stili ve puntoyla yazılmıştır.

Kitabın belli bir sayfa düzeni yoktur. Geniş boşluklara yer verilmiştir. Resimlerin boyutları sayfa içerisinde büyük duruyor. Okuyucu kitlesi göz önünde bulundurularak tasarlandığı söylenebilir. Sayfa numaraları sayfanın en alt köşesinde defter görünümüne bir kutu içerisine yerleştirilmiş. Yazı resim uyumu iyi sağlanmış, belli bir düzen içerisinde verilmiştir. 1. hamur kâğıt kullanıldığı için çok sağlam bir kitap. Çocukların kullanımına uygundur.

Yazım ve Noktalama

Kitapta genel anlamda yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur. Yazar yörenin ağız özelliklerine yer vermiştir. Ağız özellikleri yazım hatası bağlamında değerlendirilmedi.

Resimler

Kitapta bolca resim bulunmaktadır. Mert Tugen tarafından resmedilen kitap karikatüristik özellikler sergilemektedir. Her bölümün başında bölümle ilgili bir resim bulunmaktadır. Resimler açıklayıcı ve yorumlayıcı niteliktedir. Resim konu ilişkisi iyi sağlanmıştır. Kitabın kapağında bulunan resim, kapak-eser ilişkisi açısından uyum içerisindedir.

3.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür: Kitabın türü hikâye (öykü).

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Çocukların, insan ilişkilerini, ticari zekâyı ve yenilikçi olmayı öğrenmeleri üzerinedir.’ Kitapta işlenen tema; hayata farklı açılardan bakabilmek, yenilikçi olmak ve hayallerin peşinden gitmek üzerinedir. Tema açık ve anlaşılır bir şekilde verilmiştir.

Konu

Küçük Şermin’in hayalindeki mesleği bulmaya çalışırken kısa yoldan zengin olma düşünceleri, yenilikçi fikirleriyle dedesini çileden çıkardığı ve yetişkinlerle bir türlü iletişimi sağlayamaması üzerine kurgulanmış bir kitaptır.

Plan

Yazarın anılarından oluştuğu için belli bir plan doğrultusunda yazıldığı söylenemez. Tema konu ilişkisi iyi kurgulanmış bir kitap. Fakat giriş gelişme ve sonuç bölümleri belirgin bir şekilde verilmediği için okuyucu tarafından kolay anlaşılabilir bir planı bulunmamaktadır. Çocuk edebiyatı kategorisinde değerlendirildiği için yazarın bu hassasiyeti göz önünde bulundurup bu doğrultuda bir plan yer vermesi beklenirdi. Kahramanın yaratıcılığını konuşturduğu kitapta her an her şey olabilir gibi bir hava hâkim.

Çevre ve Zaman

Öykü Bursa’nın bir köyünde geçiyor. Mekân olarak bakkal dükkânı, kahvehane ve asıl kahramanın evi gösterilebilir. Kitap bakkal dükkânını anlattığı için olayların çoğu bakkalda geçiyor. Çevre betimlemeleri yapıldığı zaman ayrıntılara yer veriliyor. Böylece okuyucuda olayın içindeymiş hissi yaratılıyor.

Öyküde anlatılan zaman 1992 yılının yaz ayları. Kitabın sonlarına doğru yazarın ne kadar bir süre çıraklık yaptığına dair şunlar söylenebilir:

“Bakkal çıraklığım, zaman zaman kesintiye uğrasa da tam 20 yaz sürdü. 20 yıl boyunca her yaz dedeme çıraklık yaptım. Bu süre içinde bakkalda, köyde, bende, hayatta çok şey değişti.” (Yaşar, 2020: 198).

Karakterler

Olay bakkalda geçtiği için karakter sayısı da çeşitliliği de çok fazla. Fakat bu karakterlere ayrıntılı bir şekilde değinilmemiş. Bakkala alışverişe gelmiş insanların anlatıldığı olaylara konu olan karakterlerdir. Karakter sayısının fazla olması kafa karışıklığı yaratsa da olay iyi kurgulandığı için kolay okuma sağlıyor.

Şermin: “Evladım sen niye böylesin?” sorusuna sık sık maruz kalan, bu cümleden hareketle yetişkinler tarafından çok anlaşılmayan cin gibi bir kız. 10-11 yaşlarında yaratıcılığıyla ticari zekâsını birleştirip kısa yoldan zengin olma hayalleri kuran yine de kimseye yaranamayan bir kız çocuğu. Bursa’nın bir köyünde geniş ailesiyle birlikte yaşayan Şermin, herkesin şu çok sık sorduğu “Büyünce ne olacaksın?” sorusundan bıkip kendine uygun bir iş aramaya başlar. Ona en uygun işin bakkal çıraklığı olduğuna kanaat getirir. Bakkalcılığın uygun bir meslek olduğunu da şu sözlerle ifade ediyor:

“Hiç sıkıcı değil. Sürekli insanlar gelip gidiyor. İsteddiğin her şeyi istediğin zaman yiyip içebilirsin. Bakkalda satılan oyuncaklarla oynarsın. Kimse ‘Parasını ver!’ demez. Hepsi zaten senin. İsteddiğin insana istediğini satarsın, istemezsen satmazsın. Böylece herkes seninle iyi geçinir. İsteddiğin zaman bakkalı kapatır, çeker gidersin. Kimse sana nereye gittin demez. “ (Yaşar, 2020: 14).

Yirmi yaz boyunca dedesinin bakkalında çıraklık yapmış. Kitabın sonunda küçükken not aldığı deftere, çok çalışıp üniversiteye gideceğine dair bir not düşmüş. Çok çalışmış üniversiteye gitmiş ve şu an bir yazar ve üç çocuk annesi olarak hayatını devam ettiriyor.

Bakkal Dede: Kitapta en sık kurduğu cümle “Yavrum sen niye böylesin?”. Çünkü Şermin her defasında adamı çileden çıkaracak bir şeyler buluyordu. Küçük kahraman Şermin dedesini şu şekilde tanıtıyor:

“Orta boylu, bıyıklı, azıcık göbekli, çok sevimli, çok aşırı sevimli, çok iyi kalpli, harika bir dede.” (Yaşar, 2020: 21).

“Evladım sen niye böylesin, sen kime çektin? Diye bağırmasından, ben konuşurken sürekli kaşını gözünü oynatıp beni susturmaya çalışmasından hiç söz etmedim.” (Yaşar, 2020: 22) .

Fiziksel ve karakter özelliklerine pek yer verilmemiş. Kitapta Şermin’le aralarında geçen diyaloglardan, kendi halinde kimseye karışmayan, yardımsever arada bir de asabi bir insan olduğu söylenebilir. Ana karakterin dedesiyle anlaşılamadığı durumlarda dedesini çatık kaşlı, asabi biri olarak betimlemesi okuyucuda kötü bir karakter izlenimi yaratacağından yazarın bu tür durumlarda objektif davranması gerekmektedir.

Kahveci Dede: Bakkal dede kadar ön planda olan bir karakter değil. Fiziksel ve karakter özelliklerine pek yer verilmiyor. Şermin bakkalda ortalığı karıştırdıktan sonra soluğu kahveci dedesinin yanında alır. Yine Şermin’in anlatımıyla kahveci dedesi şu şekilde tanıtılıyor:

“Kahveci dedem, acayip bir dede. Dünya yansa umurunda olmaz. Bütün gün kendi kahvehanesinde çayını içer, tespih çeker, gelene geçene laf atar ve güler.” (Yaşar, 2020: 22).

Anne: Fiziksel ve karakter özelliklerine pek yer verilmiyor. Ev hanımı olduğu tüm gün evin işleriyle ilgilendiği biliniyor. Şermin’in yaramazlıklarından yakınıyor ve çok yorulduğunu dile getiriyor. Kitapta çok ön planda olan bir karakter değil.

Baba: Fiziksel ve karakter özelliklerine pek yer verilmiyor. İşçi olduğu biliniyor fakat işinin detaylarına yer verilmemiş. Bütün gün işte çok yorulduğuna dair sitemlerde bulunuyor.

İletiler ve Değerler

Kitapta bol bol iletilere yer verilmiştir. Şermin’in “Çocukların Yetişkinlerle İletişiminde Dikkat Etmesi Gereken Hassas Konular” başlıklı defteri on maddeden oluşan ama her maddesinde çok önemli iletilerin yer aldığı bir defter. Bu defterde sadece çocuklara değil yetişkinler için de mesajlar yer alıyor. Yetişkinlerin hayata biraz da çocukların gözünden bakması gerektiği, çok açık olmasa da sıkça yer edinen sorunlardan biri olarak verilmiştir.

Şermin’in defterine not ettiği maddelere kısaca değinilirse:

“1. MADDE: Yetişkinlerin çocuklara yaptıkları haksızlıkları, hataları görebilirsin. Yine de yüzlerine vurma inanmazlar. Çocuğun görmezden gel. Bırak kendilerini dünyanın en zeki insanları sansınlar...” (Yaşar, 2020: 21).

Çocukların yetişkinler tarafından ciddiye alınmadığını, haksız dahi olsalar kendilerini sürekli haklı gördüklerinden yakınılmakta. Bu durumun bir döngü şeklinde devam ettiğine, yetişkinlerin çocukların gözünden hayata bakmadıklarına değinilmektedir. Bu maddenin olumsuz özelliğine değinilirse, yetişkinlerden bahsedilirken kullanılan üslubun hakaret içerikli olması, yetişkinleri sürekli hedef halinde olması söylenebilir.

“2. MADDE: Yetişkinlere fikir verme. Onlar her şeyin en iyisini bilir. Karışma işlerine.” (Yaşar, 2020: 40).

Bu madde de yetişkinlere bir gönderme yapılmış. Yetişkinler yaşlarının büyüklüğünü bahane ederek çocuklardan çok daha fazla şey bildiklerini düşünürler ve bu yüzden onların fikirlerine önem vermezler.

“3. MADDE: Yetişkinlere nazik davranma. Nezaketten zerre kadar anlamıyorlar. İstediklerini yap ve geç.” (Yaşar, 2020: 44).

Okuyucu kitlesinin çocuk olduğu göz önünde bulundurulursa böyle bir maddeye yazar tarafından yer verilmesi çok doğru karşılanmamalı. Çocukların etkilenebileceği düşünülerek hareket edilseydi daha doğru olurdu. Kahramanın gözünden madde değerlendirilirse; iyi niyetinin yanlış anlaşıldığı söylenebilir.

“4. MADDE: Yetişkinlere paylaşmayı öğretme. Fakirler ağaç altında 50 gram zeytin yerken, zenginler para, para, para diye birbirlerini yesinler.” (Yaşar, 2020: 52).

Bu madde ile yetişkinlere gönderme yapılmış yine. Yetişkinler ellerindekini paylaşabilseydi çocuklarda paylaşırdı. Bu yine bir döngü şeklinde devam ederdi. Paylaşmanın iyi bir davranış olduğuna bu madde ile yer verilmiştir.

“5. MADDE: Yetişkinler çocukları başlarından savmak için laf değiştirirler. Uzatma, ikna ol. Onlarla yarışamazsın.” (Yaşar, 2020: 60).

Kahramanın gözünden yetişkinlerin yaptığı her şeyin olumsuz bir yanı var. Yetişkinlerin çıkmazda olduğu bazı durumlarda kaçış olarak gördükleri bu durumu yazarın farklı bir açıdan okura iletmediği söylenebilir.

“6. MADDE: Her zaman zekâsıyla övünen yetişkin milleti, aslında kafasını pek çalıştırmaz. Genelde olayların görünen tarafıyla ilgilenir ve altında yatan nedenlere bakmazlar. O yüzden de çokça yanılırlar. Onlara gerçeği anlatmaya çalışma, anlamazlar.” (Yaşar, 2020: 66).

Yetişkinler arasındaki en büyük problemlerden biri bu aslında. Olayın asıl nedenini sorgulamaktansa görünen kısmıyla ilgilenmek daha kolay geliyordur. Fakat bu maddeyle de yetişkinlerin zekâlarıyla övünmelerini ve kafalarını çalıştırmamaları gibi ifadelerle yazarın yer vermesi pek doğru değil. Çocuk okurların kahramandan etkileneceği göz önünde bulundurulursa, çocuk edebiyatı ilkelerine aykırı hareket edildiği söylenebilir.

“7. MADDE: Bu yetişkinlerde yenilik, yaratıcılık, pratik düşünme diye bir şey yok. Nokta.” (Yaşar, 2020: 98).

Kitabın genelinde asıl kahramanın yaratıcılığını, yenilikçi fikirlerini uyguladığı ama bir türlü kimseyi memnun edemediği, sert eleştirilere maruz kaldığı söylenebilir. Çünkü ona göre yetişkinler sıradanlığa alışmış ve böyle olmasının herkes için daha uygun olacağını belirtmektedirler.

“8. MADDE: Sofrada yemek yemeyince , Afrika’da çocuklar aç, yemek bulamıyorlar diyorlar. Hadi yemek gönderelim deyince ‘evladım sen niye böylesin...’ Asıl siz niye böylesiniz ya, siz niye böylesiniz? Su istiyorum, ‘Sen artık büyüdüñ kendin al’ diyorlar. ‘Kendi başıma yaşamak istiyorum’ diyorum. ‘Sen daha küçüksün’ diyorlar. (Yaşar, 2020: 129).

O zamanki aile yapısından bugünün aile yapısına çok şeyin değişmediği söylenebilir. Ebeveynler arasındaki en büyük problemlerden biri de kuşkusuz ki tutarsızlıktır. Söylenenlere mantıklı cevaplar vermektense içinde bulundukları duruma uygun hareket etmek daha kolay geliyordur. Bu tutarsız davranışlar çocuklar tarafından da uygulandığında çok farklı sonuçlar ortaya çıkmış oluyor.

“9. MADDE: Bu yetişkinler böyledir. Sana oyuncak bebek alırlar ama saçını kesemezsin, yüzünü boyayamazsın. Araba alırlar. ‘Ben bunun tekerleklerini çıkartıp arabanın içine çamur dolduracağım!’ dersen izin vermezler, elinden alırlar. Onlara göre bebek bebettir, araba arabadır. Bebeğin saçını tarayabilirsin, ama kesemezsin. Kimin koyduğunu bilmedikleri kurallarla yaşamaya fena halde alışmış zavallılar.” (Yaşar, 2020: 187).

Yetişkinlerin çocukların yaratıcılığına engel olduklarını, var olan bir düzenin içinde sorgulamadan yaşadıklarına değinilmektedir. Fakat bunları dile getirirken çocuklara uygun olmayan bir üslup hâkim. Bu da okuyucu kitlesini olumsuz etkilemesi yönünden doğru bir davranış olarak görülmemektedir.

“10. MADDE: Belki de haklılar. Onlar yetişkin ama ben çocuğum. Benim hiçbir şey bilmediğimi sanıyorlar. Hiçbir şeye üzülmediğimi, işimin gücümün yaramazlık olduğunu sanıyorlar. Bir gün onlara çok yanıldıklarını göstereceğim.” (Yaşar, 2020: 196).

Hayata çocukların gözünden bakabilmeye, onların da duygularına iç sesine kulak verilmesi gerektiğine değinilmiştir.

Kitabın konusundan yola çıkılarak elde edilen değer kavramları; üretkenlik, hayal gücü, dostluk ve sevgi gibi kavramlardır.

Dil ve Anlatım

10-11 yaşlarındaki bir çocuğun ağzıyla yazıldığı için oldukça sade ve anlaşılır bir dili var. Anlatıcı birinci tekil kişi (kahraman bakış açısı) dir. Yazarın anılarından oluştuğu için olaylar olduğu gibi yörenin ağız özellikleriyle yazılmış. Ünlemlere sıkça yer verilmiş. Hatta ünlem içeren ifadeler farklı bir puntuyla bold karakterler kullanılarak yazılmış: *“Huu! Aaaa! Tühhh!”*.

İkilemeler, deyimler ve atasözlerine sıkça yer verilmiştir. Devrik cümleler sıkça kullanılmıştır. Cümleler kısa, paragraflar okuyucunun olaydan kopmasına engel olmayacak uzunluktadır. Cümle yapıları geniş zaman ve şimdiki zaman unsurlarıyla sağlanmıştır. Yabancı sözcük ve tamlamalara yer verilmemiştir. Ağırlıklı olarak somut ifadelerin hâkim olduğu sözcükler kullanılmıştır.

Genel Değerlendirme

Kitap dış yapı unsurları ve konusuyla dikkat çeken bir yapıdadır. Yetişkinler dâhil herkeste okuma isteği uyandırıyor. Fakat kitap çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda incelendiğinde, çocukların zevkle okuyabileceği eğlenceli bir kitap olarak görülse de aynı zamanda çocukları yanlış davranışlara yönlendirebilecek olumsuz özelliklerin gayet masumane bir şekilde verilmesi kitabın olumsuz yönlerinden birkaçı.

Küçük bir çocuğun iyilik, yardımseverlik, cömertlik gibi kavramları ticaretle birleştirmesi, bulduğu her fırsatta daha fazla para kazanma isteği çocuklara uygun davranışlar olarak verilmemeliydi. Köyde elektrikler kesilince insanların zor durumundan faydalanıp mumları iki katına satmak istemesi dedesi tepki gösterince de dedeyi sinirli diye etiketlemesi, organik ürünler satmak için komşulardan, akrabalarından yöresel ürün alıp annesinin çok beğendiğini veya ödünç istediğini söyleyerek yalan söylemesi, köye gelen yabancılar hakkında kötü konuşması olumsuz örnekler olarak verilebilir.

4. Dedemin Bakkalı Çırak

Özet

Dedemin Bakkalı kitabının devamı niteliğindedir. Dedesinin bakkalında çıraklık yapan Şermin'in başından geçen olaylar eğlenceli bir şekilde kaleme alınmıştır. Bakkalcılığı iyice öğrenen Şermin işlerin başına geçer. Dedesi zamanının çocuğunu camide ve kahvede geçirdiği için Şermin bakkalla ilgilenmeye başlar. Kitabın arka kapağında bulunan tanıtım yazısında çırak için şunlar söyleniyor:

“Dedemin Bakkalı-Çırak geleceğin girişimcilerine, kahramanlarına, yazarlarına, mucitlerine, yardımseverlerine incelikli bir ‘çıraklık’ rehberi sunuyor. Tüm cin fikirli çıraklara; yetişkinlere rağmen üretmenin, düşünmenin, hayal kurmanın, yazmanın yollarını anlatıyor.” (Yaşar, 2017). Kitap öykü tarzında yazılmış daha çok önerilerin bulunduğu bir etkinlik kitabı niteliğindedir. Bu yüzden olaylara fazla yer verilmemiştir. Okuyucuyu da kitaba dâhil ediyor olması, okuyucunun dikkatini çekmesi açısından farklılık yaratmıştır.

4.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları bakımından İncelenmesi

Kitap Künyesi: Taze Kitap yayın evi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş.(2017). Dedemin Bakkalı Çırak, İstanbul: Taze Kitap

Resim4: Dedemin Bakkalı Çıracak (Resimleyen: Mert Tugen)

Sayfa Sayısı

Kitap toplam 160 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın Boyutu ve Ağırlığı

Kitap 22x14 cm boyutlarındadır. Kitabın sayfaları saman kâğıdından olduğu için hafif bir yapıdadır. Kitabın ağırlığı da boyutları da standartlara uygundur.

Kapak ve Cilt

Dedemin Bakkalı kitabında olduğu gibi bu kitapta da bakkalın bir resmine yer verilmiştir. Bakkal ayrıntılı bir şekilde görünmüyor bu defa “çıracak” ismi bakkalı ve ana karakteri kapatacak şekilde kapağın orta kısmında yer alıyor. En üst kısımda “Dedemin Bakkalı” hemen altında pankart şeklinde yazılmış “çıracak” ve onunda altında yazarın ismine yer verilmiştir. Kitap isminin ve yazar isminin kabartmalı şekilde yazılmış olması önemli bir ayrıntı. Bakkal dedenin büyük bir resmi de kapağın sol alt kısmında

bulunuyor. Sağ alt kısımda da yayın evinin ismine yer verilmiştir. Kitabın arka kapağı da ön kapak resminin devamı niteliğindedir. Kitabın tanıtım yazısında ise okuyucunun dikkatini çeken kesitlere yer verilmiştir.

Kitap karton kapakla sayfalar tutkalla birleştirilerek ciltlenmiştir. Kitabın adı kabartmalı bir şekilde yazılmıştır. Kitapta böyle bir ayrıntıya yer verilmesi önem arz etmektedir. Kitap Taze Kitap yayın evi tarafından basılmıştır.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitap ağırlıklı olarak Times New Roman yazı stiliyle yazılmıştır. Kitabın standart bir yazı stili bulunmuyor. Yazarın özellikle vurgulamak istediği sözcükler bold karakterler kullanılarak farklı bir puntıyla yazılmıştır. Okuyucunun dikkatini çekebilmesi açısından olumlu bir teknik olarak görülse de kafa karışıklığına sebebiyet vereceği de unutulmamalıdır. Ağırlıklı olarak 14 puntıyla yazılmıştır. Çocukların kolay okuyabileceği bir yazı boyutudur.

Yazar öyküye kattığı etkinliklerle okuyucuları da kitaba dâhil ettiği için belli bir sayfa düzeninin varlığından söz etmek doğru olmaz. Okuyucuyu kitaba dâhil etmek için sayfa içerisinde boşluklara yer verilmiştir. Bu şekilde okuyucunun dikkati canlı tutulmuştur. Sayfaların zemini sarı saman kâğıdı, yazıları ise siyah renktedir. Zıt renklerin kullanılması okuyucunun gözlerini yormasına engel olur. Kitapta bulunan resimler yazılarla üst üste gelmeyecek şekilde belli bir düzen içerisinde verilmiştir.

Yazım ve Noktalama

Yazar yörenin ağzıyla eseri yazdığı için kullanılan bazı kelimeler yazım yanlış olarak alınmadı. Bunların dışında herhangi bir yazım ve noktalama hatasına rastlanmamıştır.

Resimler

Yazarın diğer kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da bolca resme yer verilmiştir. Kitapta bulunan resimler Mert Tugen tarafından resmedilmiştir. Resimler karikatüristik bir tarzda çizilmiştir. Kitabın kapağında bulunan resim okuyucunun dikkati çekebilecek renklerdedir. Kitabın kapağında bulunan resim içerikle uyumludur.

4.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Öykü türünde yazılmış bir kitap.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri; ‘Elinden gelenin fazlasının yapmak üzerinedir.’ Kitapta bulunan temalar ise, Üretken olmak, hayal kurmak, yaratıcı olmak üzerine temalara yer verilmiştir. Tema açık bir şekilde verilmiştir. Kitapta bulunan iletilerden yola çıkarak da temanın ne olduğuna dair bilgi edinilebilir.

Konu

Şermin’in yaratıcılığını kullandığı, hayallerinden vazgeçmediği ve bu yolda arkadaşlarına önerilerde bulunduğu bir kitaptır. Kitabın her bölümünde sık sık önerilerde bulunması, öneriler doğrultusunda okuyucuya yer verdiği etkinlikler oluşturması, kitabın net bir konusu olduğunu söylemeyi zorlaştırıyor.

Plan

“Dedemin Bakkalı” kitabının devamı niteliğinde olduğu için belli bir plandan söz etmek doğru olmaz. 54 bölümün olduğu ve her bölümde okuyucu için etkinliklerin yer aldığı bir kitap. Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri belirgin değildir.

Çevre ve Zaman

Kitapta olayların geçtiği çevre bakkal dükkânıdır. Hangi zaman dilimini anlattığı bilinmemektedir.

Karakterler

“Dedemin Bakkalı” kitabının devamı niteliğinde olduğu için karakter kadrosu bakımından da pek bir değişiklik bulunmamaktadır.

İletiler ve Değerler

Kitapta 54 bölüm bulunmaktadır. Her bölümde yazar okuyucuya önerilerde bulunuyor ve okuyucuya bölüm sonunda bir yer ayırıyor. Bölüm içerisinde okuyucuya belli başlı iletiler veriyor. Verilen iletiler okuyucunun kolay anlayabileceği sadeliktedir. Bu iletilere kısaca değinilirse:

Kimlik; kitabın ilk bölümüdür. Yazar bu bölümde kitabın kime ait olduğunun bilinmesi için okuyucudan takma bir isimle kendine bir kimlik yapmasını istiyor. Ve bunu isterken şöyle bir cümle kuruyor: *“yetişkinler çocukların özel eşyalarını ele geçirip karıştırmaya bayılır.”*(Yaşar, 2017: 8). Yazarın yetişkinleri yine hedefe koyduğu bir cümle ve bunu kitap içinde farklı bir yazı stili ve puntoda yazmış olması okuyucunun dikkatini bir noktada toplamak istemesinden kaynaklı. Her ne kadar masumane bir uyarı olarak görülse de hedef kitlenin çocuklar olduğu göz ardı edilmemelidir.

Beterin beteri var! Bu bölümde ana karakterin arkadaşını teselli etmeye çalışırken yalan söylemesi ve kendi durumunu da abartarak anlatmasıyla geçiyor. Yaptığının yanlış olduğunun farkında ve bunu şu gerekçelerle ifade ediyor: *“Elif’i ikna etmek için biraz abartmam gerekiyordu. Sonuçta edebiyatta da mübalağa diye bir sanat var!”*(Yaşar, 2017: 11). Yazar bu bölümde okuyucudan da kitaptaki Elif karakterini ikna etmesi için abartarak bir metin yazmasını ister. Kendi metninden yola çıkılırsa abartmadan kastın yalan söylemek olduğu sonucu çıkarılabilir. Yine yazarın hedef kitleden uzaklaştığı bir bölümdür.

Gelecekteki kendim; yazar bu bölümde okuyucuya gelecekteki kendine okuyabilmesi için bir mektup yazmasını ister. Ve bu bölümde yetişkinlerin en çok da çocukluk anlarını özlediğine değinir.

Kalemle neler yapılabilir? Yazar bu bölümde çocukların hayal dünyasını zorlar. Hayal ederek neler başarabileceklerini ortaya çıkarmak istiyor. Ne kadar yaratıcı olduklarını göstermek için de bir ‘kalemle neler yapılabilir?’ sorusuyla akıllarına gelebilecek maddeleri sıralamalarını söyler. Ve yazarın okuyucudan bir diğer isteği de kitabın sayfasında bulunan beş kalemi hayal güçleriyle tamamlayıp başka bir şeye benzetmelerini istemesidir.

Saddam; bakkalı hırsızlardan korusun diye çırağın beslediği köpek. Köpek peynircilik yapan kadının peynirlerini yiyince olaylar gelişir. İnsani ilişkilerin, yardımlaşmanın kenara atıldığı bir bölümdür. Çırac kendine rakip gördüğü peynirci kadın için şunları söyler:

“Biz de peynir satıyoruz, biz de tereyağı satıyoruz, niye bu kadına poşet veriyoruz ki? Rakibimiz o bizim.” (Yaşar, 2017: 39). Bu sözleriyle dedesinden azar işiten çırac, peynirci kadını peynir satmasın diye ikna etmeye devam eder.

Bir zamanlar herkes çocuktur; bu bölümde de yazar yetişkinleri yine hedefe koyuyor. *“Kendileri mükemmeldir ve hep çocuklar hatalıdır.”* (Yaşar, 2017: 45). Okuyucu kitlesinin göz ardı edildiği bir bölüm.

Atanı iyi tanı; bu bölümde bakkala gelen bir müşterinin sürekli atasözleriyle konuşmasına yer verilmiştir. Birçok atasözünün bir arada kullanılması okuyucunun dikkatini çekmesi açısından güzel bir örnektir.

Deyimler; bu bölümde de bakkalda yaşanan bir olay üzerine deyimlere yer verilmiştir. Yazarın okuyucu için ayırdığı etkinlik kısmında da deyim öğrenebilmeleri için teşvikte bulunur.

Nasıl bulmak istiyorsan öyle bırak; bu bölümde çırac arkadaşıyla yaşadığı probleme farklı çözümler buluyor ve onları şu şekilde sıralıyor:

“A- Her konuya aileleri karıştırma. Ağzın var, dilin var, aklın var. Düşün, taşın, arkadaşlarınla olan anlaşmazlıkları kendin çöz.

B- Eşyalarını paylaşmayı öğren. Hemen ‘Pisikletiiim, pisikletiiim!’ diye bağırma. (Yaşar, 2017: 75). Bu bölümde okuyucuya da yer ayırıyor ve sorunlarıyla başa çıkabilmenin yollarını gösteriyor. Okuyucunun da çözüm araması için teşvikte bulunuyor ve kalan maddeleri de onların tamamlamasını istiyor.

Bilmece uydur; bu bölümde bakkala gelen bir müşterinin sürekli bilmece sorması üzerine çırac da kendi bilmecelerini yazmaya başlar. Etkinlik kısmında da okuyucuya yer ayırır ve kendi bilmecelerini yazması için teşvikte bulunur.

Yetişkinlerde gördüğüm yalan yanlış davranışlar; yetişkinlerde gördüğü yalan yanlış davranışları bir deftere not etmeye başlar. Burada çırak insanların sözlerinde durmaları gerektiğine, karşıdaki çocuk bile olsa yalan söylemenin kötü bir davranış olduğuna değinmek istemiştir.

Biyografi yazarı ol; yazar okuyucuyu farklı edebiyat türleriyle tanıştırmak için aynı zamanda yetişkinlerle iletişim kurmalarına da vesile oluyor.

Otobiyografi yaz, öz eleştir; gibi bölümlerde yazar hem türler arasında bir bağlantı kurmaya çalışıyor. Hem de çırak aracılığıyla çocukluk anılarından örnekler vermeye çalışıyor.

Dedemin Bakkalı kitabın devamı niteliğinde olan kitapta; yine en dikkat çekici değer kavramları, üretkenlik ve yaratıcılık üzerinedir.

Dil ve Anlatım

Okuyucu kitlesinin göz önünde bulundurulduğu sade bir anlatıma yer verilmiştir. Kitabın anlatıcısı birinci tekil kişi (kahraman bakış açısı)dir. Kitapta kullanılan sözcükler hedef kitle göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Soyut ifadelere yer vermesinin yanı sıra ağırlıklı olarak somut ifadelerin olduğu sözcükler seçilmiştir. Cümleler kısa paragraflar okuyucuyu yormayacak, olaylardan uzaklaştırmayacak uzunluktadır. Diyaloglarda konuşma çizgisine yer verilmemiştir. Yazar farklı edebiyat türlerini okuyucuyla tanıştırmak amacıyla eğlendiriciliğinin yanı sıra eğitici bir anlatıma da yer vermiştir. Devrik cümlelere, ünlemlere, nidalara sıkça yer vermiştir.

Genel Değerlendirme

Çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda değerlendirildiğinde, kriterleri tam anlamıyla karşıladığı söylenemez. Belli bir plandan ve belli bir konudan söz etmek doğru olmaz. Kitapta belli bir sayfa düzeni bulunmuyor. Konular birbirinden bağımsız ve kopuk.

Kitabı okunur kılan en önemli özellikleri ise; okuyucuyu farklı edebiyat türleriyle tanıştırmak ve bu türlerle ilgili bir şeyler yazmaları konusunda teşvik ediyor olmasıdır. Yazar kitapta ana karakter aracılığıyla deyim, atasözü, bilmece, biyografi, otobiyografi

ve eleştiri gibi türlerin basitçe bir tanımını yaptıktan sonra, kendinden örnekler verip, etkinlik kısmında ise; okuyucunun bu türlerle ilgili bir şeyler yazmasını istemesi, kitabın eğitici yönünü bir kat daha arttırmış oluyor.

5. Oh Ne Ala Memleket

Özet

EKER (Emre, Kerem, Elif ve Reco) adında okulu sevmeyen bir grup öğrencinin hayallerindeki okulu kurma maceraları anlatılıyor. Kitap toplam 24 bölümden oluşuyor. Kitabın her bölümünde okulla ilgili bir maceraya yer verilmiş. Aylarca okuldan kurtulmanın yolunu arayan EKER'in sonunda istedikleri olur. Bir 23 Nisan Etkinliğine görevlendirilmek üzere bir grup öğrenci seçiliyor. Atatürk'e en iyi mektubu yazan grup 23 Nisan' da müdürün koltuğuna oturmaya hak kazanıyor. En iyi mektubu yazan grup EKER'lerin grubu olur. Okulun gerçek müdürünün hastalanması ve hastalığının uzun sürmesi, 23 Nisan'da görevlendirilen EKER'in uzun bir süre bu görevde kalmasına sebep olur. Bekledikleri fırsatı yakalamış olan grup işlerin hiç de sandıkları gibi olmadığını, okulun aslında hayatlarının her alanında olduğunu tecrübe ederek öğrenmiş olurlar. Hayallerindeki okul hiç de hayal ettikleri gibi olmaz. Bütün öğrencilere “napçaz” diye bir kâğıt dağıtırlar fakat işler çığırından çıkar. Bu duruma daha fazla dayanamayan grup istifa eder. Onların istifa ettiği gün, okula atanan yeni müdür, köpeği ve kuşuyla okula giriş yapar. Sıra dışı bir kadın olan okul müdürü kendini de gruba dil ederek okulun ŞEKER gibi bir okul olmasını sağlar.

5.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitabın Künyesi: Doğan Egmont yayınevi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş.(2020). Oh Ne Ala Memleket, İstanbul: Doğan Egmont

Resim 5: Oh Ne Ala Memleket (Resimleyen: Mert Tugen)

Sayfa Sayısı

Kitabın toplam sayfa sayısı 165'tir.

Kitabın Boyutu ve Ağırlığı

Kitap 22x14 cm boyutlarındadır. Kitabın sayfaları saman kâğıdından olduğu için, çocukların taşıyabileceği ağırlıkta ve kapasitededir.

Kapak ve Cilt

Kitabın kapağında Mert Tugen'in tasarımını yaptığı bir kapak resmi bulunuyor. Kapağın ön yüzünde asıl kahramanın ve yardımcı karakterlerin olduğu bir kapak resmi bulunuyor. Kapak canlı renklerle ilgi çekici tonlarda resmedilmiş. Yazarın ve kitabın adı kapakta kabartmalı bir şekilde yazılmıştır. Kitabın isminin hemen altında resimleyen sanatçının adı, sağ alt köşede de yayın evinin ismi bulunmaktadır. Kitabın arka

kapağında ise kitap içeriğiyle ilgili kısa bir bilgi verilmiştir. Okuyucunun ilgisini çekebilecek nitelikte bir bölüm yer almaktadır.

Kitap sağlam bir ciltle kaplanmıştır. Kapağın sert olması dayanıklılığını arttırmıştır. Sayfalar dikilerek birleştirilmiş daha sonra tutkalla kapağa tutturulmuştur. Standartlara uygun sağlam bir yapıdadır.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitap Times New Roman yazı stiliyle 14 puntıyla yazılmıştır. Yazılar saman kâğıda siyah renkle yazıldığı için kolay okuma sağlıyor. Ayrıca kullanılan punto çocukların gözlerini yormayacak büyüklüktedir.

Resimlerin olmadığı sayfalarda yazılar her iki tarafa düzenli bir şekilde yerleştirilmiştir. Resimlerin olduğu sayfalarda ise resimleri kapatmayacak şekilde yerleştirilmiştir. Yazı resim dengesi iyi kurulmuştur. Resimler ve yazılar üst üste gelmeyecek şekilde sayfa içinde yerleştirilmiş. Sayfa numaraları alt köşelerde bir zarf eşliğinde verilmiş. Yazarın özellikle vurguladığı cümleler bold karakterler kullanılarak farklı bir puntıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama

Kitapta yer yer yazım yanlışlarına rastlanıyor. Yazardan mı baskıdan mı kaynaklı bilinmez. Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmış. Herhangi bir noktalama yanlışına rastlanmamıştır.

Resimler

Hedef kitle çocuk olduğu için kitapta bolca resme yer verilmiştir. Kitapta yer alan resimler karikatüristik özellikte olup siyah beyaz renklerde boyanmıştır. Resimler metni tamamlar niteliktedir.

5.2. Kitabın İç Yapı unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Kitabın türü romandır.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Çocukların hayallerine, isteklerine önem vermek ve yetenekleri doğrultusunda onları yönlendirebilmek.’dir. Çocukların gözünden dünyaya bakabilmeyi, onları anlamayı, onlarla güçlü bir iletişim kurmayı ve sürekli yaptıkları şeyleri anlamlandırabilmeye değinilmiştir. Tema açık bir şekilde verilmiştir.

Konu

Okula neden gittiğini bilmeyen bir grup öğrencinin yaşadıkları anlatılıyor. Yetişkinlerle aralarındaki iletişimsizliğin boyutu gözler önüne serilmiş oluyor bir nevi. Aradıkları sorunun cevabını bulmak isteyen öğrencilerin başından geçen olaylar eğlenceli bir şekilde aktarılıyor. Yeni gelen müdür sayesinde aradıklarını bulan çocuklar için artık okul çok daha güzel bir yerdir.

Plan

Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Tema ve konu ilişkisi iyi sağlanmış ve plan doğrultusunda hareket edilmiştir. Çocukların anlayabileceği sadelikte bir kurgusu vardır.

Çevre ve Zaman

Olayın anlatıldığı çevre genellikle okuldur. Fakat yer yer Emre’nin ve Babaannesinin evinde geçen olaylara da yer verilmiştir. Okulla ilgili planlar yaptıkları yer yani karargâh olarak kullandıkları yer Emre’nin Babaannesinin dikey odası.

Zaman kavramı için net bir tarih verilmemiş. 23 Nisan’dan bahsediliyor fakat hangi yıl olduğuna dair net bir bilgi yok.

Karakterler

Kişi sayısı bakımından yoğun bir kadrosu bulunmuyor. EKER adında bir grubun üyeleri kitabın ana karakterlerini oluşturuyor. Karakterler en önemli özellikleriyle verilmiş.

Emre: Kitabın ana karakteri. 10 yaşlarında ilkokul 4. sınıf öğrencisi. Hakkında bilinen en önemli özelliği okulu hiç sevmediğidir. Fiziksel özelliklerine yer verilmemiş. Fakat

karakter özelliklerine bakıldığında en dikkat çekici tarafının çok sıkıldığı, yetişkinlerle iletişim kuramadığı söylenebilir. Kitapta olaylar Emre'nin bakış açısıyla anlatılır. Yani kitapta kendini tanıtan da yine Emre oluyor.

“Ben, yani Emre. Çok konuşurum. Çok soru sorarım. Anneme göre inatçıyım, bana göre kararlıyım. Hayvanları severim, insanları severim ama sevmediğim insanlarda çoktur. Okulu sevmem. Sorunları severim. Sorun çıkartmayı da çıkmışları çözmeyi de!” (Yaşar, 2020: 14).

Reco: Emre'nin sınıf arkadaşı. Aynı mahallede oturuyorlar. Fiziksel ve karakter özelliklerine bakılırsa; yemek yemeyi seven çok iştahlı bir çocuk olduğu söylenebilir. Emre'yle aynı dertten muzdarip o da okulu sevmiyor. Emre Reco'yu şu şekilde tanıtıyor:

“İsmi Ferhat ama biz ona ‘Reco’ diyoruz.”

“Reco yemek yemeyi çok sever. Sürekli çantasında ve ceplerinde yiyecek bir şeyler taşır. Onunla arkadaşsan asla aç kalmazsın. Okulu sevmez aşırı tembeldir. Yatacak yer arar. Çabuk öfkelenir, çabuk sakinleşir. Yufka yüreklidir.”(Yaşar, 2020: 12).

Elif: EKER grubunun bir diğer üyesi. Hayalperesttir. Fiziksel özelliklerine değinilmemiştir. Emre Elif'i şu şekilde tanıtıyor:

“Hayalcidir, her konuda hiçbirimizin aklına gelmeyecek hayaller kurar. Genelde onun anlattıkları sorunlarımızı çözmez ama yine de Elif'i dinlemek güzeldir. Kitapları ve hayvanlar sever. Okulu sevmez. Romantiktir. Çabuk küser çabuk barışır.”(Yaşar, 2020: 13).

Kerem: Grubun bir diğer üyesidir. O da arkadaşları gibi okulu sevmez. Fiziksel ve karakter özelliklerine değinilmemiştir. Emre Kerem'i şu şekilde tanıtıyor:

“Kerem tablet kafalıdır. Sorularımızın cevabını tabletinden şak diye bulur. Teknoloji sever. Okulu sevmez. Çok zekidir. Çok konuşmaz ama hızlı ve beceriklidir.”(Yaşar, 2020: 13).

Emre'nin Babaannesi: Tek başına yaşayan yaşlı bir kadın, fiziksel ve karakter özelliklerine değinilmemiştir. Evinde bir koltuğun üstünde sürekli uyukladığı biliniyor. Bir de Emre'yi her defasında oğullarının birinin ismiyle çağırıyor. Hakkında bilinenler sınırlı. Çocuklar yaşlı kadının dikiş odasını karargâh olarak kullandıkları için romana konuk oluyor.

Emre'nin Annesi: Hakkında pek bir bilgi bulunmuyor. Emre'ye göre annesi; onu sabahları zorla uyandırıp okula gönderen, zorla ders çalıştıran, zorla yemek yediren bir karakter.

Nizametullah Amca: Okulda çalışıyor. Okul müdürünün kapısında bekliyor sürekli. Fiziksel özellikleri abartılarak verilmiş. Emre Nizametullah Amca'yı şu şekilde tanıtıyor:

“Tam tamına 2 metre 17 santimetre! Mesela ben, Nizametullah Amca'nın göz rengini bilmiyorum çünkü hiç göz göze gelemiyoruz. O diz çökse bile bu mümkün değil!”

Ş: Okulun yeni müdürü. O geldikten sonra hiçbir şey eskisi gibi olmuyor. Çocukların istediği fakat bir türlü başaramadıkları hayallerindeki okul projesi Ş. 'nin sayesinde gerçekleşmiş oluyor. Emre Ş.'yi şu şekilde tanıtıyor:

“Ş. Hayatımızda gördüğümüz en ilginç insandı. Yetişkindi ama değil gibiydi. Basbayağı cocuktı ama hiç değildi. Çok şey biliyordu ama hiçbir şey bilmiyordu sanki.”

İletiler ve Değerler

Hedef kitle çocuk olduğundan verilmek istenen iletiler çocukların anlayabileceği seviyede ve anlaşılabilirliktedir. Kitapta verilmek istenen en önemli ileti yetişkinler ile çocuklar arasındaki iletişimsizliktir. Sağlam bir iletişimin kurulmadığı, kişilerin kendilerini tam olarak ifade edemedikleri ortamlarda sorunların yaşanması da kaçınılmazdır.

Verilmek istenen bir diğer ileti de fırsat eşitliği. Çocuklara fırsat verilirse neler yapabilecekleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda neler başarabilecekleri üzerine ayrıntılara yer verilmiştir.

Dört yakın arkadaşın konu alındığı kitapta verilen değer kavramlarına bakıldığında; dostluğun, arkadaşlığın, iş birliğinin en güzel örnekleriyle karşılaşılmaktadır.

Dil ve Anlatım

Kitapta anlatıcı birinci tekil kişi (kahraman bakış açısı)dir. Şimdiki zamanın ağırlıklı olarak kullanıldığı cümle yapıları kısadır. Diyaloglarda konuşma çizgisine yer

verilmemiştir. Konuşmalar tırnak işareti içine alınarak verilmiştir. Yabancı sözcük ve tamlamalara yer verilmemiştir. Yazar kitapta dili düzgün kullanmaya özen göstermiş karakterler aracılığı ile de dil kurallarına değinmiştir. Betimlemeler sade ve anlaşılır bir şekilde kişi tasvirleri aracılığı ile yapılmıştır. Devrik cümlelere, eksilteli cümlelere yer verilmiştir. Okuyucuyu olumsuz etkileyecek sözcük ve davranışlara yer verilmemiştir. Kitabın sade anlaşılır bir dili var. Yer yer yazım yanlışları bulunuyor. Baskıdan kaynaklı yanlışlar da olabilir.

Genel Değerlendirme

Kitap dış yapı unsurları bakımından da içeriği bakımından da ilgi çekici bir yapıdadır. Arka kapak yazısıyla da okuyucuda bir merak duygusu uyandırıyor. Eğlenceli okunabilir bir seviyededir. Fakat bir kitabın kurallara uyularak yazılması ve okuyucuyu eğlendiriyor olması yeterli bir durum olarak görülmemeli. Hele ki hedef kitlenin çocuk olduğu kitaplarda etkilenme olasılıkları göz önünde bulundurularak daha fazla özen gösterilmesi kaçınılmazdır. Yer yer gereksiz ayrıntılara yer verilip konu uzatılmışsa da bu olayın akışını bozmamıştır. Yazarın birçok kitabında olduğu gibi bu kitabında yetişkinler hedef halinde. Hele ki bahsi geçen yetişkin sürekli zaman geçirilen, ayrıca öneme sahip olan anneler ise. Kitabın başında okulu hiç sevmeyen ana karakterin annesi için söyledikleri, onu hedef göstermesi, kabul edilir bir durum olarak görülmemeli. Uyurken veya okulda olduğu zamanlarda annesini melek olarak hayal eden ana karakterin annesi için söyledikleri: “*annem hayalimde yavaş yavaş ressam Munch’un ‘Çığlık’ tablosundaki o kuru kafaya benzemeye başlıyor. Üstüne yemeğini ye, ellerini yıka, dişlerini fırçala, pijamanı giy, uyu çabuk falan da eklenince anne manne kalmıyor hayalimde.*” Bir çocuğun annesini kuru kafaya benzetebilmesi kabul edilebilir bir durum olarak görülmemeli. Yazarın bu tür benzetmeler yapması, işin sadece eğlence kısmıyla ilgilenmesi, hedef kitlenin etkilenebileceğini göz ardı ettiğini gösterir.

6. Bizimki

Özet

Yerinde duramayan, meraklı mı meraklı bir o kadar da eğlenceli bir fasulye tohumunun nam-ı diğer Bizimki’nin hikâyesi. Tohum olarak toprağa ektiklerinde hoplaya zıplaya ilk o filizleniyor. Filizlendiği dalda duramıyor. Tohum olup çuvala

düştüğünde de market raflarındayken de bir tencerede fokur fokur kaynarken de bir kuşun ağzında bir solucanın sırtındayken de hep hoplayıp zıplıyor. İşte böyle hareketli bir fasulyenin macerasıdır Bizimki.

6.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitap Künyesi: Doğan Egmont yayınevi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş.(2020). Bizimki, İstanbul: Doğan Egmont

Resim 6: Bizimki(Resimleyen: Elif Balta Parks)

Sayfa Sayısı

Kitabın sayfaları numaralandırılmamıştır. Kitap ortalama 32 sayfa civarındadır.

Kitabın Boyutu ve Ağırlığı

Kitap 25x25 cm boyutlarındadır. Hedef kitlenin 3-6 yaş grubundaki çocuklar olduğu göz önünde bulundurulursa, çocukların taşıyabileceği ağırlıkta ve boyutlarda bir kitap olduğu söylenebilir.

Kapak ve Cilt

Kitabın sayfaları tutkalla birleştirilip karton bir kapakla tutturulmuştur. Okul öncesi grubu düşünülerek tasarlandığı için hafif malzemeler kullanılmıştır. Kitabın ön kapağında fasulye sarmaşıklarının ve yerinden fasulye yapraklarından fırlayan Bizimki'nin bir resmi bulunuyor. Kapağın en üst kısmında yazarın adı hemen altında sarmaşık dallarıyla bezenmiş kitap ismi, sol alt köşede kitabı resimleyen çizerin adı, sağ alt köşede ise yayın evinin ismi bulunmaktadır. Ön kapak okuyucunun ilgisini çekebilecek renk ve parlaklıktadır. Kitabın arka kapağında bulunan sırt yazısında hikâyeden bir kesit verilmiştir. Arka kapakta ön kapakta bulunan resmin devamı niteliğinde bir resim var.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitap Times New Roman yazı stiliyle yazılmış. Her cümlenin ilk harfi daha büyük bir puntuyla bold karakterlerle kullanılarak yazılmış. Bizimki'nin adının geçtiği yerler bold yazılmıştır. Kitap farklı puntolar kullanılarak yazılmıştır.

Kitapta resimler ön planda olduğu için sayfa düzenine pek önem verilmemiş, yazılar gelişigüzel bir şekilde sayfa içine yerleştirilmiş. Her sayfada resimler bulunuyor. Buna rağmen yazılar resimleri kapatmayacak şekilde yerleştirilmiş.

Yazım ve Noktalama

Birçok yerde gereksiz yere ünlem işareti kullanılmıştır. Hatta ünlem işaretinden sonra cümle girişlerine küçük harfle başlanmış. Üç noktadan sonra yine küçük harfle cümle girişi yapılmış: *“Fasulye çuvalını kapattıklarında en üstteki açıklıktan dışarıyı izleyen... yine Bizimki'ydi!”* Okuma yazmayı yeni öğrenecek okul öncesi çocuklar için dil bilgisi kurallarının, yazım ve noktalama kurallarının doğru kullanılması gerekmektedir. Kullanılan yazı stilinde tutarlı davranılmamış bu da çocuk edebiyatı ilkelerine aykırı bir durum olarak görülebilir.

Resimler

Kitabın tamamı canlı renklerle çizilmiş resimlerle dolu. Elif Balta Parks'ın resmettiği kitap çocukların hayal dünyasına seslenebilecek nitelikte resimlerle

tamamlanmış. Kitapta bulunan resimlerden hareketle de çocuklar hikâyenin konusunu anlayabilir, resimlerden hikâyeyi tamamlayabilirler. Hikâyede farklı nesnelerin resimlerinin bulunması çocukların yeni şeyler öğrenmelerine ve bu öğrendiklerini hayal dünyalarında canlandırmalarına olanak sağlar.

6.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Kitabın türü hikâyedir. 3-6 yaş grubu çocuklar için yazılmıştır.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Hayata neşeyle bakmak.’ Kitapta ele alınan temalar; maceraperest, enerjik ve hayat dolu olmak üzerinedir. Tema açık ve anlaşılır bir şekilde verilmiştir.

Konu

Küçük bir fasulye tohumunun yerinde duramamasından ötürü bir sürü macera yaşaması, maceraları sırasında enerjisini, neşesini kaybetmemesi ve aynı yaşam enerjisiyle tarlalarda bir solucanında sırtında maceralara devam etmesi konu alınmış.

Plan

Konu tema ilişkisi açısından iyi bir plan kurgulanmış. Giriş gelişme ve sonuç bölümleri net bir şekilde verilmiştir. Küçük yaş grubundaki çocukların anlayabileceği sadelikte bir kurgusu vardır.

Çevre ve Zaman

Hikâyede zaman kavramına pek değinilmemiş. Hikâyenin anlatıldığı çevre sabit bir yer değil. Tarlada başlayan macera, kahramanın paketlenip bir markete gitmesiyle, oradan bir müşterinin market arabasına düşüp akşam yemeği olacağı sırada yere düşüp çöpe atılmasıyla, çöp arabasından da düşüp bir karganın gagasının arasına ve son olarak da tekrar düşüp tarlalara geri dönmesiyle çeşitli yerler sıralanabilir.

Karakterler

Hikâyenin kahramanı bir fasulyedir. Kıpır kıpır, enerjik maceralara düşkün ve yerinde duramayan bir fasulye olarak tanıtılmıştır. Fasulyenin başından geçen maceralar anlatılıyor. Hikâyeye konu olan başka karakterler bulunmuyor.

İletiler ve Değerler

Çocukları öğrenmeye, keşfetmeye, eğlenmeye yönlendiren ve bunu bir fasulyenin bakış açısıyla veren eğlenceli bir kitaptır.

Dil ve Anlatım

Kitap üçüncü kişi ağzından anlatılmış (hâkim bakış açısı) tır. Kitabın sade ve anlaşılır bir dili var. Basit cümleler kurularak okuyucunun hikâyeye olan ilgisi canlı tutulmuş. Devrik cümleler sıkça kullanılmış. Devrik cümlelerin sık kullanılması hikâyeye şiirsel bir hava katmıştır. Hedef kitlenin kolay anlayabileceği basit çevre betimlemelerine yer verilmiştir. Anlatım kısa cümlelerle sağlanmıştır. Sade bir Türkçe'nin kullanıldığı sözcük yapılarında yabancı sözcük ve tamlamalara yer verilmemiştir.

Genel Değerlendirme

Okul öncesi grubunda bulunan çocuklara okunabilecek eğlenceli bir kitap. Yalın bir dille yazılmış olması, kitap içeriğiyle uyumlu resimlere yer verilmesi önemli. Fakat standartlara uygun bir yazı stiliyle yazılmamış olması, yazım ve noktalama hatalarının yapılması, edebi bir dilden uzak, devrik cümlelerin yoğunlukta olduğu bir anlatım çocukların Türkçe eğitimine olumsuz etkileri olacaktır. Yazarın diğer kısa öykülerinde olduğu gibi bu öyküsünde de sayfalar numaralandırılmamıştır.

7. Kuş Masalları

Özet

Yedi dağı ve bu dağlarda yaşayan farklı türlerdeki kuşların anlatıldığı bir masal kitabı. Kitap adını da buradan alıyor zaten 'Kuş Masalları'. Her dağın farklı bir adı ve farklı bir masalı bulunuyor. Kitap 'Sus Dağı' ile başlıyor. Sus Dağı'nda yaşayan kötü

kalpli şahinin tüm kuşları korkutup, hiçbirinin konuşmasına izin vermeyip, konuşan kuşlar oldu mu da onları pençesiyle yaralamış. Renkli bir kuş çıka gelmiş başlamış özgürce ötmeye diğer kuşlar da ona eşlik etmeye başlamış. Şahin ona başkaldırının renkli kuş olduğunu görünce onunla savaşmış. Renkli kuş yaralanmış ama bu savaşında galibi olmuş. Çünkü kimse susmamış artık. Ve sonunda şahin tek başına kalmış ve oradan ayrılmış.

Bir sonraki masal ‘Bil Dağı’nın masalı. Bu dağda da çok kibirli kuşlar yaşamış. Bir ün Rüzgâr çıkagelmiş bildiklerini kuşlara öğretmeye ama kimse kibrinden yanaşmamış küçük güvercin dışında. Küçük güvercin Rüzgârın öğrettikleriyle kendi yolunu bulmuş. Daha çok öğrenip daha çok şey öğretmiş. Bil Dağı’nda bulunan dostlarına kibirlerinden vazgeçmelerini, kimseye üstünlük taslamamaları konusunda uyarılmış. Güvercinin sözlerine kulak veren Bil Dağı’nın kuşları, daha güzel bir hayat yaşamaya başlamışlar.

Bir sonraki masal ‘Gör Dağı’nın masalıdır. Sesi çok güzel olan fakat dış görüntüsü hiç de güzel olmayan tavus kuşunun masalı. Diğer bütün kuşların dış görüntüsü çok güzelmış ama sesleri kötüymüş. Tavus kuşu onlarla bir anlaşma yapmış sesini onlara vermiş ve her bir kuşun bir güzel tüyünden almış. Çok güzel bir kanadı olmuş fakat sesi o kadar kötü olmuş ki yaptığı hatayı fark etmiş ama artık çok geçmiş.

Bir sonraki masal ‘Yok Dağı’nın masalıdır. Dokuz farklı türden kuşun yaşadığı bu dağda kuşlar gagalarıyla kurak yerlere dokuz buğday tanesi taşır tarlaların yeşermesine vesile olurlarmış. Böylece yüzlerce kuşun karnı doymuş. Fakat kötü kalpli kargalar onlara engel olmak istemiş paylaşmanın kötülüğünden bahsetmiş. Dokuz farklı kuş ise farklı yerlere göç etmiş ve paylaşmaya devam etmişler.

Bir sonraki masal ‘Bul Dağı’nın masalıdır. Ardiç kuşuyla ardiç ağacının dostluğu anlatılır. Ardiç kuşunu yakut kanadından, ardiç ağacının da yakut yapraklarından dostlukları sayesinde nasıl kurtuldukları anlatılıyor.

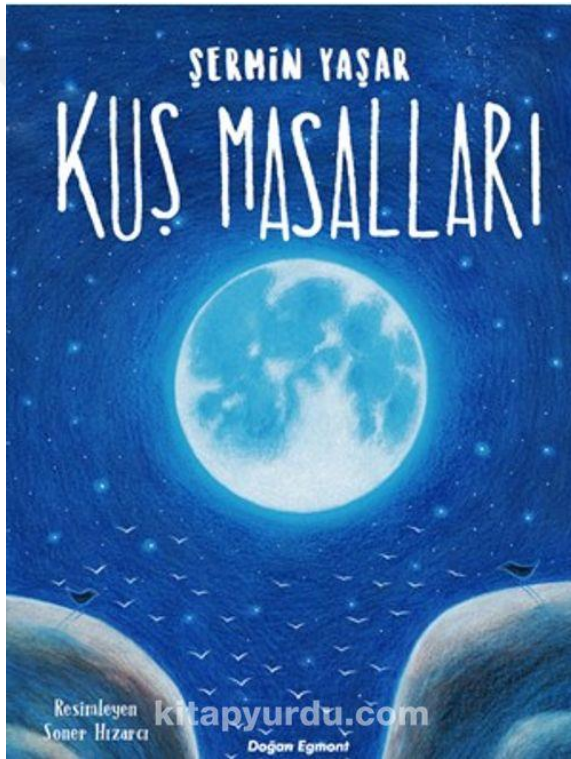
Bir sonraki masal ‘Düş Dağı’nın masalıdır. Tek işleri hayal kurmak olan ve hayallerine kavuşan kuşların çobanaldatanlar yüzünden umutsuzluğa kapılmaları, yok olmanın seviyesine gelmişken eski bir dostlarının onları tekrar eski güzel günlerine kavuşturması anlatılıyor.

Son masal ise ‘Giz Dağı’nın masalıdır. Ceviz kabuğuna hapsolmuş küçük bir çocuğun karganın sayesinde bu kabuktan kurtulması ve beraber diğer dağların hepsini gezmeleri ve karganın ceviz çocuğa nasihatlerde bulunması anlatılıyor.

7.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitabın Künyesi: Doğan Egmont yayınevi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş.(2018). Kuş Masalları, İstanbul: Doğan Egmont

Resim 7: Kuş Masalları (Resimleyen: Soner Hızarcı)

Sayfa Sayısı

Kitap toplam 132 sayfadır.

Kitabın Boyutu ve Ağırlığı

Kitap 22x17 cm boyutlarındadır. İnce karton kapak ve renkli saman kâğıdından sayfaları sayesinde hafif bir yapıdadır. Kitap dayanıklılığı açısından standartlara uygun bir yapıda değildir. Genel olarak çocukların taşıyabileceği ağırlık ve boyutlardadır.

Kapak ve Cilt

Kitap karton kapak ile ciltlenmiş. Çocukların ilgisini çekebilecek renk ve parlaklıkta bir kapak tasarlanmıştır. Kitabın en üst kısmında yazarın adı hemen altında kitabın adına yer verilmiş. Sol alt köşede resimleyen çizerin adı, hemen yanında da yayın evinin adına yer verilmiştir. Kitabın kapağında bulunan resim masalla uyumlu olduğundan eser-kapak ilişkisi iyi planlanmıştır.

Sayfalar tutkalla birleştirilip ciltlenmiştir. Kitabın arka kapağında masalın tekerleme bölümünden bir kesit verilmiştir.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitapta Times New Roman yazı stili kullanılmıştır. Kitabın yazı boyutu ise 14 puntodur. Kitaptaki yazılar sayfanın rengine göre siyah veya beyaz renklerde yazılmıştır. Masallar arasında geçişi kolaylaştırmak adına masal isimleri farklı renklerde ve farklı puntolarda yazılmıştır. Manzum bir masal olduğu için her satırın ilk harfi büyük harfle yazılmıştır.

Yazılar sola yatık bir şekilde serbest nazım ölçüsüyle yazılmıştır. Yazılar resimleri kapatmayacak şekilde sayfa içerisinde düzenli bir şekilde verilmiştir. Her sayfanın farklı bir renk tonunda olması çocukların ilgisini çekebilmek açısından güzel bir detaydır.

Yazım ve Noktalama

Kitap manzum şekilde yazılmış bir masal örneğidir. Masalın manzum yapısı noktalama işaretlerinin kullanılmasına pek izin vermemiştir. Yer yer anlamsal bütünlüğün bozulduğu görülse de yazım hatalarına rastlanmamıştır.

Resimler

Soner Hızarcı tarafından resmedilen kitap masal içeriğiyle bambaşka boyutlara bürünmüş. Kitapta bulunan resimler başlı başına bir kitaptır. Kitabın her sayfası farklı bir renk tonundadır. İçeriğinde bulunan resimler bir çizgi film sahnesini anımsatırcasına canlı renklerle resmedilmiş resimlerle dolu. Her masalın içeriğiyle uyumlu resimlere yer

verilmiştir. Resimler çocukların ilgisini çekebilecek ve hayal dünyalarına önemli katkılarda bulunacak düzeydedir. Resimler açıklayıcı ve yorumlayıcı niteliktedirler.

7.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Kitabın türü masaldır.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Her türlü zorluğun karşısında cesaretini kaybetmemeyi, iyinin doğrunun peşini bırakmamayı, iyi ve yardımsever olmak.’ Ana fikir açık bir şekilde verilmiştir. İlkokul seviyesindeki tüm çocukların anlayabileceği sadeliktedir.

Kitapta her masalda farklı bir temaya yer verilmiştir. Fakat bir bütün olarak değerlendirildiğinde okuyucuya; cesareti, tevazuyu, gönül güzelliğini, paylaşmayı, dostluğu, yaşama sevincini veren insanı hayatta tutan değerleri en açık şekliyle vermiştir. Tema açık ve anlaşılır bir şekilde metin içinde verilmiştir.

Konu

Tüm canlılar için önemli olan bazı değerlerin, kuşlar aracılığıyla yalın bir dille verildiği bir masal kitabıdır. Ele alınan her masalın farklı bir konusu bulunmaktadır. Sus Dağı’nda cesaretin, Bil Dağı’nda bilgi ve tevazunun, Gör Dağı’nda dış görünüşün önemli olmadığı asıl güzelliğin canlıların kalbinde olduğuna, Yok Dağı’nda yardımlaşma ve paylaşma, Bul Dağı’nda dostluk ve arkadaşlığa, Düş Dağı’nda hayal kurmaya, Giz Dağı’nda da diğer masallarda yaşanan ortak olaylar konu alınmıştır.

Plan

Tema ve konu bağlamında giriş gelişme ve sonuç bölümleri belirgin bir olay kurgulanmış. Her masalın kendi içinde tutarlı olduğu bir plan var. Fakat son masalda tüm masalları birbirine bağlayan, konu bütünlüğü sağlayan bir olay örgüsü bulunmaktadır.

Çevre ve Zaman

Masalların en karakteristik özellikleri çevre ve zaman unsurlarıyla görülebilir. Nitekim bu masalarda da bahsi geçen dağların gerçekte var olup olmadığı hakkında bir bilgi yok. Her masala ismini veren dağ adları var sadece.

Zaman konusunda bir bilgi bulunmuyor yine. Ceviz çocuğun ne kadar bir süre ceviz kabuğunda kaldığıyla ilgili verilen kısımda şöyle bir açıklama yapılıyor:

“ ‘Boş ver bunları,’ dedi çocuk. ‘Zaten ben çok sıkıldım

Belki üç yüz yıl önce bu cevize tııldım”. (Yaşar, 2018: 116).

Karakterler

Masalda bulunan karakterlerin çoğunu kuşlar oluşturuyor. Her masala konu olan farklı bir kuş türü bulunuyor. Bu kuşlar belirgin özellikleriyle verilmiştir. Ana karakterlerde ise ayrıntılı özelliklerine değinilmiştir.

Sus Dağı’nın karakterleri:

Şahin: Sus Dağı’nda diğer kuşlara hükmeden, kötü karakterli bir kuş. Kitapta Şahin şu şekilde tanıtılıyor:

“Sus Dağı’nın şahı bir zalim Şahin

Öfkeli, pençeli, sinirli bir hain.” (Yaşar, 2018: 10).

Renkli Kuş: Renk renk tüyleri olduğu için Renkli Kuş ismini almış. Sus Dağı’nda ki suskunluğu bozan kuştur. Onun sayesinde diğer bütün kuşlar Şahin’den kurtulup özgürlüklerine kavuşuyorlar.

Oduncu ve Karısı: Haklarında pek bir bilgiye yer verilmemiştir. Oduncu bir gün ormanda gezinirken kurumuş bir ağacın dallarına sıkışmış Renkli Kuşu görür. Onu oradan kurtarır ve evine götürür. Tutsak olan Renkli Kuş o günden sonra hiç ötmez. Oduncunun karısı bu duruma sıkılır ve onu serbest bırakır.

Bil Dağı’nın karakterleri:

Rüzgâr: Bilgi ve tecrübelerini Bil Dağı'nın kuşlarıyla paylaşmak ister. Fakat kuşlar kibirlerinden yanaşmazlar. Rüzgâr masalda şu şekilde tanıtılmış:

“Bu misafir kızgındı ve hayli sertti havası

Geçtiği yerin ardında hiç toz toprak koymadı

Onun hışmı yüzünden birkaç ağaç devrildi

Tüm kuşların gözü bu konuğa çevrildi” (Yaşar, 2018: 31).

Rüzgârın kötü bir niyeti yoktur aslında. Tek derdi gezip gördüğü yerlerden öğrendiği şeyleri bütün hayvanlara anlatabilmek. Ama Bil Dağı'nın kuşları kibirli olduklarından rüzgârı dinlemezler. Rüzgârın dinlemek isteyen bir küçük güvercin kalıyor. Rüzgârda tüm bildiklerini öğrendiklerini ona anlatıyor.

Küçük Güvercin: Rüzgârı iyice dinleyen bildikleriyle başkalarına yardım eden küçük bir güvercin. Rüzgârın sayesinde nasıl uçacağını, nasıl hızlanacağını ve nasıl yön bulacağını öğrenmiş.

Diğer Kuşlar: İbibik kuşu, doğan kuşu, tepeli guguk kuşu, gökkuzgun, boğmaklı toygarkuşu, bıyıklı kamışçın, çalı bülbülü, akgözlü ötleğen, keten kuşu, karabaşlı çinte, çapraz gaga, bil Dağı'nın kibirli kuşları diye geçiyor masalda.

Gör Dağı'nın karakterleri:

Tavus Kuşu: Gör Dağı'nda bulunan diğer kuşların aksine çok güzel bir sese sahip olan bir kuş. Dış görüntüsü diğer kuşlar gibi güzel değil. Sesinin güzelliğiyle biliniyor tavus kuşu. Ta ki bir su birikintisinde kendi yansımasına görene kadar. Tavus kuşu diğer kuşlar gibi güzel olmadığı için çok üzülmüş. Bütün kuşlarla bir anlaşma yapıp kendi sesini onlara vermiş, onlardan da birer tüy almış. Çok güzel bir görüntüye kavuşmuş fakat sesi eskisi gibi güzel değilmiş.

Diğer Kuşlar: Gör Dağı'nın birbirinden güzel kuşları. Masalda bir bütün olarak ele alınmışlar. Çok kötü sesleri varmış. Tavus kuşuyla yaptıkları anlaşmadan sonra çok güzel bir ses sahip olmuşlar.

Yok Dağı'nın karakterleri:

Dokuz Kuş Türü: Yok Dağı'nda yaşayan dokuz farklı kuş türü. Sıva kuşu, sumru, çit kuşu, baştankara, ak mukallit, ardıç, karabaşlı çinte ve yeşil ağaçkakan. Sürüleriyle beraber her biri dağın farklı bir yönünde yaşar. Dağın tam orasında yaşayan tarla kuşları da dokuzuncu kuştur. Beraber yaşayan, üreten paylaşan kuşlardır.

Diğer Kuşlar: Karga, kartal ve kerkenez. Dokuz kuşun tam tersi karakterdeler. Paylaşmayı sevmeyen sadece kendilerini düşünen kuşlar.

Bul Dağı'nın karakterleri:

Gümüşgerdan: Söğüt dalında yumurta üstünde oturan ardıç kuşu. Beş yumurtası var. Yuvada kuşların başında bekler.

Kızılgerdan: Erkek ardıç kuşu. Gümüşgerdan yuvayı ve yumurtaları beklerken eşine yemek taşır.

Yakut Kuş: Gümüşgerdanın beşinci yumurtası. Diğer yumurtalardan günler sonra çatladı. Kardeşlerinden farklı bir şekilde dünyaya geldi. Diğer kuşların her kanadında on tüy bulunurken Yakut Kuş'un bir kanadında on bir tüy var. Bir kanadında yakuttan bir tüy bulunuyor. Bu tüy kanatlarında dengeyi sağlayamadığı için kardeşleri gibi uçamıyor. Yakuttan ardıç ağacının dostluğuyla yakut tüyünden kurtulup kızıl bir tüye sahip oluyor.

Yakut Ağaç: Yaprakları yakuttan olan bir ardıç ağacıdır. Çok parladığı için ışığından korkan kuşlar dallarına konmuyor. Yalnızlığından sitemkârdır. Ardıç kuşuyla çok iyi dost olurlar. Ardıç ağacının ismi ardıç kuşundan gelmektedir.

Düş Dağı'nın karakterleri:

Kırk Kuş: Sürekli hayaller kuran, iyi şeyler düşleyen kırk bir kuş. Aralarından biri uzun yıllar önce uçup gittiği için kırk kuş yalnız kalmış. Masalda kırk kuş şu şekilde tanıtılmış:

“Kimisi gümüşlü, kimisi ıııklı

Yarısı benekli, yarısı çiçekli

Yazın başka, kışın başka, güzün başka hayaller

Kırkı da düşündükçe daha da güzelleştiler.” (Yaşar, 2018: 94).

Çobanaldatanlar: Çatık kaşlı sert bakışlı diye biliniyorlar. Kırk kuşun düş kurarak boşa zaman harcadıklarını, dünyanın sandıkları gibi iyi olmadığını söyleyip hepsini hayal kırıklığına uğratırlar.

Kırk Birinci Kuş (Lir Kuşu): Dostlarının zor durumda olduğunu hissedip Düş Dağı’na geri döner. Hakkında çok fazla bilgiye yer verilmemiştir. Tüm dostlarının sesin sırayla taklit edip onları içinde bulunduğu bu mutsuz durumdan çekip alır.

Giz Dağı’nın karakterleri:

Ceviz Çocuk: Evinin yolunu kaybeden küçük bir çocuktur. Yağmurdan korunurken bir ceviz tomurcuğu onu içine hapseder. Uzun yıllar ceviz kabuğunun içinde kalır. Karga’nın onu kurtardığı güne kadar. Karga Ceviz çocuğu şu şekilde tanıtır:

“Kızıl kıvrıcık saçlı, yeşil yaprak gözlü, beyaz tenli

Kaşı, göz, burnu, gayet yerinde, düzenli

Şaşkın bakışlı bir oğlan çıkıverdi kabuktan” (Yaşar, 2018: 110).

Karga: Ceviz çocuğu kabuğundan kurtarır. Hakkında çok fazla bilgiye yer verilmemiş. Fakat masalda karga şu şekilde tanıtılır:

“Kargaya zeki derler, kargaya uyanık derler

Herkesin bir iyi yanı var, onu hiç söylemezler

Yumuşaktır kargaların kalpleri

Doluverir onların hemencecik gözleri” (Yaşar, 2018: 119).

Ceviz çocuğu sırtına alıp diğer tüm dağları dolaştırır. Dağlarda yaşayan kuşlar hakkında bilgiler verir.

İletiler ve Değerler

Kitap yedi masaldan oluşuyor. Yedi farklı dağ ve o dağlarda yaşayan kuş türleri hakkında bilgiler veriyor. Her masalda farklı kuş türlerinin başından geçen olaylar

anlatılıyor. Her olaydan çıkarılacak temel değerlere yer verilmiştir. Bu değerler masalların asıl konularını oluşturur. Değnilmek istenen asıl iletiler açık ve anlaşılır bir şekilde verilmiştir. Her birine kısaca değnilirse:

Sus Dağı'nda; Şahin gibi kötü olmanın kimseye fayda sağlamayacağı, eninde sonunda yapılan kötülükle yalnız kalınacağına, iyiliğin güzelliğın hayatı daha da renklendireceğine değnilmiştir. Aynı zamanda doğru yoldan şaşmamayı da:

“ ‘Bu dünyaya,’ diyorlarmış, ‘anlamak için geldik

Bildiğimizi söylemek, öğrenmek için geldik’ “(Yaşar, 2018: 22). Şeklinde ifade ediyorlar.

Bil Dağı'nda verilen en güzel ileti; orada bulunan kuşlar gibi kibirli olmanın kimseye yarar sağlamayacağına, bilgiyi öğrenmenin, paylaşmanın herkese fayda sağlayacağına değnilmesidir. Küçük güvercin Bil Dağı'ndaki arkadaşlarına gönderdiği mektupta şu nasihatlerde bulunmuş:

“ ‘Ey her şeyi bildiğini sanan Bil Dağı'nın kuşları

Çıkın yuvanızdan da anlayın şu dünyayı

Öğrendikçe şaşacak şaştıkça anlayacaksınız

Bildiğini paylaşıp işe yarayacaksınız.’” (Yaşar, 2018: 38).

Gör Dağı'nda verilen ileti ise; dış görünüşünü beğenmeyen tavus kuşunun güzel olabilmek için en değerli şeyi olan güzel sesini feda etmesi ve ardından pişman olması verilmektedir. Tavus kuşunun bu durumdan çıkardığı ders ise şöyle verilmektedir:

“Anladı Tavus kuşu, tüm olanlar sonunda

‘Herkes kendi güzelliğiyle geliyor bu dünyaya

Kendini sevmeyen, uğrar elbet hüsrana...’ “ (Yaşar, 2018: 55).

Yok Dağı'nın kuşları yardım etmeyi, paylaşmayı seven merhametli kuşlardır. İyilik edenin iyilik bulacağı bir iletiye yer verilmiştir. Kötülüğünde cezasız kalmayacağına değnilmiştir.

“Sizde bilirsiniz ki biz yiyeceğimizi paylaştık

Dokuz yana hepimiz dokuz buğday taşıdık

Şimdi nereye gitsek bize kucak açarlar

Kimden yemek istesek bize buğday saçarlar” (Yaşar, 2018: 70).

Bul Dağı’nda ise; Yakut Kuş ile Yakut Ağacının dostluğu çok güzel bir şekilde işlenmiştir. Dertlerinden sorunlarından dostlukları aracılığıyla kurtulduklarına değinilmiştir.

Düş Dağı’nda verilen ileti ise; hayal kurmanın iyi şeyler dilemenin hayatı güzelleştireceğine, kötü şeylerin bir yarar sağlamayacağına değinilmiştir.

Giz Dağı; kitaptaki son masaldır. Bu masalda karganın, Ceviz çocuğu sırtına alıp diğer tüm dağların ve orada yaşayan kuşların başından geçenleri birer öğüt halinde Ceviz çocuğa anlatmasına değinilmiştir.

Yedi farklı masaldan oluşan kitapta, farklı farklı iletilere ve bu iletilerle beraber değer kavramlarına da yer verilmiştir. İyi kalpli olmanın önemine, paylaşmaya, dostluk ve arkadaşlığa, iyi niyetli olmaya ve hayal kurmaya dair kavramlar karakterler aracılığıyla verilen değerlerdir.

Dil ve Anlatım

Kitap manzum bir masal örneğidir. Giriş kısmında masalın konusundan hareketle bir tekerlemeye yer verilmiştir. Tekerleme açık, anlaşılır bir şekilde yazılmıştır. Kitabın giriş kısmında böyle bir tekerlemeye yer verilmesi okuyucuda merak duygusu uyandırıyor. Tekerlemede de yine okuyucuya nasihatlerde bulunuyor:

“Kapat gözlerini aç gönlünü

Aklında tut dağlarda gezip de gördüğünü

Duyacakların masal mı bilmem ama

Gerçektir dünyanın bütün bu kördüğümü.” (Yaşar, 2018: 7).

Şiirsel bir dilin hâkim olduğu kitap, resimlerinde tamamlayıcı yanıyla kolay bir okuma sağlıyor. Yer yer cümle düşüklerine yer verilse de konu bütünlüğü açısından

yalın bir kitap. Kitapta birçok kuş türünün ismine yer verilmiştir. Yabancı sözcük ve tamlamalara pek rastlanmamaktadır. Yediden yetmişe herkesin okuyabileceği bir kitaptır.

Genel Değerlendirme

Çocuk edebiyatı ilkelerine uygun bir kitaptır. Resimleriyle ve bahsi geçen kuş türleriyle her yaş grubuna okunabilecek bir kitap. Her masalda farklı farklı iletilere yer verilmesi kitabın önemini bir kat daha arttırmaktadır. Kitapta farklı kuş türlerinin isimleriyle ve özellikleriyle verilmesi, kitabı daha da ilgi çekici kılmaktadır. Resimlerin eserle bütünlük oluşturması, kitabı tamamlayıcı unsur olarak görülebilir.

8. Abartma Tozu

Özet

26 bölümden oluşan kitapta Buğdaylı kasabasında bulunan insanların başına gelen ilginç olaylar anlatılıyor. Olaylar eğlenceli bir dille okuyucunun ilgisini çekebilecek sadeliktedir. Yazar kitapla günümüz insanının içinde bulunduğu duruma göndermeler yapıyor. Hayattaki bazı değerlerin önüne geçen, zayıf insan ilişkileri, gereksiz yere yapılan harcamalar, temizlik anlayışının değişip hastalık boyutuna ulaşmasına, okul başarısının insani değerlerin önüne geçmesi gibi.

Olaylar sabahın erken saatlerinde asıl kahramanın evinde başlıyor. Üç öğün hamur işi tüketen anne ve babanın spor yapmak için sabahın erken saatinde kalması ve sağlıklı yaşam düşüncesiyle çılgınlar gibi sebze tüketmeleriyle devam ediyor. Bu duruma katlanamayan anlatıcı soluğu babaannesinin pansiyonunda alıyor. Orada da işler çığırından çıkmış vaziyettedir. Daha fazla para kazanmak için akla gelmeyecek şeyler yapar babaanne. Kasabada bulunan diğer evlerde de durum farksız değil. Çocuğı herkesten daha başarılı olsun diye evini öğretmenlerle dolduran bir teyze, çocukları pis diye küvete yatıran bir yenge, çılgınlar gibi alışveriş yapan komşular, tablet, televizyon ve telefonun başından ayrılmayan arkadaşlar...

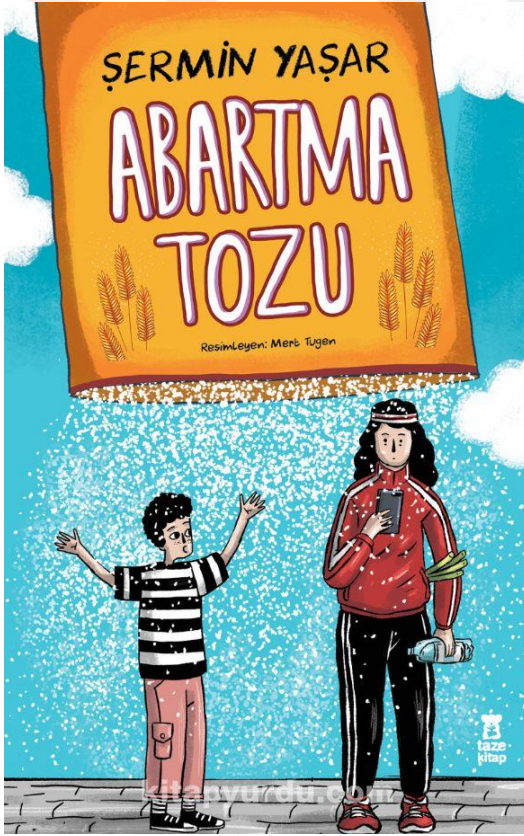
Kasabada normal kalan tek kişi kitabın anlatıcısı konumunda olan on yaşındaki çocuk. Kasabanın bu durumuna daha fazla dayanamayıp olayı Pis İşler Bakanlığı'na

bildirir. Bakanlığın görevlendirdiği müfettişle kahramanımız olayın asıl sebebini öğrenir ve çözüme kavuştururlar. Hamur işlerine katılan kabartma tozu yerine abartma tozunun eklenmesi olayları bu noktaya getiren şeymiş. Kasabadaki abartma tozu fabrikası kapanınca herkes eski haline geri döner. Fakat kasaba eski kasaba değildir artık. Kasabayı Aşağı Buğdaylı diye bir yere taşır ve orada yeni bir hayat kurmaya çalışırlar.

8.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları bakımından İncelenmesi

Kitabın Künyesi: Doğan Egmont yayınevi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş.(2018). Abartma Tozu, İstanbul: Doğan Egmont

Resim8: Abartma Tozu (Resimleyen: Mert Tugen)

Sayfa Sayısı

Kitap toplam 159 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın Boyutu ve Ağırlığı

Kitap 22x14 cm boyutlarındadır. Kitabın sayfalarında saman kâğıt kullanılması hafif bir yapıda olmasını sağlamıştır. Genel olarak çocukların taşıyabileceği ağırlıkta ve boyutlardadır.

Kapak ve Cilt

Kitap Mert Tugen tarafından resmedilmiştir. Kitabın kapağında canlı renklerle resmedilmiş bir kapak resmi bulunuyor. Kitabın kahramanının ve annesinin bulunduğu kapak resminde kahramanla annesinin üstüne kar yağıyor gibi bir görüntü var fakat üst kısmına bakıldığında bir paketten yağan tozlar olduğu anlaşıyor. Bu paketin üstünde yazarın adına ve kitabın ismine yer verilmiştir. Hemen alt kısmında ise resimleyen çizerin adı bulunmaktadır. Kitabın arka kapağında ise kitaptan bir resme ve kitap içeriğinden bazı kesitlere yer verilmiştir. Kitaptan alınan bu kesitler okuyucuda merak duygusu uyandırıyor.

Kitap beş kısım halinde tutkalla birleştirilip kapağa tutturulmuştur. Ciltli bir kitaptır. Ciltli olması dayanıklılığı arttırmış.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitap ağırlıklı olarak Times New Roman yazı stiliyle yazılmıştır. Kitabın standart bir yazı stili bulunmuyor. Yazarın özellikle vurgulamak istediği sözcükler bold karakterler kullanılarak farklı bir puntoyla yazılmıştır. Okuyucunun dikkatini çekebilmesi açısından olumlu bir teknik olarak görülse de kafa karışıklığına sebebiyet vereceği de unutulmamalıdır. Ağırlıklı olarak 14 puntoyla yazılmıştır. Çocukların kolay okuyabileceği bir yazı boyutudur.

Sayfaların zemini sarı saman kâğıdı, yazıları ise siyah renktedir. Zıt renklerin kullanılması okuyucunun gözlerini yorulmasına engel olur. Kitapta bulunan resimler yazılarla üst üste gelmeyecek şekilde belli bir düzen içerisinde verilmiştir.

Yazım ve Noktalama

Kitapta yazım ve noktalama hatalarına rastlanmamaktadır. Ana karakterin yanlış telaffuz ettiği sözcükler olay örgüsünde yer alan bazı ayrıntılar olarak verilmiştir.

Resimler

Kitabın kapak resminde okuyucunun dikkatini çekebilecek renk ve parlaklıkta bir resme yer verilmiştir. Kitabın içinde bulunan resimler ise; siyah beyaz tonlarda karikatüristik bir çizimle resmedilmiştir. Resimler metni tamamlar niteliktedirler.

8.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Kitabın türü öyküdür.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘hayatı dolu dolu yaşamak ve elimizdeki kıymetini bilmek üzerinedir.’dir. Kitap sadece çocuklara değil yetişkinlere de hitap eden bir olay örgüsüyle kurgulanmıştır. Genel bir okuyucu kitlesine hitap ettiği için, özellikle günümüz insanının içinde bulunduğu her şeyi abartma temasına yer yermiştir. Olaya hâkim olan her okuyucunun kolay anlayabileceği bir tema kurgulanmıştır.

Konu

Öykü türünde kaleme alınan kitapta; kabartma tozu yerine yanlışlıkla abartma tozunu hamur işlerinde kullanan Buğdaylı halkının başına gelen olayların trajikomik bir şekilde ele alınması anlatılıyor.

Plan

Tema-konu ilişkisi iyi kurgulanmış bir kitap. Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri belirgin bir şekilde verilmiştir.

Çevre ve Zaman

Olaylar Buğdaylı kasabasında geçmektedir. Kasaba halkının konu alındığı kitapta farklı evlerde yaşanan anormal olaylar konu alınmıştır.

Zaman kavramı için yıllar önce, eskiden gibi ifadelerle yer veriliyor. “*Şimdi Tevfik abiciğim, bizim atalarımız buraya yıllaaaar önce göç etmişler.*” Kesin bir tarihten söz edilmiyor.

Karakterler

Geniş bir karakter kadrosuna yer verilmiştir. Her karakter ele alındığı bölüm içinde değerlendirildiğinden okuyucuda kafa karışıklığına sebep olmamaktadır. Karakterler olaydan önceki ve sonraki halleriyle değerlendirilmiştir. Karakterlerin salgından etkilenmiş hali abartılarak verildiği için okuyucuda bir farkındalık yaratılmak istenmiştir.

Asıl Kahraman(Anlatıcı): On yaşında bir erkek çocuğu. Kitabın anlatıcısı konumunda fakat isminin ne olduğu bilinmiyor. (Kitabın asıl kahramanın ismine yer verilmemesi karakter özelliklerinin eksik yanı olarak görülebilir.) Fiziksel ve karakter özelliklerine pek yer verilmemiş. Kahraman kendini direkt olayın içinde bulduğu için kitabın sonlarına doğru kendini tanıtmaya başlar:

“İşte on sene önce doğdum. Annemle babamın oğlu, babaannemle dedemin torunu, dayımın, teyzemin, yengemin yeğeni, kuzenlerimin kuzeni, arkadaşlarımla arkadaşım. Tipim bu şekil, gördüğün gibi. Sokakta oyun oynamayı, evde sohbet etmeyi, kitap okumayı, bir şeyler yazmayı, hayaller kurmayı severim. Ailem benim için çok önemlidir.” (Yaşar, 2019: 120).

Glütene alerjisi olan anlatıcı, bu sayede olaylardan etkilenmemiş oluyor. Kasabanın birden bire bu şekilde değişmesi ve herkesle bir başına ilgilenmesi onu çok yoruyor.

Anne ve Baba: Karakter özelliklerine pek yer verilmemiştir. Olaylar onların evinde başlıyor. Sabahın erken saatlerinde spor yapacağız diye çocuk odasına dalarlar. Garip hareketler sergilemeye başlamalarıyla anlatıcı onları şu şekilde tanıtır:

“Anne senin en sevdiğin şey mantı! Dün akşam üç tabak mantı yedin de yattın. Biriniz 120 kilosunuz, biriniz 95! Nasıl sağlıklı yaşam? Daha sabahın altısıuuu! Babama bak yaaa... Sen yorulmayayım diye bacak bacak üstüne atmazsın. Ne oldu size?” (Yaşar, 2019: 10).

Babaanne: Adı Günay Günaydın. Anlatıcı Anne ve babasının garip hareketlerinin karşısında soluğu babaannesinin yanında alıyor. Orada da hiç beklemediği bir manzarayla karşılaşılıyor. Abartma salgınından önce babaannesinin nasıl bir insan olduğunu anlatıcı şu şekilde belirtiyor:

“Dünyanın en tatlı insanıdır. Her şeyi bilir ve her şeyi tatlı tatlı anlatır.(...)”

Babaannem, kasabadaki tek pansiyonun işletmecisidir. Burası bir ev gibidir. Misafirlerini çok sever, parası olmayanda para almaz. Gönlü çok geniş biridir.” (Yaşar, 2019: 14). Babaanne nasıl daha fazla para kazanırım düşüncesiyle olmadık şeyler yapar. Pansiyon fiyatını iki katına çıkarması, pansiyonu büyüteceğim diye bahçesinde bulunan ağaçları kesmesi, açık büfe sunacağım diye insanların yiyeceğinden daha fazla şey hazırlaması gibi.

Ahsen (Başar) Teyze: Fiziksel ve karakter özelliklerine yer verilmemiştir. Kızı Birsen’in eğitimiyle ilgilenmek için işten ayrılıyor. Durmadan kızına testler çözdüren, özel dersler aldırın, kurslara gönderen bir anne.

Fikriye (Gıcır) Yenge: Fiziksel ve karakter özelliklerine yer verilmemiştir. Aşırı titiz bir kadın olduğu biliniyor. Eşinin pis olduğunu düşündüğü için onu evden kovuyor. Çocuklarını da daha temiz olsunlar diye küvete yatırıp saatlerce suda bekletiyor. Ardından kurusunlar diye çamaşır askılığına omuzlarından asıyor.

Seval Abla: Anlatıcının komşusudur. Fiziksel ve karakter özelliklerine yer verilmemiştir. Anlatıcı normal davranan biri var mı diye gezinirken Seval Abla ile karşılaşır. Anlatıcıdan kendisine yardım etmesini ister. İhtiyacı olmayan bir sürü şey aldığı için taşımakta zorlanıyor.

Sevgi Çoksever: Anlatıcının annesinin arkadaşı. Fiziksel ve karakter özelliklerine yer verilmemiştir. Eşini ve çocuklarını aynı renk ve modelde kıyafetlerle giydirmiş ve hepsini koltuğa bağlamış. Dışarıda oldukları zaman çok özler diye kimsenin evden çıkmasına izin vermiyor.

Tekno Fehmi: fiziksel ve karakter özelliklerine yer verilmemiştir. Teknoloji bağımlısı olduğu biliniyor. Öyle ki bilgisayarın başından kalkamadığı için hastanelik oluyor ve bir süre hastanede yatmak zorunda kalıyor. Anlatıcı Tekno Fehmi’yi şu şekilde tanıtıyor:

“Fehmi abiyi çok severim. Mahallenin abisidir. Bizimle futbol oynamaya bayılır. Bir şey söylediğimiz zaman ‘Siz gelirken biz dönüyorduk oğlum!’ der.” (Yaşar, 2019: 67).

Tevfik Kılıkırkyarar: Pis İşler Bakanlığı’na bağlı Öküz Altında Buzağı Arama Merkezi’nde görevli. Anlatıcı yardım istemek için Pis İşler Bakanlığı’nı arar. Yardımcı olabilmesi için Tevfik Kılıkırkyarar’ı gönderirler. Tevfik’in 25 farklı şeye alerjisi vardır.

Durmadan hapşırır. Anlatıcı Tefik'i kasabada gezdirirken kendisinin de glütene alerjisi olduğunu söyler.

Kasım Nakitoğlu: Nakitoğlu kabartma tozu fabrikasının sahibi. Fabrikayı babasından devir alınca kendi ambalajını basmak ister. Fakat 'k' harflerini söyleyemediği için kabartma tozu yerine abartma tozu paketleri üretmeye başlarlar. Kasabada salgının çıkmasına bu abartma tozu paketleri sebep olmaktadır. Tefik ve anlatıcı kasabada yaşanan olaylara abartma tozlarının sebep olduğunu söyleyince Kasım fabrikayı kapatıp abartma tozlarının piyasadan tükenmesini sağlar.

İletiler ve Değerler

Karakterler aracılığıyla verilen her olay aslında okuyucuda farkındalık yaratılmak istenen bir iletidir. İletiler herkesin anlayabileceği düzeyde sade ve anlaşılır bir biçimde olay içerisinde okuyucuya sunulmuştur.

Yazar bu iletileri verirken traji-komik bir biçimde anlatmayı uygun bulmuştur. Hatta bu durumu kişilerin isimleriyle ya da soy isimleriyle bağdaştırması olayı daha da eğlenceli bir hale getirmiştir. İletilere kısaca değinip günümüzdeki yansımalarının ne olduğuna gelinirse;

Spör; anlatıcının anne ve babası aracılığı ile verilen bu ileti de; insanların zayıflamak uğruna, sağlıklı besleneceğiz anlayışıyla hayatlarını bile tehlikeye atan yöntemlere başvurmaları, günümüzde de örneklerinin çokça bulunduğu bu durumun farkındalık yaratmak amacıyla verildiği görülmektedir.

Daha çok çalış; anlatıcının teyzesi aracılığı ile verilen bu olayda ise; çocukların aileye, çevreye, topluma yararlı bireyler olmalarından çok, robot gibi her şeye koşulan, sürekli ders çalışması istenilen, başarılı ama mutsuz bireylerin çoğalmasına dem vurulmuştur.

Temizlik hastalığı; bu olayda anlatıcının yengesi aracılığıyla veriliyor; herkesin her şeyin pis olduğunu düşünüp bunu bir hastalık boyutunda yaşamasına, hayatı kendine ve çevresindekilere zindan hale getirmesine değiniliyor.

Aşırı sevgi; bu olayda ise komşularının uyumlu olacağız, bir arada olacağız bu şekilde birbirimizi daha çok seveceğiz düşüncesiyle hareket ettiği bir durumla karşılaşılıyor.

Aile bireylerinin sürekli dip dibe olması birbirlerinin sınırlarını ihlal etmelerini ve bireylerin birbirlerine karşı saygılı olmamalarını vermektedir.

Gereksiz alışveriş; kitapta gereksiz yere alışveriş yapan anne ve kızını veren olay, günümüzün en acı gerçeğini gözler önüne seriyor. İnsanların ihtiyaçlarından fazlasını alması, başkalarına özenmesi, en iyi olma sevdası, toplumun daha da yozlaşmasına, daha da bencil olmasına sebebiyet veriyor.

Teknoloji bağımlılığı; mahallenin abisi aracılığı ile verilen olay, günümüzde genç, yaşlı, çoluk çocuk demeden herkesi eksenine alan kapılınca geri dönüşü olmayan bir hastalık gibi. Bireylerin sosyalleşmesini engellediği bir yana çeşitli hastalıklara sebep olması, aile içinde çeşitli sorunlara yol açması da cabası.

Bunların yanı sıra verilen diğer iletiler de ise; insanların dış görünüşünü beğenmemesi, en ufak bir iç sıkıntısında bile ilaca başvurmaları, daha çok para kazanma hırsı gibi.

Okuyucunun dikkatini çekmek amacıyla olumsuz karakter özelliklerinin verildiği kitapta, değer kavramlarının önemine yer verilmesi ve bunların karakterler aracılığıyla ön plana çıkarması önem arz etmektedir. Dikkat çeken değer kavramlarına bakıldığında; aile ilişkilerinin, doğa sevgisinin, insan ve hayvan sevgisinin, arkadaşlığın ön planda olduğu söylenebilir.

Dil ve Anlatım

Kitabın sade ve anlaşılır bir dili vardır. Yazar günümüzde yapılan dil yanlışlarına farkındalık oluşturmak için bile isteye bazı yazım yanlışlarına yer vermiş ve bunu yaparken de nedenini açıklamıştır. Yabancı sözcük ve tamlamalara çok fazla yer verilmemiştir. Paragraflar kısa okuyucuyu yormayacak uzunluktadır. Cümle yapıları genellikle geniş zaman ve şimdiki zaman unsurlarıyla sağlanmıştır.

Kitabın yalın bir anlatımı vardır. Okuyucuyu içine sürükleyecek, merak uyandıracak, eğlenceli bir anlıma yer vermiştir.

Genel Değerlendirme

Eser çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda değerlendirildiğinde; biçim ve içerik bakımından okuyucunun ilgisini çekebilecek doygunluktadır. İçinde barındırdığı iletiler sayesinde okuyucuda farkındalıklar uyandıran, okuyucuyu düşünmeye sevk eden bir niteliktedir.

9. Babaannem Geri Döndü

Özet

Anne ve babası tarafından yaptığı yaramazlıklar yüzünden sürekli uyarılan, bir an önce büyüye de rahat etsek dedikleri Çınar ve babaannesinin öyküsü. Evde yapacak bir iş bulamadığından çok sıkılıp sıkıntıdan ortalığı dağıtması ve merakı yüzünden de başına türlü işler açan bir Çınar. Annesi ve babası tarafından sürekli babaannesine şikâyet ediliyor. Babaanne (Hasibe) Çınar'ın yaptıklarının normal olduğunu söylese de durum pek değişmiyor. Çınarların yan komşusu olan halası da kızı Beren'i annesine şikâyet etmeye başlayınca Babaanne Hasibe herkese unutulmaz bir ders vermek istiyor ve iki kuşu, iki kedisi, bir köpeği, bir kaplumbağası ve 14 valiziyle birlikte Çınarların evine gidiyor. Kapıyı açtıklarında herkesin gözleri fal taşı gibi açılıyor. Çünkü karşılarında gördükleri pembe saçlı tütülü, ayaklarında patenleri ile duran kadın her zamanki babaanneleri değildir. Eve böyle bir giriş yapan babaanne, kızı Ayşe ile oğlu Yusuf'un çocukken yaptığı yaramazlıkların aynısını yapıp günlerce iki ailenin de sadece onunla ilgilenmesini sağlıyor. Babaannenin yaptıklarına anlam veremeyen çocukları, son çare olarak annelerini psikoloğa götürmeye karar verirler. Ayşe annesini psikolog bir arkadaşına götürür. Babaannenin de tanıdığı bu psikolog oyuna ortak olur ve Ayşe'ye bu durumun kendiliğinden geçmesini beklemelerini söyler.

Babaannenin bu yaramazlıklarına çareyi Çınar bulur ve onu sürekli uyarmak yerine onu oyalayacak bir şeyler bulmalarının daha iyi olacağını söyler. İki aile ve babaanne günlerce oyunlar oynayıp doğa yürüyüşleri yaparak eğlenceli vakitler geçirmeye başlarlar. Bu duruma ayak uyduran babaanne bir sabah eski haline dönüp yaptığının bir oyun olduğunu amacının onlara bir ders vermek olduğunu söyler. Onların

da bir zamanlar çocuk olduklarını unutmamaları gerektiğini ve aynı yaramazlıkları kendilerinin de yaptığı söyler.

Babaanne eve döndükten sonra evcil hayvanlarını torunlarına bırakır. Çınar ve Beren ile daha fazla ilgilenmeye başlayan aileleri çok keyifli vakitler geçirmeye başlalar.

9.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitabın Künyesi: Taze Kitap tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş.(2021). Babaannem Geri Döndü, İstanbul: Taze Kitap

Resim 9: Babaannem Geri Döndü (Resimleyen: Ezgi Keleş)

Sayfa Sayısı

Kitap toplam 160 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın Ağırlığı ve Boyutları

Kitap 22x14 cm boyutlarındadır. Kitap her yaş grubunda bulunan çocukların kolaylıkla taşıyabileceği ağırlıkta ve boyutlardadır.

Kapak ve Cilt

Kitabın ön kapağında asıl kahramanın yani babaanne (Hasibe)nin ve anlatıcı konumunda bulunan kahraman (Çınar)ın resmi bulunuyor. Kapak resmi çok canlı renklerle resmedilmiştir. Ön kapağın en üst kısmında kabartılı bir şekilde kitabın adına yer verilmiştir. Okuyucunun görsel duyularına hitap edebilmesi açısından güzel bir ayrıntıdır. Kitap isminin hemen altında ise yine kabartılı harflerle yazılmış yazarın ismi ve bir altında da resimleyen çizerin ismi bulunmaktadır. Sağ alt köşede ise yayın evinin ismine yer verilmiştir. Kitabın arka kapağında ise; kitap içeriğinden bir kesite ve ön kapakta bulunan resmin devamı niteliğinde olan valizlerin bulunduğu bir resme yer verilmiştir.

Kitap kalın karton kapakla ciltlenmiştir. Çoklu okumalardan etkilenmeyecek dayanıklılıktadır. Sayfalar beş bölüm halinde tutkalla birleştirildikten sonra kapağa tutturulmuştur.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitap ağırlıklı olarak Times New Roman yazı stiliyle yazılmıştır. Kitabın standart bir yazı stili bulunmuyor. Yazarın özellikle vurgulamak istediği sözcükler bold karakterler kullanılarak farklı bir puntıyla yazılmıştır. Okuyucunun dikkatini çekebilmesi açısından olumlu bir teknik olarak görülebilir. Kitap ağırlıklı olarak 12 puntıyla yazılmıştır. Çocukların kolay okuyabileceği bir yazı boyutudur.

Sayfaların zemini sarı saman kâğıdı, yazıları ise siyah renktedir. Zıt renklerin kullanılması okuyucunun gözlerini yorulmasına engel olur. Kitapta bulunan resimler yazılarla üst üste gelmeyecek şekilde belli bir düzen içerisinde verilmiştir.

Yazım ve Noktalama

Kitapta belli bir yazım hatasına rastlanmamaktadır. Noktalama işaretlerine uyulmuştur. Yazarın özellikle üzerinde durduğu ve okuyucunun dikkatini çekmek

istediği yerler yazım hatası olarak alınmadı. Nidalara sıkça yer verilmiştir. Ünlem işaretleri ve uzatmalar kitap içerisinde bolca yer edinmektedir.

Resimler

Resimli bir kitaptır. Kitapta bulunan resimler Ezgi Keleş tarafından resmedilmiştir. Kitap içerisinde içerikle alakalı bolca resme yer verilmiştir. Okuyucu resimler aracılığıyla da olayın akışını anlamlandırabilir. Resimler siyah beyaz renklerde karikatüristik özelliktedir.

Kitapta bulunan resimlerin çok olması, okuyucunun hayal dünyasına katkılarda bulunması açısından olumlu görülse de, resimlerin boyutunu sayfa içerisinde çok yer kaplaması, öyle ki yazılara yeterince yer verilmemesi olumsuz bir özellik olarak görülebilir.

9.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Kitabın türü öyküdür.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Bir zamanlar hepimiz çocuktuk.’ Yetişkinler ve çocuklar arasında bulunan iletişim problemlerinin, karşılıklı anlayış ve ilgiyle giderilebileceğine. Çocukları anlamaya ve onlara zaman ayırmanın önemi üzerinde durulmuştur. Tema kitabın sonlarına doğru belirginleşmeye başlıyor. Olaylar tüm belirsizliğini koruyup kitabın sonlarına doğru bir sonuca bağlanmaya başlıyor.

Konu

Leyla ve Yusuf karakterlerinin sürekli çocukları Çınar’ın yaramazlıklarından şikâyetçi olmaları üzerine Babaanne Hasibe’nin kendilerine unutamayacakları bir ders vermesi. Böylece aile ilişkilerinin düzelmesi ve kimsenin kimseden şikâyetçi olmaması konu alınmıştır.

Plan

Kitabın planı iyi kurgulanmıştır. Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri olay akışı içinde belli bir düzen dâhilinde verilmiştir.

Çevre ve Zaman

Olaylar genel olarak Çınarların evinde geçiyor. Babaannenin neler yapabileceğini bilemediklerinden evden çıkmayı da göze alamıyorlar. Çınar'ın ortaya attığı fikirden sonra babaanneyi oyalamak için evlerinin yakınında gittikleri bir koru da bulunuyor.

Olayların geçtiği zaman dilimi hakkında bilgi verilmemiştir.

Karakterler

Kitap sınırlı bir karakter kadrosuna sahiptir. Okuyucuda kafa karışıklığına sebebiyet verecek bir karakter kadrosu bulunmamaktadır. Karakterlerin çoğu günlük hayatta karşılaşılabilen karakterlerden oluşmaktadır.

Çınar: Kitabın anlatıcısı, tahminen 8-9 yaşlarında bir erkek çocuk. Fiziksel özelliklerine tam olarak değinilmiyor. Babaannesinin kendine birkaç kez dombili demesi üzerine kilolu bir çocuk olduğu anlaşıyor. Karakter özelliklerine değinilirse; kitabın başında da sürekli sıkıldığından, anne ve babasının çok yoğun olmasından kaynaklı çok ilgi görmediğinden ve bunların sonucu olarak da yaramazlıklar yaptığı biliniyor. Anne ve babasının Çınar'ın çok yaramaz olduğunu sık sık dile getiriyorlar. Çınar'ın bu hallerini babaannesine şikâyet etmeleriyle de olaylar başlıyor.

Babaanne (Hasibe): Çınar'ın babaannesesi. Fiziksel özelliklerine yer verilmemiştir. Karakter özellikleri ise Çınar tarafından şu şekilde anlatılmıştır:

“Benim güzel babaannem... Bembeyaz saçları, bembeyaz teni, boncuk gözleriyle daha bakar bakmaz insana huzur veren, o tatlı babaannem...” (Yaşar, 2021: 48).

Sürekli çocuklarından şikâyetçi olan kızı Ayşe ile oğlu Yusuf'a bir ders vermek için küçük bir çocuk kılığına girip oğlunun evine gelir. Bir süre küçük bir çocuk gibi davranıp herkesin onunla ilgilenmesini sağlar.

Baba (Yusuf): Fiziksel ve karakter özelliklerine yer verilmemiştir. Oğlunun çok yaramaz olduğundan şikâyetçidir. Çocukken aynı yaramazlıkları kendisinin de yaptığını annesinin oyunundan sonra fark eder.

Anna (Leyla): Fiziksel ve karakter özelliklerine yer verilmemiştir. Dekoratif konumdaki karakterlerden biridir.

Hala (Ayşe): Fiziksel ve karakter özelliklerine değinilmemiştir. Ağabeyi Yusuf ile komşu. Beren adında bir kız çocuğu var. Annesinin oyunundan sonra kızına haksızlık ettiğini düşünüp, kızıyla daha fazla ilgilenmeye başlar.

Beren: Ayşe'nin kızıdır. Çınarla aynı yaşlarda olduğu biliniyor. Çınar Beren'i şu şekilde tanıtıyor:

“Beren benim kuzenim. Halamın kızı. Bizim hemen yanımızdaki evde yaşıyorlar ve çoğu zaman günü birlikte geçiriyoruz. Ama açıkçası çok da iyi anlaşıyoruz. Beren aşırı çalışkan ve düzenli ve kibar ve uslu ve gıcık ve ispiyoncu ve hemen her şeyi anneme yetiştiren ve ben bizimkilerden azar işitirken kıs kıs gülen ve biraz sinsî ve bazen yalan söyleyen bir kız.” (Yaşar, 2021: 15).

İletiler ve Değerler

Kitapta verilen başat ileti; çocukların çocukluklarını yaşaması üzerine. Anne ve babaların çocukların yaptığı her davranışı yaramazlık olarak algılamaları, onları anlamak yerine, onlarla iletişim kurup zaman geçirmek yerine yaptıkları her davranışın yaramazlık olarak algılanmasına değinilmiştir.

Kitapta verilen bu ileti; kitabın asıl kahramanlarından olan Babaanne Hasibe Hesapoğlu'nun bir farkındalık yaratmak amacıyla çocuk kılığına girip, oğlu Yusuf'un evine yerleştikten sonra çocukken çocukları Ayşe ve Yusuf'un yaptığı yaramazlıkların aynısı yapıp dikkatlerini çekmeye çalışmak ister. Çünkü çocukları kendi çocuklarının yaptığı en ufak bir problemi büyütüp “Bizde çocuk olduk ama böyle şeyler yapmazdık.” düşüncesiyle savunurlar.

Babaannenin planı işe yarar. Sırf Babaanne Hasibe'yi oyalamak için bile olsa tüm aile birlikte zaman geçirmeye başlar. Babaanne evi döndükten sonra da aynı şekilde birlikte zaman geçiren, eğlenen, aileler olurlar.

Kitapta iletilerin yanı sıra verilmek istenen değer kavramları ise iyi aile ilişkileri, sevgi ve saygı gibi kavramlardır.

Dil ve Anlatım

Kitapta anlatıcı birinci tekil kişi (kahraman bakış açısı)dir. Kitabın sade ve anlaşılır bir dili bulunmaktadır. Konuşma dilinin hâkim olduğu kitapta her yaş grubundaki çocuğun anlayabileceği bir anlatıma sahiptir. Kitapta halk bilimi unsurlarından yararlanıp tekerlemelerin, atasözlerinin ve farklı edebi türlerinin (röportaj) de yer aldığı görülür.

Yabancı sözcük ve tamlamalara çok yer verilmemiş, aksine Türkçe'nin düzgün kullanılmasına dair gerekli uyarılarda bulunulmuştur. Çevre tasvirlerine yer verilmiştir. Paragraflar çok uzun olmamakla beraber okuyucunun kolaylıkla anlayabileceği sadeliktir.

Genel Değerlendirme

Çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda değerlendirildiğinde; biçim ve içerik özellikleri bakımından yediden yetmişe herkesin keyifle okuyabileceği bir kitaptır. Kitabın konusu oluşturan; çocukları anlama, güçlü iletişim kurup, hayata onların bakış açısıyla da bakabilmenin amaç edinmesi okuyucuda farkındalık yaratacak ayrıntılardır.

10. Çok Hayal Kuran Çocuk

Özet

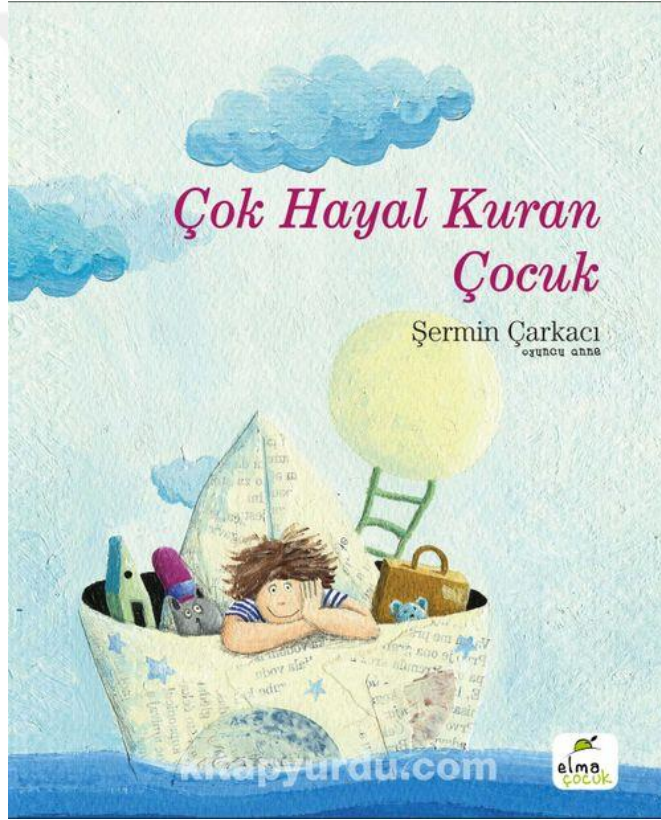
Çok hayal kuran çocukların rüyasına giren bir hayal perisi varmış. O gecenin talihlisi Çok Hayal Kuran Çocukmuş. Hayal perisi Çok Hayal Kuran Çocuğun düşlerini gerçekleştirmek için gece çocuğun yatağını bulutların üzerine çıkarmış ve çocuğun hayallerini gerçekleştirmek için maceralara atılması böylece başlamış olur. Çocuk gözlerini açtığında tam karşısından bir uçağın geçtiğini görmüş. Çocuk uçağın içinde olduğunu ve kutuplara gittiğini hayal etti. Göçmen kuşlarla birlikte yolculuk yaptığını, kâğıttan bir gemide okyanusları aştığını hayal etti. Güneşi görünce aklındaki soruları sormayı da ihmal etmedi. Kendini Mısır'da piramitlerde hayal etti ve gözüne bir kum

tanesi kaçınca gözlerini kapadı. Gözlerini tekrar açtığına ise yağmur bulutlarının üzerindeydi, gece olduğunda ise ay ve yıldızlarla sohbet etti. Gecenin sonunda ise bir kuyruklu yıldızın kuyruğuna tutunup tekrar yatağına dönmüş.

10.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitabın Künyesi: Elma Yayınevi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş. (2015). Çok Hayal Kuran Çocuk, Ankara: Elma Yayınevi

Resim 10: Çok Hayal Kuran Çocuk (Resimleyen: Andere Andrea Petrlik)

Sayfa Sayısı

Kitabın sayfaları numaralandırılmamıştır. Kitap yaklaşık 32 sayfa civarındadır.

Kitabın Ağırlığı ve Boyutları

Kitap 28x23 cm boyutlarındadır. Kitap çocukların taşıyabileceği ağırlıkta ve boyutlardadır.

Kapak ve Cilt

Okul öncesi grubunda bulunan çocuklara hitaben yazıldığı için, çocukların dikkatini çekebilecek renk ve parlaklıkta bir kapak tasarlanmıştır. Yazarın diğer kısa öykü kitaplarına kıyasla kalın karton kapakla ciltlenmesi, sayfalarının kuşe kâğıttan olması, standartlara uygun yapıda olduğunu göstermektedir. Ana kahramanın hayalinde canlandığı bir anı kitabın ön kapağında da bulunmaktadır. Kapağın en üst kısmında eserin adı ve hemen altında yazarın adına yer verilmiştir. Sağ alt köşede ise yayınevinin ismi yer almaktadır. Kitabın arka kapağında ise; yazarın kitaptan yaptığı bir alıntıyla birlikte yazarın yorumuna yer verilmiştir.

Kitap kalın karton kapakla ciltlenmiş oldukça sağlam bir yapıdadır. Aynı şekilde kalın sayfalarda oluşan kitap tutkalla birleştirilip kapağa yapıştırılmıştır.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Times New Roman yazı stili ile yazılan kitap 16 punto ile yazılmıştır. Kullanılan yazı stil ve punto okul öncesi grubunda bulunan çocukların kolay okuyabileceği kriterlerdedir. Kitabın tamamında aynı yazı stili kullanılmıştır.

Kitabın tamamı resimlerden oluştuğu için, yazılar resimleri kapatmayacak şekilde sayfa içerisinde konumlandırılmıştır. Sayfalar numaralandırılmamıştır. Her türlü ayrıntıyı soran çocukların dikkatinden kaçmayacak bir ayrıntıdır.

Yazım ve Noktalama

Herhangi bir yazım ve noktalama yanlışına rastlanmamaktadır.

Resimler

Kapağında bulunan resimle okuyucu kitlesinde bir albeni uyandıracak renklilikte bir resim tasarlanmıştır. Hedef kitlenin okul öncesi olduğu göz önünde bulundurularak bol bol resimlere yer verilmiştir. Resimler sayfanın tamamını kaplayacak büyüklüktedir.

Resimlerin canlı renklerle resmedilmiş olması, olayın akışına uygun resimlerin sayfa içerisinde konumlandırılması, okuyucunun resimlere bakarak da masalı tamamlamalarını sağlar. Resimlerin çocukların hayal dünyalarına önemli katkılarda bulunacak, resim yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olacak niteliktedir.

10.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Elma Yayınevi tarafından çıkarılan kitabın türü masaldır.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Hayal etmekten vazgeçmemek.’. Kitapta birçok temaya birden yer verilmiştir. Temalar olayın akışına uygun olarak verildikleri için okuyucuda kafa karışıklığı yaratmamaktadır.

Masalda işlenen temalara sırasıyla değinilirse; hayal gücüne, iletişime, yaratıcı olmaya ve keşfetmeye dayalı temalar görülebilir. Temalar açık ve anlaşılır bir şekilde verilmiştir.

Konu

Her insanın hayal ettiğine fakat hayal perisinin sadece en çok hayal kuranların hayallerini gerçekleştireceğine, işte bu yüzden hayal kurmaktan vazgeçmemeye özen göstermeleri gerektiği konu edinilmiştir.

Plan

Her yaş grubunda bulunan çocukların kolay anlayabileceği bir plana yer verilmiştir. Tema ve konu ile uyumlu olan plan; giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine uygun bir şekilde kurgulanmıştır.

Çevre ve Zaman

Olay çeşitli çevrelerde kurgulanmıştır. Çok Hayal Kuran Çocuğun gece yatağına uzanıp uyumasıyla başlayan macera, gökyüzünde bir uçakla karşılaşması, kutuplara yolculuk yapması, göçmen kuşlarla göç etmesi, güneşin yanına gitmesi, Mısır ülkesini

görmesi, okyanuslarda dolaşması, ayı ve yıldızları görmesi masalda bahsi geçen çevrelerdir.

Belirli bir zaman kavramından bahsedilmemiştir. Herhangi bir gece kavramından söz edilmektedir.

Karakterler

Kitapta sınırlı bir karakter kadrosu bulunmaktadır. Kitabın asıl kahramanı olan Çok Hayal Kuran Çocuk ve hayal perisinden söz edilmektedir. Güneş, ay, yıldızlar ve bulutlar yardımcı karakterler olarak verilmiştir.

Çok Hayal Kuran Çocuk: Fiziksel özelliklerine yer verilmemiştir. En belirgin karakter özellikleri ise; hayal kurmayı seven bir karakter olmasıdır. Hayal perisinin hayallerini gerçeğe dönüştüreceğine inanır.

Hayal Perisi: Çok hayal kuran çocukların hayallerini gerçeğe dönüştüren bir peridir. Hakkında bilinenler sınırlıdır.

İletiler ve Değerler

Kitapta birçok ileti ve değer kavramına yer verilmiştir. En dikkat çekici olanlarına bakıldığında; hayal kurmanın insanları farklı maceralara sürükleyeceğine, insan dışındaki varlıklarla konuşabilmeyi, onlarla iletişim kurup dostluklar kurulacağına değinilmiştir.

Dil ve Anlatım

Kitabın sade ve anlaşılır bir dili vardır. Her yaş grubunda bulunan okuyucunun kolaylık anlayabileceği bir anlatıma sahiptir. Ağırlıklı olarak somut kavramların kullanıldığı bir dil hâkim. Fakat periler gibi soyut kavramlara da yer verilmiştir. Nidaların, ünlemlerin yer aldığı anlatımlara sıkça yer verilmiştir.

İnsan dışındaki varlıkların konuşturulduğu intak sanatına yer verilmiştir. Çok Hayal Kuran Çocuk ile bulutlar arasında şöyle bir konuşma geçmektedir:

“ ‘Heeey’ diye seslendi Çok Hayal Kuran Çocuk, ‘Durun, kavga etmeyin.’ Bulut ona ‘Biz kavga etmiyoruz ki, yağmur yağıdırıyoruz. Biz olmazsak yeryüzüne yağmur yağmaz’ dedi. “ (Yaşar, 2019).

Genel Değerlendirme

Çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda değerlendirildiğinde; biçim ve içerik özellikleri bakımından her yaş grubuna hitap eden eğlenceli ve aynı zamanda öğretici bir kitap. İçinde barındırdığı iletilerle daha da zenginleşmiş, okunurluğunu daha da arttırmıştır. Tamamen resimli bir kitap olması da ayrıca ilgi çekicidir.

Kitabın tek olumsuz yanı ise; sayfalarının numaralandırılmamış olmasıdır. Okumaya yazmaya adım atacak okul öncesi çocuklar için göz ardı edilmeyecek bir ayrıntıdır. Yazarın diğer masal kitaplarının da numaralandırılmamış olması, bu konuda hassas davranması gerekmektedir.

11. Cesaret Sandığı

Özet

Koca bir dağın eteğinde gizlenmiş küçük bir mağarada yaşayan bir tilki ailesi varmış. Bu mağarada yaşayan üç tilki kardeş her gün mağaradan dışarı çıkar dağın en tepesine bakmaya çalışırlarmış. Dağ o kadar yüksekmiş ki tepesini göremezlermiş.

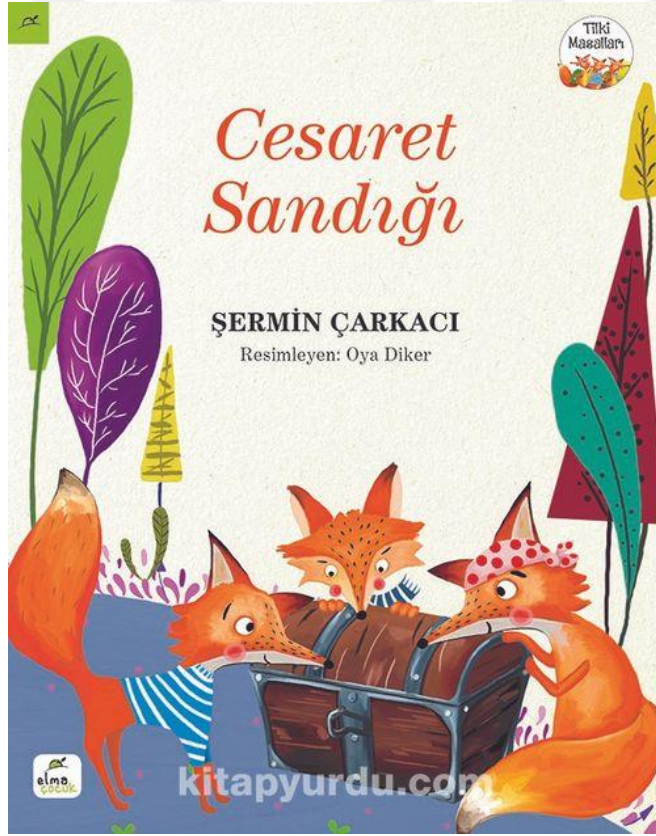
Üç tilkinin çok farklı huyları varmış. Biri çok utangaç, biri korkak, biri de çabuk pes edermiş. Tilkiler annelerine dağın tepesinde ne olduğunu, orayı görmek istediklerini söylemişler, anneleri dağın zirvesinde bilge bir kurdun yaşadığını ve o kurdun bir cesaret sandığına sahip olduğunu söylemiş. Sandığı görenlerin çok cesur olduklarını söylemiş. Üç küçük tilki günler sonra cesaret sandığını bulmak için yola koyulmuşlar. Saatlerce yürüdüler, karlar yağdı yorulup bir mağaraya sığındılar, mağaranın içi yarasalarla doluydu tilkilerden biri korkup çığlık attı, gözlerini kapatıp yarasaların saldırmasını bekledi ama yarasalar öylece duruyordu, korkacak bir şey olmadığını görüp o geceyi mağarada geçirdiler. Mağaradan çıktıklarında bir yılanla karşılaştılar, tilkilerden biri ürkek bir şekilde yılanla konuştu ve yılan yanlış yönden geldiklerini onları bilge kurdun yanına kadar götürebileceğini söyledi. Onca yolu boşuna geldiklerini düşünen üçüncü tilki dönmek istedi fakat bu fıkirden de vazgeçtiler ve

sonunda bilge kurdu buldular. Bilge kurt tilkilere çok nazik davrandı onlara sıcak çorbasından ikram edip bunca yolu neden geldiklerini sordu. Küçük tilkiler cesaret sandığını sordular. Bilge kurt tek sandığın üzerinde oturmak için kullandığı boş sandığı olduğunu söyleyip küçük tilkilere gösterdi. Ve onların buraya kadar gelebilecek cesareti gösteren çok cesur tilkiler olduğunu söyledi. Küçük tilkiler yeni maceralara koyulmak için bilge kurdun yanından ayrılıp yollarına devam ettiler.

11.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitap Künyesi: Elam Yayınevi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş. (2020). Cesaret Sandığı, Ankara: Elma Yayınevi

Resim 11: Cesaret Sandığı (Resimleyen: Oya Diker)

Sayfa Sayısı

Kitabın sayfaları numaralandırılmamıştır. Kitap yaklaşık olarak 27 sayfa civarındadır.

Kitabın Ağırlığı ve Boyutları

Kitap 24x19 cm boyutlarındadır. Kitap kısa bir masaldan oluştuğu için hafif bir yapıdadır. Genel olarak kitap çocukların taşıyabileceği ağırlıkta ve boyutlardadır.

Kapak ve Cilt

Kitabın ön kapağında öyküye ismini veren üç küçük tilkiye ve bir sandığın bulunduğu resme yer verilmiştir. Kapağın en üst kısmından kitabın adı hemen altında yazarın ve resimleyen çizerin adı bulunmaktadır. Kitabın sağ üst köşesinde daire içinde “Tilki Masalları” amblemi bulunuyor.

Kitap karton kapakla ciltlenmiştir. 1. hamur kâğıttan sayfalar tutkalla birleştirilip karton kapağa tutturulmuştur. Çoklu okumalara olanak sağlayacak dayanıklılıktadır fakat genel olarak sağlam bir yapıda olduğu ve standartları karşıladığı söylenemez.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitapta kullanılan yazı stili Times New Romandır. Kitabın tamamında aynı yazı stili kullanılmıştır. Yazı boyutu ise 16 puntodur. Her yaş grubunun kolay okuyabileceği bir yazı boyutuna sahiptir. Sayfa zemininin beyaz, yazı renginin de siyah olmasından doğan zıtlık kolay okuma sağlamıştır.

Kitabın tamamı resimlerden oluştuğu için sayfa düzeni resimler göz önünde bulundurularak planlanmıştır. Sayfaların üst kısmında yazılara, alt kısmında da resimlere yer verilmiştir.

Yazım ve Noktalama

Herhangi bir yazım ve noktalama hatasına rastlanmamıştır.

Resimler

Kitap Oya Diker tarafından resmedilmiştir. Kitabın ön kapağında kitap içeriğiyle uyumlu bir resme yer verilmiştir. Kitabın tamamında canlı renklerle resmedilmiş resimlere yer verilmiştir. Öyle ki okuyucunun resimlerden hareketle masalı tamamlaması mümkündür.

Resimler çocukların hayal dünyalarını geliştirecek, resim yeteneklerine önemli katkılar sağlayacak niteliktedirler.

11.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Masal türünde yazılmış bir kitaptır.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Aradığın cesaret içinde saklı.’ Birçok temanın bulunduğu bir masal kitabıdır. Her temanın üzerinde ayrıca durulmuştur. Farklı duyguların aynı anda verildiği, endişe ve korkularımızın üstesinden nasıl gelebileceğimizin yolları verilmiştir.

Farklılıklarımızla, duygularımızla özel olduğumuzu, farklılıklarımızı bilip bu doğrultuda hareket edebileceğimizi, rahatsız olabileceğimiz şeylerin üstesinden gelebilmek için gerekli cesaretin bizde zaten var olduğu okuyucuya verilmek istenen temaların başında gelmektedir.

Konu

Korkularıyla, endişeleriyle baş edebilecek cesareti gösteremeyen üç küçük tilkinin başından geçen olaylar anlatılıyor. İçlerindeki merak duygusu onları yeni maceralar yaşamaya sevk ediyor. Baş edemedikleri duygularıyla yüzleşebilmek için çıktıkları bu macerada farkında olmadan cesurca davranışlar gösterip aradıkları şeyin zaten kendilerinde olduğu fark edince yeni maceralara da yelken açmak için yola koyuluyorlar.

Plan

Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin belirgin bir şekilde verildiği bir öykü kitabıdır. Plan, tema ve konuyla uyumlu olup okuyucunun kolayca bir sonuca varmasını sağlamaktadır.

Çevre ve Zaman

Kitapta bahsi geçen mekân bir dağın yamacında bulunan tilkilerin yaşadığı mağaradır.

“Ulu, kocaman, koskocaman dağın eteğine gizlenmiş derin bir mağarada bir tilki ailesi yaşırdı.” (Yaşar, 2020).

Bu mağaranın nerede ve nasıl olduğuna dair bilgiler bulunmuyor. Küçük tilkilerin dağın zirvesini merak etmesiyle başlayan yolculukları, dağda çeşitli yerlerde konaklamalarıyla birlikte verilmektedir.

Zaman kavramı belirsizdir. Olay içerisinde zamanı belirtmek için gün ve vakitlere değinilmiştir. Üç küçük tilkinin dağın zirvesine çıkmadan önceki zamanları şu şekilde belirtilmiştir:

“Üç gün üç gece bunun hayalini kurdular. Dördüncü günün sabahı erkenden kalkıp yola çıktılar.” (Yaşar, 2020).

Karakterler

Klasik öykülere kıyasla farklı karakterlerin iyi özellikleri ile birlikte verildiği bir öykü kitabıdır. Küçük tilkileri sevimli, Bilge kurdu sıcakkanlı ve yılanı yardımsever gösteren bu kitap, okuyucu da ön yargıları kırmayı amaç edinmektedir.

Birinci Tilki: Anne, baba ve iki kardeşiyle birlikte dağın yamacındaki mağarada yaşıyor. Fiziksel özellikleri verilmemiştir fakat en belirgin karakter özelliği çok utangaç olmasıdır.

“Bu tilki kardeşlerden biri çok utangaçtı. Başkalarıyla konuşurken çekinir, biri bir şey sorduğunda yanıtlamaya cesaret edemezdi.” (Yaşar, 2020).

Dağa tırmanırken yılanla karşılaşırlar. Birinci tilkinin onunla yaptığı konuşma cesaretini toplamasını sağlar.

İkinci Tilki: İkinci tilkinin de fiziksel özelliklerine değinilmemiştir. Karakter özellikleri ise şu şekilde ifade edilmiştir:

“İkinci tilki biraz korkaktı. En ufak bir sestten, gürültüden, karartıdan korkar, yalnız kalmayı asla istemezdi.” (Yaşar, 2020).

Dağın zirvesine tırmanırken geceyi geçirmek için girdikleri mağarada yarasalardan korkmayıp cesaretini toplamayı başarır.

Üçüncü Tilki: Üçüncü tilkinin de fiziksel özellikleri verilmemiştir. En belirgin karakter özelliği ise şu şekilde verilmiştir:

“Üçüncü tilki çok çabuk pes eder, tekrar denemekten kaçınırdı.” (Yaşar, 2020).

Dağın zirvesine tırmanırken çok zorluklarla karşılaşır. Yanlış bir yoldan gittikleri için üçüncü tilki pes eder ve evine dönmek ister fakat o da bu düşüncesinden vazgeçip kardeşleriyle birlikte zirveyi tırmanmayı başarır.

Anne Tilki: Fiziksel ve karakter özellikleri verilmiyor. Çocuklarını biraz cesaretlendirmek için onlara bilge kurttan bahsediyor.

Bilge Kurt: hakkında bilinenler sınırlıdır. Fakat kitapta resmedildiği çizimlerine bakıldığında; renkli çorapları ve gözlükleri il sevimli bir karakter yaratılmaya çalışılmış. Küçük tilkileri sıcak karşılaması ve onlara çorbasından ikram edip nasihatlerde bulunması olumlu karakter özellikleri olarak verilebilir.

İletiler ve Değerler

Kitapta birçok iletiye ve değere aynı anda yer verilmiştir. Verilmek istenen iletiler kahramanların kişisel özellikleriyle birleştirildiği için okuyucunun kolay anlayabileceği ve kendinden pay çıkarmasını sağlayacağı niteliktedir.

Korkularımızla yüzleşmeyi, kendimizi rahat bir şekilde ifade edebilmeyi ve hedeflediğimiz yoldan ayrılmamamız gerektiği gibi iletiler ilk göze çarpanlar. Denemekten vazgeçmemeyi, ön yargılı olmamayı, önümüze çıkan engellerin bizi yolumuzdan alı koymaması gerektiği ise verilen diğer iletiler arasında gösterilebilir.

Dil ve Anlatım

Okul öncesi grubunun hedeflendiği kitapta her kesimin kolay anlayabileceği sade ve anlaşılır bir dile yer verilmiştir. Üçüncü kişi ağızından anlatılan masalda hâkim bakış

açısının olduğu bir anlatım bulunmaktadır. Kahramanların hayvan olduğu kitapta intak ve kişileştirme sanatlarına yer verilmiştir. Devrik cümlelerin sık kullanıldığı kitapta, geniş zamanın kullanıldığı cümlelere yer verilmiştir.

Genel Değerlendirme

Çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda değerlendirildiğinde; biçim ve içerik özellikleri bakımından kriterlere uygun olup, okul öncesi grubunun rahatlıkla okuyabileceği bir kitaptır. Kitap içinde barındırdığı iletilerle okuyucuya katkılar sağlayabilecek niteliktedir. Genelde kötü karakterler olarak verilen tilki, kurt ve yılanın sevimli, dost canlısı birer karakter olarak verilmesi de ayrıca olumlu özelliklerindendir. Kitabın sayfalarının numaralandırılmamış olması olumsuz bir durum olarak görülebilir.

12. Uyuyor Musun?

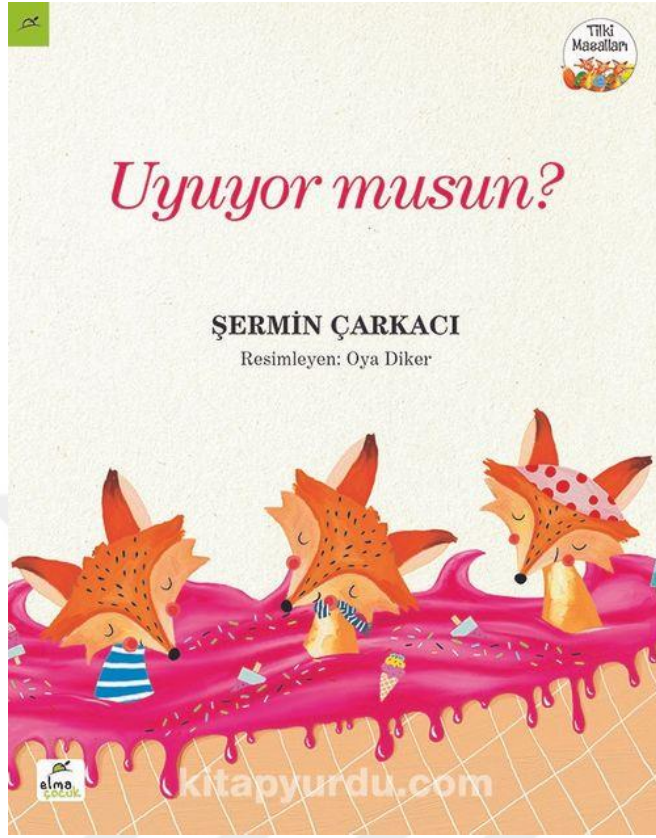
Özet

Üç küçük tilki anne ve babalarını gözleri kapalı görünce uyuduklarını düşünürler. Fakat işin aslı öyle değildir. Ellerinin ve ayaklarının hareket ettiğini görünce uyumadıklarını anlarlar. Birinci tilki anne ve babasına gözlerini kapatıp ne yaptıklarını sorar, anneleri hayal kurduklarını söyler. Anne, baba ve üç küçük tilki hava kararmaya başlayınca dışarı çıkarlar. Tilkiler annelerinin isteği üzerine sırt üstü yatıp yıldızlara bakmaya başlarlar. Yıldızlara bakınca onlardan çeşitli şekiller üretmeye başlarlar. Tam o sırada bir yıldız kayar ve anneleri: “ dilek dileyebilirsiniz belki de dileğiniz gerçek olur.” der. Birinci tilki; çok uzak ülkelere gidip yeni arkadaşlar edinmeyi, ikinci tilki; yağmur ormanlarına gitmeyi, üçüncü tilki; dünyanın bütün dondurmalarının onun olmasını diler. Tilkiler hayal kurmayı eğlenceli hale getirip, gün içerisinde hayal kurmaya zaman ayırıp olmasını istedikleri şeyleri düşlemeye başlarlar. Hayal kurmak onlar için çok eğlenceli bir uğraş olur.

12.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitap Künyesi: Elma Yayınevi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş. (2019). Uyuyor Musun?, Ankara: Elma Yayınevi

Resim 12: Uyuyor Musun? (Resimleyen: Oya Diker)

Sayfa Sayısı

Kitabın sayfaları numaralandırılmamıştır. Yaklaşık 18 sayfa civarındadır.

Kitabın Ağırlığı ve Boyutları

Kitap 24x19 cm boyutlarındadır. Kısa bir masal kitabı olduğu için hafif bir yapıdadır. Genel olarak kolay taşınabilecek ağırlıkta ve boyutlardadır.

Kapak ve Cilt

Kitabın ön kapağında öyküye ismini veren üç küçük tilkinin dondurmaların içinde bulunduğu bir resme yer verilmiştir. Kapağın en üst kısmından kitabın adı hemen altında yazarın ve resimleyen çizerin adı bulunmaktadır. Kitabın sağ üst köşesinde daire içinde “Tilki Masalları” amblemi bulunuyor.

Kitap karton kapakla ciltlenmiştir. 1. hamur kâğıttan sayfalar tutkalla birleştirilip karton kapağa tutturulmuştur. Çoklu okumalara olanak sağlayacak dayanıklılıkta bir kitaptır fakat çok sağlam bir ciltle kaplandığı söylenemez.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitapta kullanılan yazı stili Times New Romandır. Kitabın tamamında aynı yazı stili kullanılmıştır. Yazı boyutu ise 16 puntodur. Her yaş grubunun kolay okuyabileceği bir yazı boyutuna sahiptir. Sayfa zemininin açık renklerde, yazı renginin de siyah olmasından doğan zıtlık kolay okuma sağlamıştır.

Kitabın tamamı resimlerden oluştuğu için sayfa düzeni resimler göz önünde bulundurularak planlanmıştır. Sayfaların üst kısmında yazılara, alt kısmında da resimlere yer verilmiştir.

Yazım ve Noktalama

Herhangi bir yazım ve noktalama hatasına rastlanmamıştır.

Resimler

Kitap Oya Diker tarafından resmedilmiştir. Kitabın ön kapağında kitap içeriğiyle uyumlu bir resme yer verilmiştir. Kitabın tamamında canlı renklerle resmedilmiş resimlere yer verilmiştir. Öyle ki okuyucunun resimlerden hareketle masalı tamamlaması mümkündür.

Resimler çocukların hayal dünyalarını geliştirecek, resim yeteneklerine önemli katkılar sağlayacak niteliktedirler. Kitapta üç küçük tilkinin hayallerinin resmedildiği kısımlar okuyucuyu olayın içinde yaşatacak şekilde canlı renklerle çizilmiştir.

12.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Kitabın türü masaldır.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Hayal kurmaktan vazgeçmemek üzerine.’ Hayal kurmak, dilek dilemek üzerine kurgulanmış temalara yer verilen bir masal kitabıdır. Tema açık ve anlaşılırdır. Okuyucunun kolay anlayabileceği bir şekilde belirtilmiştir.

Konu

Anne tilki ile baba tilkinin çocuklarına hayal kurmanın yollarını öğrettiği, onlara farklı dünyaların kapılarını açtığı, hayal dünyalarında yeni arkadaşlar edinmelerini sağladığı bir konu ele alınmıştır. Hayal dünyasının kapılarını aralayan üç küçük tilkinin maceraları eğlenceli bir dille aktarılmıştır.

Plan

Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Tema ve konu ilişkisi iyi sağlanmıştır. Okuyucuyu konudan uzaklaştıracak gereksiz ayrıntılara yer verilmemiştir.

Çevre ve Zaman

Üç küçük tilkinin mağaradaki evlerinde başlayan macera, tilkilerin hayal dünyasıyla çeşitli yerleri de konu almıştır. Birinci tilkinin kendini Afrika’da düşlemesi, ikinci tilkinin kendini yağmur ormanlarını düşlemesi vb.

Karakterler

Cesaret sandığı kitabının devamı niteliğinde olduğu için bahsi geçen karakterler Cesaret Sandığı’nda ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

İletiler ve Değerler

Okuyucuya hayal kurmanın dilek dilemenin yollarını gösteren kitapta verilen iletiler açık ve anlaşılırdır. Kitabın asıl konusunu oluşturan da ele alınan bu iletilerdir. Gözlem yapmayı, aileleriyle güçlü ilişkiler kurmalarını sağlayan bir kitap.

Dil ve Anlatım

Okul öncesi grubunun hedeflendiği kitapta her kesimin kolay anlayabileceği sade ve anlaşılır bir dile yer verilmiştir. Kitap üçüncü kişi ağzından (hakim bakış açısı)

anlatılıyor. Kahramanların hayvan olduğu kitapta *intak* ve *kışileştirme* sanatlarına yer verilmiştir. Devrik cümlelerin sık kullanıldığı kitapta, geniş zaman unsurlarının kullanıldığı cümlelere yer verilmiştir.

Genel Değerlendirme

Çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda değerlendirildiğinde; biçim ve içerik özellikleri bakımından kriterlere uygun, okul öncesi grubunun rahatlıkla okuyabileceği bir kitaptır. Kitap içinde barındırdığı iletilerle okuyucuya katkılar sağlayabilecek niteliktedir.

Okuyucuya hayal dünyasının kapılarını açması, keşif duygusunu tatmalarına yardımcı olması açısından olumlu bir kitaptır. Kitabın olumsuz yanı ise sayfalarının numaralandırılmamış olması ve devrik cümlelere sıkça yer verip edebi bir dilden uzak kalmasıdır.

13. Garip Bir Kuyruk

Özet

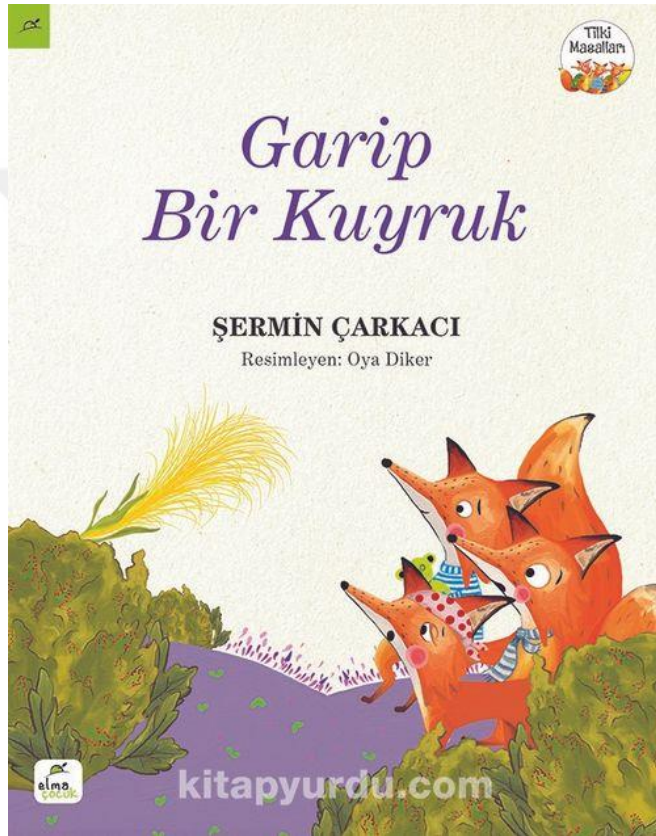
Güneşli bir günde üç küçük tilki mağaralarından çıkıp etrafta gezinmeye başlarlar. Çevrelerinde gördükleri güzel ve ilginç şeyleri incelerken çalıların arkasında sallanan çok garip bir kuyruğu keşfederler. Kuyruğun kime ait olduğunu çok merak ediyorlar. Ama korktukları içinde yanına yaklaşamıyor, derken bir süre beklemeye karar veriyorlar. Bir süre sonra çalıların arasından küçük bir burun görünüyüyor. Çeşitli tahminlerde bulunsalar da kim olduğunu anlayamıyorlar. Derken çalıların arkasında iki uzun kulak beliriyor. Bu kulaklar hakkında da çeşitli tahminlerde bulunuyorlar fakat yine kim olduğuna bir anlam veremiyorlar. Tam o sırada çalıların arkasındaki hayvan ürkek adımlarla karşılarına çıkıyor. Üç küçük ilki tavşana: “Bizden korkmana gerek yok. Biz sadece senin kim olduğunu merak ettik lütfen kaçma.” dediler. Tavşan kaçmadığını kuyruğu yüzünden kımıldayamadığını söyledi. Meğer o garip kuyruğu tavşan kendine takmış. Kuyruklu hayvanların kuyruklarını işlerine yaracak şekilde nasıl kullandıklarını anlattı. Ve işte bu yüzden mısır püsküllerinden kendine bu kuyruğu yaptığını söyledi. Kuyruğu olmadığı için kendine arkadaş bulamadığını söyledi ve

bunun üzerine üç küçük tilki, kuyruğu olmasa bile onunla arkadaş olabileceklerin söyleyip hep birlikte oyunlar oynamaya başladılar.

13.1. Kitabın Dış Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Kitap Künyesi: Elma Yayınevi tarafından çıkarılan kitabın künyesi aşağıda verilmiştir.

Yaşar, Ş. (2019). Garip Bir Kuyruk, Ankara: Elma Yayınevi

Resim 13: Garip Bir Kuyruk (Resimleyen: Oya Diker)

Sayfa sayısı

Kitabın sayfaları numaralandırılmamıştır. Kitap yaklaşık 27 sayfa civarındadır.

Kitabın Ağırlığı ve Boyutları

Kitap 24x19 cm boyutlarındadır. Kısa bir masal kitabı olduğu için kolay taşınabilecek ağırlıkta ve boyutlardadır.

Kapak ve Cilt

Kitabın ön kapağında masala ismini veren üç küçük tilkinin çalıların içinde bulunduğu bir resme yer verilmiştir. Kapağın en üst kısmından kitabın adı hemen altında yazarın ve resimleyen çizerin adı bulunmaktadır. Kitabın sağ üst köşesinde daire içinde “Tilki Masalları” amblemi bulunuyor.

Kitap karton kapakla ciltlenmiştir. 1. hamur kâğıttan sayfalar tutkalla birleştirilip karton kapağa tutturulmuştur. Çoklu okumalara olanak sağlayacak dayanıklılıkta bir kitaptır fakat sağlamlık açısından standartlara uygun olduğu söylenemez.

Harfler ve Sayfa Düzeni

Kitapta kullanılan yazı stili Times New Romandır. Kitabın tamamında aynı yazı stili kullanılmıştır. Yazı boyutu ise 16 puntodur. Her yaş grubunun kolay okuyabileceği bir yazı boyutuna sahiptir. Sayfa zemininin açık renklerde, yazı renginin de siyah olmasından doğan zıtlık kolay okuma sağlamıştır.

Kitabın tamamı resimlerden oluştuğu için sayfa düzeni resimler göz önünde bulundurularak planlanmıştır. Sayfaların üst kısmında yazılara, alt kısmında da resimlere yer verilmiştir.

Yazım ve Noktalama

Herhangi bir yazım ve noktalama hatasına rastlanmamıştır.

Resimler

Kitap Oya Diker tarafından resmedilmiştir. Kitabın ön kapağında kitap içeriğiyle uyumlu bir resme yer verilmiştir. Kitabın tamamında canlı renklerle resmedilmiş resimlere yer verilmiştir. Öyle ki okuyucunun resimlerden hareketle masalı tamamlaması mümkündür.

Resimler çocukların hayal dünyalarını geliştirecek, resim yeteneklerine önemli katkılar sağlayacak niteliktedirler.

Kitapta farklı türden hayvanların resimlerine yer verilip, ayrıca bu hayvanların bazı özelliklerine de değinilmiştir. Hedef kitle göz önünde bulundurulduğunda hayvanları resimler aracılığıyla tanıtmmanın amaç edildiği söylenebilir.

13.2. Kitabın İç Yapı Unsurları Bakımından İncelenmesi

Tür

Kitabın türü masaldır.

Ana Fikir ve Tema

Kitabın ana fikri ‘Olduğun gibi görünmek en güzeli.’ Kitapta ele alınan tema farklılıkların arkadaş olmaya engel olmayacağı, her canlının kendine has özellikleri olduğuna. Bu özelliklerinin farkında olup onu kabullenmek ve bu doğrultuda hareket etmenin en doğrusu olacağına değinilmiştir. Tema açık ve anlaşılır bir şekilde verilmiştir.

Konu

Kuyruğu olmadığı için kimsenin onunla arkadaşlık kurmayacağını düşünen tavşanın, kendine mısır püsküllerinden yapay bir kuyruk yaparak, kuyruklu hayvanlar gibi olacağını düşünmesi konu edinilmiştir. Üç küçük tilki sayesinde dostluğun, arkadaşlığın dış görünüşlerle olmadığını anlayıp, yeni arkadaşlarıyla birlikte oyun oynamaya başlar.

Plan

Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Tema ve konu ilişkisi iyi sağlanmıştır. Okuyucuyu konudan uzaklaştıracak gereksiz ayrıntılara yer verilmemiştir.

Çevre ve Zaman

Öyküde sınırlı bir çevre bulunmaktadır. Üç küçük tilkinin gün doğumuyla mağaralarından çıkıp etrafı gözlemledikleri bir an da çalılarının arkasında karşılaştıkları garip olay öykünün geçtiği mekân olarak verilebilir.

Zaman kavramına çok değinilmiyor. Tavşanın çalılarının arkasından çıkmasını bekledikleri zaman dilimini şu şekilde ifade ediyorlar:

“Nasıl olsa birazdan karnı acıkacak, susayacak, uykusu gelecek, canı sıkılacak ve oradan çıkacaktı. Beklediler, beklediler, beklediler...” (Yaşar, 2019).

Karakterler

Cesaret Sandığı ve Uyuyor Musun? Kitaplarının devamı niteliğinde olduğu için bahsi geçen karakterler Cesaret Sandığı’nda ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

İletiler ve Değerler

Birçok farklı iletinin verildiği bir öykü kitabıdır. İletiler verilirken farklı türden hayvanlar farklı özellikleri ile verilip okuyucuya bir nevi hayvanlar tanıtılmak istenmiştir. Kitabın asıl olay örgüsünü oluşturan başat ileti, farklılıklarımızı bilip, kabullenmek ve bu doğrultuda hareket etmektir.

Dil ve Anlatım

Okul öncesi grubunun hedeflendiği kitapta her kesimin kolay anlayabileceği sade ve anlaşılır bir dile yer verilmiştir. Masalda üçüncü kişi ağzından anlatılan (hâkim bakış açısı) bir anlatım bulunmaktadır.

Kahramanların hayvan olduğu kitapta intak ve kişileştirme sanatlarına yer verilmiştir. Devrik cümlelerin sık kullanıldığı kitapta, geniş zamanın kullanıldığı cümlelere yer verilmiştir.

Genel Değerlendirme

Öykü türünde kaleme alınan kitabın hedef kitlesi (okul öncesi) göz önünde bulundurulduğunda, biçim ve içerik özellikleri bakımından kriterlere uygun olduğu gözlemlenmiştir. Kitapta birçok farklı türden hayvanın konu edinilmesi ve bu hayvanların asıl özellikleri ile verilmesi hedef kitlenin düşünülerek hareket edildiği söylenebilir. Olumsuz özelliklerine değinilirse; yazarın diğer birçok öykü kitabına olduğu gibi bu kitapta da sayfaları numaralandırmamış olması, hedef kitlenin dil gelişimine katkıda bulunacak edebi bir dile yeterince yer vermemesi gösterilebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Çocuk edebiyatının son dönemlerde kat ettiği yol incelendiğinde, üretkenliği ile dikkat çeken isimlerden biri olan Şermin Yaşar ile karşılaşmak mümkündür. 2012 yılında çocuklarından aldığı ilhamla yazın hayatına başlayan, gerek çocuklarından, gerek kendinden ve gerekse ulaştığı binlerce okurundan aldığı güçle yazmaya devam eden üretken bir yazardır.

Yaşar'ın ağırlıklı olarak çocuk edebiyatını konu alarak yazdığı eserlere bakıldığında, içindeki çocuğu kaybetmemiş enerjik bir sanatçıyla karşılaşılır. İçindeki bu enerjiyle yazmaya devam eden yazarın çeşitli türlerde yazılmış toplam 19 eseri bulunmaktadır. Bunlardan 13 tanesi çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda detaylıca incelenmiştir. Yazarın çocuk edebiyatını konu aldığı eserlerinde eğlenceli bir dil kullanması, ele aldığı konularda seçici davranması, iletileriyle hem yetişkinlere hem de çocuklara mesajlar vermesi okunurluğunu arttırmadaki başlıca etkenler olarak gösterilebilir. Çocuk edebiyatı kapsamında incelenen eserlerinde elde edilen verilere bakıldığında:

Yazarın ele aldığı öykü kitapları, okuyucunun yaş grupları hedef alınarak tasarlanmış kitaplardır. Okul öncesi grubunda bulunan çocuklar için kaleme aldığı eserler ve ilkökul-ortaokul grubunda bulunan çocuklar için yazdığı eserler olarak iki başlık halinde değerlendirilebilir. Yazarın eserleri öncelikli olarak dış yapı unsurları bakımından incelenmiştir. Okul öncesi grubunun hedef alındığı kitaplar (Çok Hayal Kuran Çocuk, Cebimdeki Mandalina Ağaçları, Bizimki, Cesaret Sandığı, Uyuyor musun? Garip Bir Kuyruk, Kuş Masalları) ın dış yapı unsurlarında şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Kitapların boyutları farklı ve taşınabilir ağırlıktadırlar.
- Kitaplar karton kapakla ciltlenmiş, dayanıklılığını arttırmak için kalın sayfalar kullanılmıştır. Standartlara çok uygun olmamakla beraber sağlam niteliklerde oldukları söylenebilir.

- Kapak resmi içerik özellikleri göz önünde bulundurularak, canlı renklerle resmedilmiştir. Okuyucunun ilgisini çekebilecek nitelikte kapaklar tasarlanmıştır.
- Times New Roman yazı stiliyle yazılmış eserlerin puntoları yaş gruplarına göre farklılık gösterebilmektedir. Genel olarak 20-22 punto kullanılmıştır.
- Okul öncesi grubu için yazdığı öykü kitaplarının hiçbirinde sayfa numaralarına yer verilmemiştir. Okuma yazmaya yeni başlayacak öğrenciler için göz ardı edilmemesi gereken bir ayrıntıdır.
- Sayfaların ve yazı renklerinin zıt tonlarda seçilmesi kolay okuma sağlamaktadır. Yazılar resimleri kapatmayacak şekilde belli bir düzen çerçevesinde verilmiştir.
- Kitapların arka kapağında okuyucunun dikkatini çekebilecek kitap içeriğinden kısa alıntılara yer verilmiştir.
- Kitap içerisinde bulunan resimler sayfayı kaplayacak şekilde büyük ve çok canlı renklerle resmedilmiştir. Farklı çizimler tarafından resmedilen kitapların ortak özelliği okuyucunun ilgisini kitaba yöneltebilecek renk ve parlaklıkta resimlere yer vermeleridir.

Yaş grubu daha büyük olan okuyucu kitlesinin hedef alındığı kitaplar(Cingo, Oh Ne Ala Memleket, Abartma Tozu, Dedemin Bakkalı, Dedemin Bakkalı Çırak, Babaannem Geri Döndü)ın dış yapı özellikleri ise şu şekilde tespit edilmiştir:

- Bu bölümde bulunan kitapların boyutları aynıdır. Genel olarak 22x14 cm'dirler. Sayfalar saman kâğıdından olduğu için kitaplar hafif bir yapıda ve kolay taşınabilir bir ağırlıktadır.
- Sayfalar bölüm bölüm tutkalla birleştirilip kalın bir kapakla ciltlenmiştir. Kitapların dayanıklı bir yapıda ve standartlara uygun olduğu tespit edilmiştir.
- Tüm kitaplarında kapakta bulunan resimler içerikle uyumlu olup hedef kitlenin ilgisini çekebilecek niteliktedir.
- Kitaplar Times New Roman yazı stiliyle yazılmış olup, genel olarak 14 punto yazı boyutu kullanılmıştır.
- Sayfalar numaralandırılmış olup her kitabın uzunluğu ortalama 160-200 sayfa arasında değişmektedir. Sayfa sayıları standartlara uygun olup, okuyucunun dikkatinin dağılmasına sebebiyet verecek gereksiz ayrıntılara yer verilmemiştir.

- Kitapların arka kapağında kitap içeriğinden kısa kesitler verilmiştir. Bu kesitler okuyucunun ilgisini çekebilecek nitelikte ve sadeliktedir. Yazarın kitapların içyapısı kadar dış yapılarına da ehemmiyet verdiği söylenebilir.
- Kitaplarda bulunan resimler karikatüristik özelliklerde olup siyah renklerle resmedilmiştir.

Kitapların içyapı unsurları bakımından incelendiği kısımlarda ise şu sonuçlar elde edilmiştir:

- İncelenen kitapların çoğunluğu öykü türünde kaleme alınmıştır. Fakat masal ve romanları da mevcuttur. Yazarın diğer bütün eserlerinden farklı olarak manzum öykü tarzında ele aldığı kitabı da Kuş Masalları'dır. Her ne kadar yer yer cümle düşüklüğüyle karşılaşılrsa, anlamsal bütünlüğünde kopukluklar yaşansa da yazarın bu türü unutturmayıp okuyucuya hatırlatması ve böyle bir girişimde bulunması önem arz etmektedir.
- Kitaplarında farklı temalara değinmiştir. Arkadaşlık, dostluk, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, insan ilişkileri, bilinçsiz tüketim, yardımlaşma, yaratıcı olma, hayal kurma, cesur ve fedakâr olma gibi temalar yer almaktadır.
- Kitapların konu çeşitliliği de çok fazladır. Yine okul öncesinin hedeflendiği kitaplarda, hayvan sevgisinin, dostluğun, eğlenmenin ve yardımlaşmanın konu alındığı gözlemlenmiştir. Daha büyük yaş gruplarının hedeflendiği kitaplarda ise farklılıklar, aile ilişkileri, toplumsal ilişkiler, bireye saygı ve sosyal konular ele alınmıştır. Bu konular ele alınırken bireyi kötü etkileyecek, davranışlarında olumsuzluklara yol açacak konulara pek rastlanmamaktadır.
- Kitapların karakter özellikleri değerlendirildiğinde; karakter sayıları ve karakter özellikleri dikkate alınarak bir incelemeye tabii tutulmuşlardır. Yine okul öncesi grup için yazılan kitaplarda karakterlerin genellikle hayvanlar olduğu, hayvanlar aracılığıyla tema ve iletilerin bir bütün halinde verildiği söylenebilir. Diğer kitaplarında ise, insan karakterlerin ön planda olduğu, bu karakterlerin çoğunlukla çevremizde bulunan karakterlere yakın olması ve bu karakterler aracılığıyla aile ilişkilerine değinilmesi, çocuk karakterlerin yaşadığı olaylarla verilmektedir.

Yazarın çocukluk anılarını öyküleştirdiği Dedemin Bakkalı ve Dedemin Bakkalı Çıracak kitaplarında bulunan ana karakterler dışında çocukları olumsuz etkileyecek karakterler bulunmamaktadır. Aksine çocukların olaylara farklı açılardan bakmasını sağlayacak kendilerine rol-model seçebilecekleri karakterler mevcuttur.

- Çevre ve zaman unsurları da iki bölüm halinde değerlendirilebilir. Okul öncesi grup için yazılan masalımsı kitaplarda kahramanlarının da hayvan olmasından ötürü çevre olarak dağlar, tarlalar yani kısacası doğal yaşam verilmiştir. Fakat bu bahsi geçen yerler hakkında net bir bilgi mevcut değildir. Daha büyük yaş grupları için yazılan öykülerde ise, olayların geçtiği çevre genellikle ev ve okul gibi ortamlardır.

Zaman kavramı kitaplarda belirgin değildir. Olayların hangi tarihlerde yaşandığı bilinmemektedir.

- Şermin Yaşar'ın kitaplarının en önemli unsurları olarak iletiler gösterilebilir. Kitapların biçim ve içerik özelliklerinin tamamının bağlandığı kilit nokta iletileri aracılığıyla verdiği mesajlardır. Yazar bu iletileri verirken okuyucunun anlayabileceği bir şekilde sade ve anlaşılır bir dil kullanır.

Şermin Yaşar'ın kitaplarındaki iletileri bir okul, bir eğitim aracı olarak almak mümkün. Ele aldığı konudan hareketle, verdiği iletilerin yanı sıra okuyucuya daha fazla ne verebilirim düşüncesiyle farklı edebiyat türlerine, halk bilimi unsurlarına, ağız özelliklerine de değinmektedir. Bu da yazarın dil ve edebiyat konusunda bilgi birikimi olduğunu göstermektedir.

Yazarın özellikle üzerinde durduğu iletiler; hayal kurmak, yaratıcı olmak, aile ilişkilerini geliştirecek adımlar atmak, çevreye ve sevdiklerimize zaman ayırmak, empati kurmak gibi.

- Yazarın eserlerinin genelinde kullandığı dil ve anlatım; sade, anlaşılır ve yalın bir dildir. Eserlerinin genelini birinci kişi anlatım (kahraman bakış açısı) ve üçüncü kişi anlatım (hâkim bakış açısı) ile anlatmaktadır. Soyut ifadelere yer vermekle beraber sözcüklerinin çoğu somut ifadelerle kurulmuştur. Betimlemelere, söz sanatlarına, yabancı sözcük ve tamlamalara çok fazla yer vermemiştir. Yaptığı çevre betimlemeleri de her kesimin anlayabileceği şekilde sade ve yalındır. Okuyucuyu olumsuz etkileyebilecek söz ve davranışlar yer

verilmemiştir. (Dedemim Bakkalı serisinde karşılaşılan olumsuz davranışlar ayrıntılı olarak incelenmiştir.) Kısa cümleler kurarak okuyucunun olaydan kopması engellenmiştir. Cümle yapıları genel olarak geniş zaman ve şimdiki zaman unsurlarıyla sağlanmıştır.

Okul öncesi grup için yazdığı kitaplarda devrik cümleleri sıkça kullanması metinlere şiirsel bir hava katmıştır.

Tartışma

Çocuk edebiyatı ilkleri doğrultusunda incelenen çalışmalara bakıldığında; Şermin Yaşar'ın eserlerinden hareketle elde edilen veriler alan yazındaki diğer çalışmalarla kıyaslandığında şu sonuçlar elde edilmiştir:

Kirazlı (2018) nın, Behiç Ak'ın eserlerinden hareketle elde ettiği sonuçlara bakıldığında; kitapların çocuk edebiyatı ilkelerine genel olarak uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Şermin Yaşar'ın da aynı doğrultuda eserlerini kaleme aldığı söylenebilir. Yine Behiç Ak'ın eserlerinden çıkarılan sonuçlar doğrultusunda; Şermin Yaşar'ın eserlerinin konu bağlamında Behiç Ak'ın eserlerine yakın olduğu, eserlerinde temel olarak aldıkları konuların hayal kurma, düşünme, gülüp eğlenme gibi kavramları sıkça kullandıkları ve bu tür konuların çocuğa görelilik ilkesine uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Behiç Ak'ın eserlerinde ele aldığı tema ve iletilere bakıldığında ise, iletişim, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, bilinçsiz tüketim gibi kavramların iletilerle çocuğa verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Okuyucu kitlesinin çocuk olduğu bu tür kitaplarda ele alınan temanın, verilmek istenen iletilerin çocuğu etkileyebileceği göz önünde bulundurulduğundan önemle üzerinde durulduğu söylenebilir.

Tekin ve Büyükkiz (2019) in Aytül Akal'ın eserlerini çocuk edebiyatı bağlamında incelendiği bir makalede şu sonuçlar elde edilmiştir; yazarın eserlerini kaleme alırken hedef kitleyi göz önünde bulundurarak, ele aldığı temalarla, karakter özellikleri ile okuyucuya vermek istediği dil ile çocuk edebiyatına uygun eserler olduğu kanaatine varılmıştır. Yine Şermin Yaşar'ın eserlerinde hedef kitlenin metinleri anlayabilmesi, tema ve iletilerin karakterler aracılığıyla okuyucuya verilmek istendiği

söylenbilir. İçerik özellikleri bakımından çocuk edebiyatı ilkelerine uygun eserler yazılmasının önemli görüldüğü söylenebilir.

Tekin (2017) in Süleyman Bulut'un çocuk kitaplarının incelendiği tezde; zaman ve mekân kavramları belirsiz olduğuna değinilmiştir. Benzer durumlara Şermin Yaşar'ın masallarında da rastlanmaktadır. Bahsi geçen yerlerin okuyucunun hayal dünyasını geliştireceği düşünüldüğünden önemli görülmektedir.

İpek (2017) in Numan Kartal'ın eserlerinin çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi konusunda incelendiği bir tezde; bazı öykü ve masallarda çocuklara uygun olmayacak iletilere(cinsiyetçilik, hırsızlık, korku, eşitsizlik, şiddet) rastlanmıştır. Benzer örneklerine Şermin Yaşar'ın Dedemin Bakkalı adlı eserinde de rastlanmaktadır. Bu da gösteriyor ki, yazarların konu seçimine, olay örgüsüne ve vermek istedikleri iletilere bilhassa dikkat etmeleri gerekmektedir.

Karaca ve Temizyürek (2017) in Sevim Ak'ın eserlerini inceledikleri bir makalede, eserlerin dış yapı unsurlarının çocuk edebiyatı ilkelerine tam olarak uygun olmadığına, dış yapı unsurlarının çocuğa görelilik ilkesine uygun bir şekilde tasarlanması gerektiğine değinilmiştir. Çocuk okuyucular için en dikkat çekici kitap özelliklerinin dış yapı unsurlarında olduğu, kitap hakkında ilk izlenimi bu şekilde edindikleri bilinmektedir. Kitap içeriğiyle uyumlu, dikkat çeken, iyi bir izlenim uyandıran dış yapı unsurlarına yer verilmelidir. Bahsi geçen makalenin tema ve konu bağlamında MEB öğretim programlarını esas aldığı sonucuna da varılmıştır. Bu da eserlerin içerik olarak çocuğa görelilik esaslarının göz önünde bulunduralar kaleme alındığını göstermektedir.

Akyüz (2018) ün Muzaffer İzgü'nün eserlerini çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda incelediği makalede, karakterler hakkında şu sonuçlara vardığı gözlemlenmiştir; karakterlerin yoksul ya da dar gelirli olduğuna, karakterlerin ruhsal ve fiziksel özelliklerinin verilmesinden çok sorun odaklı ele alındıkları gözlemlenmiştir. Okuyucu kitlesinin çocuk olduğu kitaplarda karakterlerin iyi seçilmesi gerekmektedir. Çocukların kendilerine kitaplarda bulunan karakterlerle özdeşleştirdikleri, kendilerini onların yerine koyup bu doğrultuda hareket ettikleri unutulmamalıdır.

Şengül (2018) ün, Gülten Dayıoğlu'nun Fadış romanını incelediği bir makalede çocuk dünyasında olması gereken ve olmaması gereken unsurların düzeyli bir şekilde

ele alındığını, kullanılan dilin edebi yönden çocuk okurlara katkı sağlayacak düzeyde olduğuna değinmiştir. Eserlerin çocuğa görelilik ilkesiyle yazılması gerektiği ve tüm bunlar yapılırken edebi bir dilden de uzak durulmaması gerektiği sonucu elde edilmiştir.

Öneriler

Şermin Yaşar'ın çocuk edebiyatını konu aldığı eserlerinin incelenmesi sonucu elde edilen bulgularla, anne ve babalara, öğretmen ve öğrencilere ve akademisyenlere, şu önerilerde buluna bilinir:

- Çocukların yaş gruplarına, ilgi ve isteklerine uygun kitaplar seçilmeli, seçilen kitaplar öncelikli olarak ebeveynler veya eğitimciler aracılığıyla çocuğa görelilik ilkesiyle incelenmelidir. Bu doğrultuda Şermin Yaşar'ın eserlerinin farklı yaş gruplarında bulunan çocuklar için uygun niteliklerde olduğu söylenebilir.
- Okullarda kitap okuma saatleri yaygınlaştırılmalı özellikle, sınıf öğretmenleri ve Türkçe öğretmenlerinin bu doğrultuda hareket etmeleri, öğrencilere kitap sevgisi aşılacak etkinlikler düzenlemeleri, kütüphanelere geziler planlamaları çocukların kitaplarla haşır neşir olmaları konusunda etkili bir yöntem olarak görülebilir. Şermin Yaşar'ın eserlerinin kitap okuma saatlerinde başvuru kaynağı olarak kullanılması önerilebilmektedir.
- Kitapların basımı ve ciltlenmesi ile ilgilenen yayın evlerine de şu öneriler sunulabilir:
Kitap kapaklarının daha kalın ve sağlam bir yapıda olması, sayfalarının dikilerek birleştirilmesi ve sağlam bir cilt kullanılması önerilebilir.
- Akademisyenlere şu önerilerde bulunulabilir:

Yazar Şermin Yaşar hakkında daha önce hiçbir akademik çalışma yapılmamıştır. Öykülerinde ağız özelliklerine sıkça yer veren yazarın eserleri hakkında dil çalışmaları yapmaları önerilebilir. Yine çocuk psikolojisine, çocuk gelişimine önem veren yazarın eserlerinden yola çıkılarak, çalışmalar yapmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akın, E. (2019). *Çocuklar İçin Edebiyat Eğitimi*, Ankara: Anı yayıncılık.
- Alpay, M. (2012). *Türk Çocuk Edebiyatı*, İ.Ü.E.F Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı:8-9, İstanbul: Eğitim Fakültesi Basımevi.
- Akyüz, M. (2018). *Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından Muzaffer İzgü'nün Çocuk Romanlarındaki Karakterler*, TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, Sayı/15.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Can, D.T. (2014). *Çocuk Edebiyatı Giriş*, Konya: Eğitim Yayınevi.
- Çalışkur, A. (2010). *Psikolojide Değerler ve Gençlik*, İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş Çocuk Yazını*, Ankara: Tudem Yayınları.
- Enginün, İ. (2006). *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları*, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, XIX(1).
- Elçin, Ş. (2010). *Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- İpek, O. (2017). *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk eğitimi Çerçevesinde Numan Kartal'ın Eserlerinin İncelenmesi* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Karaca, G. ve Temizyürek, F. (2017). *Sevim Ak'ın Öykülerinin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi*, Bartın Üniversitesi: Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1), 177-195.
- Korkmaz, R. (2009). *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kirazlı, N. (2018). *Behiç Ak'ın Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Görelik Açısından İncelenmesi*(Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Oğuzkan, A.F. (2013). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sınar, A. (2006). *Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları*, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Sayı/7.
- Şengül, M.B. (2018). *Çocuk Edebiyatı Bağlamında Gülten Dayıoğlu’nun Fadış Romanı*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı/35.
- Şirin, M.R. (2019). *Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı*, İstanbul: Uçan At Yayınları.
- Tekin, A. ve Büyükkız, K. (2019). *Aytül Akal’ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi*, Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları, 7(2).
- Tekin, E. (2017). *Süleyman Bulut’un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temek İlkeleri Açısından İncelenmesi*(Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Temizyürek, F.,Şahbaz, N.K.,Gürel, Z. (2016). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Pegem Akademi.
- Turan, İ. (2017). *Edebiyatın Menşei, Karşılaştırmalı (Mukayeseli/Komparatistik) Edebiyatın Dünya ve Türk Edebiyatındaki Yeri Hakkında Bir İnceleme*, Türk Dili, Sayı/68:92.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Yaşar, Ş. (2016), *Dedemin Bakkalı*, İstanbul: Taze Kitap Yayınevi.
- Yaşar, Ş.(2017). *Dedemin Bakkalı Çıracık*, İstanbul: Taze Kitap Yayınevi.
- Yaşar, Ş. (2018). *Tarihi Hoşça Kal Lokantası*, İstanbul: Doğan Kitap.
- Yaşar, Ş. (2018). *Kuş Masalları*, İstanbul: Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2019). *Abartma Tozu*, İstanbul: Taze Kitap Yayınevi.
- Yaşar, Ş. (2019). *Ev Yapımı Sihirli Değnek*, Ankara: Elma Yayınevi.
- Yaşar, Ş. (2019). *Gelirken Ekmek Al*, İstanbul: Doğan Kitap.
- Yaşar, Ş. (2019). *Göçüp Gidenler Koleksiyoncusu*, İstanbul: Doğan Kitap.
- Yaşar, Ş. (2019). *Kötü Alışkanlıklara İyi Öneriler*, Ankara: Elma Yayınevi.

- Yaşar, Ş. (2019). *Çok Hayal Kuran Çocuk*, Ankara: Elma Yayınevi.
- Yaşar, Ş. (2020). *Cesaret Sandığı (Tilki Masalları 1)*, Ankara: Elma Yayınevi.
- Yaşar, Ş. (2019). *Uyuyor musun? (Tilki Masalları 2)*, Ankara: Elma Yayınevi.
- Yaşar, Ş. (2019). *Garip Bir Kuyruk (Tilki Masalları 3)*, Ankara: Elma Yayınevi.
- Yaşar, Ş. (2020). *Oh Ne Ala Memleket*, İstanbul: Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2020). *Bizimki*, İstanbul: Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2020). *Cingo*, İstanbul: Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2020). *Deli Tarla*, İstanbul: Doğan Kitap.
- Yaşar, Ş. (2020). *Cebimdeki Mandalina Ağaçları*, İstanbul: Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2021). *Babaannem Geri Döndü*, İstanbul: Taze Kitap Yayınevi.